

ลลวาท

ปีที่ ๔

ฉบับที่ ๓๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

นิตยสารเพื่อชีวิตที่งดงามและเป็นอิสระ

กฤษณ์
๒๖ มี.ค. ๕๓

ดนตรีบางชนิด ทำให้ชีวิต ยักไปยักมา
ดนตรีบางชนิด ทำให้ชีวิต ท่วมไปท่วมมา
ดนตรีบางชนิด ทำให้ชีวิต เหมือนลิ่งกำลังบ้า
ดนตรีที่แท้จริง ทำให้หยุดวิ่งไปวิ่งมา
ดนตรีธรรมดา จะสงบเย็นทันตา

พุทธทาส อินทปัญโญ

ธรรมสวัสดิ์

“เมื่อสายพินหย่อนเกินไป ย่อมส่งเสียงพรำไม่น่าฟัง
แต่เมื่อสายตึงเกินไป ก็จะทำให้ขาดและไม่อาจดัง
นักคิดพินที่ดี ย่อมไม่ซึ่งสายพินให้หย่อนหรือตึงจนเกินไป
เธอควรซึ่งสายให้พอเหมาะ จะได้เพลงพินไพเราะเสนาะใจ”

เพลงพินที่ทำให้บุรุษหนึ่งผู้กำลังแสวงหาความหลุดพ้น
ได้ทบทวนถึงความพอดี เดินตามทางสายกลาง
ไม่ตึง ไม่หย่อนจนเกินไป เหมือนกับการซึ่งสายพิน
ดนตรีมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนทุกยุคทุกสมัย
เรามาช่วยกันสนับสนุนให้เกิดดนตรี
ที่เป็นวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณกันเถิด

ธรรมสวัสดิ์
แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต

สารบัญ

นิตยสารเพื่อชีวิตทั้งดงามและเป็นอิสระ

สารบัญ

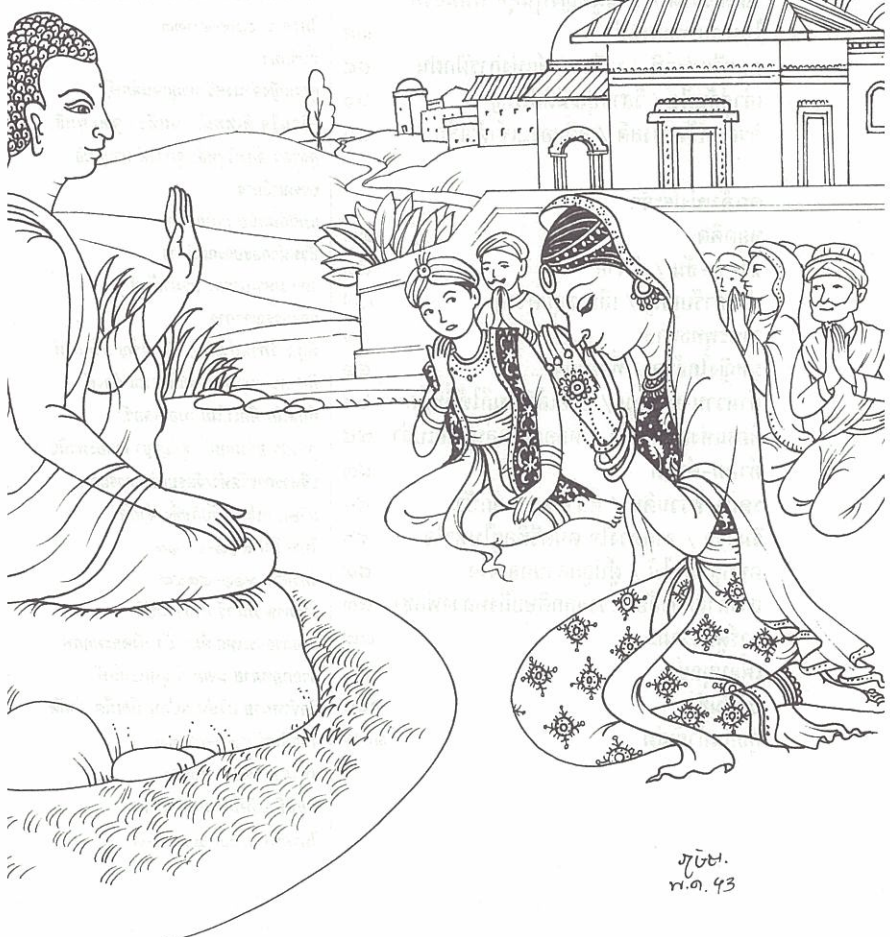
เรื่องเด่นประจำฉบับ

พุทธสาวิกา / พระสิงคาลมาตาเถรี
ภิกษุณีที่บรรลุธรรมด้วยทิพโสต
บทความพิเศษ / สังคีตมงคล : ยลคีตการ
ในงานธรรม
วิถีแห่งชีวิต / ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์
ในบทบาทของแม่
ดนตรีแห่งสติ / มหัทจรรย์แห่งการฝึกฝน
เล่าสู่กันฟัง / วิสาขปุณมีดิถีเพ็ญ
ครอบครัวแห่งสติ / สติของ...เจ้าตัวเล็ก

คอลัมน์ประจำ

หยุดคิด
สา-ระ-ขัน / ว่างาย
ปากกรับเชิญ / เสียงขลุ่ยครวญ
วาทะพุทธทาส
ผู้หญิงไกลวัด / ที่อยากจำ...
คำหวาน-น้ำหอม / ปวยเล้ง กินก็ได้ดื่มก็ได้
ห้องแห่งลมหายใจ / หลอกกันเล่นหรือเปล่า
คำคม-คำคิด
รดน้ำ-พรวนดิน / หน้าที่ของดอกบัว
ริมสวน / จากดวงใจ ดนตรีที่อยู่ในหัวใจ
คนปลูกต้นไม้ / ผู้ปลูกสวนกลางใจ
สาวิกาสิกขาลัย / จากลูกศิษย์ถึงหลวงพ่อกษา
การ์ตูนธรรมะ
เพื่อนทุกข์
ปฏิทินข่าว
คุยกันท้ายเล่ม

สาวิกา ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓๒ ประจำเดือน
มิถุนายน ๒๕๔๓
๕ เจ้าของและผู้จัดทำ เสถียรธรรมสถาน
๒๔/๕ ซอยวัชรพล ถนนรามอินทรา ๕๕
๑๒ ลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐
โทรศัพท์ ๕๑๐-๖๖๙๗, ๕๐๙-๒๒๓๗
๓๕ โทรสาร ๕๑๙-๔๖๓๓
๕๘ ที่ปรึกษา
๖๖ คุณหญิงจันทรี หาญเจนลักษณ์,
๘๐ เตือนใจ ดีเทศน์, มนทรา จุฑะพุทธิ,
สุชาติ จักรพิสุทธิ์, สุภาวดี หาญเมธี
บรรณาธิการ
๓๓ แมซีคีนสนีย์ เสถียรสุด
๕๓ หัวหน้ากองบรรณาธิการ
๔๗ อธิกา มาหาประยะ บรรณานัถ์
กองบรรณาธิการ
๕๑ พิกุล วิภาสประทีป, ฉัตรวรัญ องค์กรสิงห์,
๕๒ นิศารท วนาพงษ์, มณีวรรณ ติงษ์,
๖๔ ศันสนีย์ ศีตะปັນย์ เมอลเลอร์,
๗๘ ภาวนา อร่ามฤทธิ์, สุกัญญา ไชยพะพานิช
๘๓ บริหารการจัดทำ/จัดรูปเล่ม/การผลิต
๘๔ บริษัท แปลน พับลิชซิ่ง จำกัด
๘๖ โทรศัพท์ ๙๑๑-๔๒๑๑
๘๙ โทรสาร ๙๑๑-๔๙๔๘
๙๓ ช่างภาพ มนตรี ศิริธรรมปิติ
๙๗ ฝ่ายต่างประเทศ คัมระยา มังคละพฤกษ์
๙๘ ฝ่ายกฎหมาย นางเยาว์ สุนคนันท์
๑๐๔ จัดจำหน่าย บริษัท แปลน บุกเน็ต จำกัด
๑๐๗ โทรศัพท์ ๕๙๑-๘๐๓๓
โทรสาร ๙๕๔-๕๓๕๐
พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด
โทรศัพท์ ๘๐๓-๒๖๙๔-๗

พระสิงคาลมาตาเถรี ภิกษุณีที่บรรลุธรรม ด้วยทิพโสต

พระสิงคาลมาตาเถรี เป็นพระมหาสาวิกาอีกองค์หนึ่งซึ่งเป็นพระอรหันต์ สำเร็จธรรมวิเศษสูงสุดในพระพุทธศาสนา บรรลุนิพพาน อันเป็นภาวะที่มนุษย์สามารถประจักษ์แจ้งได้ในวิถีชีวิตปัจจุบันเมื่อเพียรพยายามทำตัวให้พร้อมพอ นอกจากนั้นยังเป็น ๑ ใน ๑๓ รูป ที่เป็นเอตทัคคะ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่พระพุทธเจ้าประทานให้แก่ภิกษุและภิกษุณีผู้มีความสามารถเป็นเลิศเฉพาะด้าน สำหรับพระสิงคาลมาตาเถรีนี้ได้รับเอตทัคคะทางสัทธาวิมุตติ

ประเด็นที่จะนำมาพิจารณาในงานครั้งนี้ก็คือ หัวข้อธรรมที่ทำให้พระภิกษุณีนี้บรรลุธรรม โดยธรรมเทศนานั้นพระพุทธองค์ทรงจัดให้แก่บุตรชายซึ่งเป็นชายหนุ่มที่ชอบเที่ยวเสเพล แต่ผู้ที่ได้รับประโยชน์กลับเป็นมารดาที่ฟังธรรมของพระพุทธองค์แล้วบรรลุโสตฉบับในขณะนั้น จัดเป็นผู้ที่สามารถใช้แดนเชื่อมต่อเพื่อให้เกิด

ความรู้ (อายตนะ) เข้าสู่กระแสแห่งการหลุดพ้น นั่นคือ สามารถใช้หู (โสตะ) แคนเชื่อมต่อกายใน ทำหน้าที่ในการรับเสียง (สัททะ) ภายนอก จัดเป็นภิกษุณีผู้บรรลุนิพพานด้วยทิพโสต และท่านยังเป็นผู้หลุดพ้นด้วยความศรัทธา ซึ่งหมายถึงการเข้าใจอริยสัจธรรมอันถูกต้อง และอาสวะก็สิ้นไปเพราะเห็นด้วยปัญญา โดยมีศรัทธาเป็นต้นนำ

ในอดีตชาติ สมัยพระพุทธเจ้าปฐมุตตระ ท่านถือกำเนิดในเมืองหงสาวดี อยู่ในตระกูลอำมาตย์ จัดเป็นตระกูลที่มั่งคั่ง มีทรัพย์สิ้นเงินทองและแก้วรัตนะต่างๆ มากมาย มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา วันหนึ่งได้ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าพร้อมกับบิดา และได้ฟังธรรม เกิดความศรัทธาभवเป็นบรรพชิต ละเว้นบาปทางกาย ละวจีหุจจริต หาบัจจยยังชีพินทางที่สุจจริต ขวนขวายในการฟังพระสัทธรรมและหาโอกาสเข้าเฝ้าพระพุทธองค์อยู่เนืองๆ จนวันหนึ่ง ได้ฟังธรรมจากพระภิกษุณีสรูปหนึ่งซึ่งเป็นเลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายในฝ่ายสัทธาวิมุตติ จึงตั้งจิตปรารถนาตำแหน่งเอตทัคคะด้านศรัทธาคือมีความเชื่อ ความมั่นใจในพระรัตนตรัยเป็นหลักแห่งความจริง ความดีงามอันมีเหตุผล ซึ่งก็ได้ทรงมีพระพุทธพยากรณ์ว่า “เธอเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าผู้มีธรรมอันงาม จักได้ตำแหน่งนั้นที่เธอปรารถนาไว้แล้ว” พระวาจาอันนั้นทำให้บังเกิดความยินดีมีจิตประกอบเมตตาและตั้งมั่นในการประพฤติปฏิบัติจนตลอดชีวิต จากชาตินั้น ผลบุญได้ส่งให้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์และเวียนว่ายตายเกิดในสุคติภูมิต่างๆ จนกระทั่งมาถึงพุทธรูปบาทกาลของพระพุทธเจ้าพระสมณโคดม

ในชาตินี้ ท่านได้ถือกำเนิดในตระกูลเศรษฐี กรุงราชคฤห์

มีชีวิตสุขสบายพร้อมด้วยทรัพย์สิน แก้วแหวนเงินทอง และ
บริวาร ครั้นเจริญวัยได้แต่งงาน มีบุตรชายคนหนึ่งชื่อสิงคาลมาณพ
บุตรชายของท่านคนนี้เป็นชายหนุ่มที่มีมีจลาทัญญู มีความ
เห็นผิดจากท่านองคตองธรรม ไม่ประพฤติดี เห็นว่าทำดีได้ชั่วทำชั่ว
ได้ดี คบเพื่อนที่มุ่งพาไปสู่ความหายนะ ลุ่มหลงอยู่ในอบายมุข
ชอบดื่มเหล้าและเที่ยวเตร่ไปในที่ต่าง ๆ เล่นการพนันและไม่ใส่ใจ
ในกิจการงานการหาเลี้ยงชีพ บิดามารดาตักเตือนอย่างไรก็ไม่ฟัง
เห็นว่ามารดาบิดาไม่มีความหมาย ก่อให้เกิดความทุกข์แก่บุพการี
และญาติพี่น้องโดยทั่วกัน

วันหนึ่งพระพุทธเจ้าได้เสด็จเข้ามาบิณฑบาตภายในกรุง
ราชคฤห์ ซึ่งก็มีชาวเมืองชายหญิงมาห้อมล้อมเฝ้ารับเสด็จจำนวน
มากมาย พระสิงคาลมาตากับบริวารก็รวมอยู่ด้วย ครานั้นพระพุทธ-
องค์ได้ทอดพระเนตรเห็นสิงคาลมาณพและได้ทราบว่กำลัง
มัวเมาลุ่มหลงอยู่ในอบายมุข จึงได้แสดงธรรมโปรด

ตามคัมภีร์อุปทาน กล่าวว่า ธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดง
คือสิงคาลกสูตรซึ่งว่าด้วยอบายมุข มิตรแท้ มิตรเทียม ทิส ๖
ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นธรรมที่เหมาะสมแก่การพิจารณาแก่สิงคาล
มาณพอย่างยิ่ง เนื่องจากข้ออบายมุข ได้กล่าวถึงช่องทางของความ
เสื่อม ทางแห่งความพินาศอันนำมาสู่ความย่อยยับทางโภคทรัพย์
การติดสุราและของมีเมาทำให้เสียทรัพย์ เกิดการทะเลาะวิวาท
เสียเกียรติยศชื่อเสียงและทอนกำลังสติปัญญา การชอบเที่ยว
กลางคืนทำให้ได้ชื่อว่าไม่รักษาศัว ไม่รักษาลูกเมีย เสียทรัพย์สมบัติ
และเป็นที่มาของความเดือดร้อนอื่น การเที่ยวดูการละเล่น ทำให้งาน
เสียเพราะใจกังวลจับข้องและเสียเวลาไปกับการนั้น การติดการพนัน
นอกจากจะทำให้เสียทรัพย์แล้ว ยังเป็นที่หมิ่นประมาทของญาติ

พี่น้อง เพื่อนฝูง ถึงแม้ในเกมจะชนะแต่ก็เป็นการก่อเวร และการคบคนชั่วทำให้ได้เพื่อนที่จะทำให้ตนกลายเป็นนักการพนัน นักเลงหญิง นักเลงเหล้า นักลวงของปลอม นักหลอกลวงและนักเลงหัวไม้ และข้อสุดท้ายที่ท่านได้ตรัสเรื่องการยกเหตุต่างๆ มาเป็นข้ออ้างเพื่อผัดเพี้ยนไม่ทำงาน โดยอ้างว่า หนาวนัก ร้อนนัก เย็นไปแล้ว ยังเข้านัก หิวนัก อิ่มนัก ข้ออ้างและการเกียจคร้านไม่ทำงานเช่นนี้ ทำให้ทรัพย์ใหม่ไม่เกิด และทรัพย์เก่าที่มีอยู่ก็มีแต่จะใช้ให้หมดสิ้นไปจากนั้นได้แสดงธรรมเทศนาเรื่องมิตรแท้ มิตรเทียม และทิส ๖

สำหรับทิส ๖ นั้นเป็นบุคลลประเภทต่างๆ ที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันทางสังคม ประดุจทิสที่อยู่รอบตัว อันได้แก่ ทิสเบื้องหน้า คือบิดามารดา ต้องทำหน้าที่อุปการะบุตร โดยห้ามปรามจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้การศึกษาหาคู่ครอง และมอบสมบัติให้ในโอกาสอันควร ส่วนบุตรจะต้องเลี้ยงดูบิดามารดาเป็นการตอบแทน ช่วยทำงานและดำรงวงศ์สกุลให้เหมาะสมกับที่เป็นทายาท ทิสเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์ที่ต้องทำหน้าที่ฝึกฝนให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจ ให้แจ่มแจ้ง และฝึกให้ศิษย์รักษาตนที่จะดำเนินชีวิตด้วยดี ขณะเดียวกันศิษย์ต้องคอยซักถาม รับคำแนะนำ มีใจศรัทธาและเอาใจจริงเอาใจในการเล่าเรียน ทิสเบื้องหลัง ได้แก่ บุตร ภรรยา โดยสามีต้องยกย่องให้เกียรติ ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ในบ้านและหาของขวัญให้ตามโอกาส ส่วนภรรยาต้องไม่นอกใจ รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ ขยัน ไม่เกียจคร้าน และสงเคราะห์ญาติมิตรทั้งฝ่ายของตนและสามี

สำหรับทิสเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหายซึ่งถือเป็นกำลังสนับสนุนให้บรรลุความสำเร็จ ควรบำรุงมิตรสหายด้วยการพูดจาอย่างมีน้ำใจ แบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูล ร่วมทุกข์สุข และซื่อสัตย์

จริงใจต่อกัน มิตรสหายก็ต้องตักเตือนเมื่อเพื่อนประมาท ในคราว
มีภัยเป็นที่พึ่งได้และไม่ทิ้งเพื่อนยามทุกข์ยาก ทิศเบื้องล่าง ได้แก่
คนรับใช้และคนงานซึ่งเป็นฐานกำลังให้ ลักษณะความสัมพันธ์
และทำหน้าที่ก็คือ นายควรจะจัดงานให้ทำตามความสามารถ ให้
ค่าจ้างรางวัลเหมาะสมควรกับงาน จัดให้มีสวัสดิการดีและให้มีวันหยุด
พักผ่อนตามโอกาสอันควร ซึ่งคนงานก็ควรอนุเคราะห์นายด้วย
การทำงานให้เรียบร้อย มีความซื่อสัตย์ สำหรับทิศสุดท้ายคือ ทิศ
เบื้องบน คือพระสงฆ์ผู้เป็นผู้นำทางจิตใจ ฝ่ายพระสงฆ์ควร
อนุเคราะห์คฤหัสถ์ให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี ปรามจากความชั่ว ให้ได้
ฟังธรรมในสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ที่เคยฟังแล้วก็ให้อย่างแจ่มแจ้ง และ
บอกหนทางที่มีความสุขความเจริญให้

แม้หลักนั้นจะทรงตั้งพระทัยแก่สังคาลมาณพ ซึ่งหลังจาก
ที่ได้ฟังธรรมของพระพุทธองค์ ก็ส่งเสียงร้องอย่างน่าประหลาดใจ
ขณะที่ชาวเมืองที่มาเข้าเฝ้าต่างหมอบกราบด้วยความเลื่อมใสและ
ได้บรรลุธรรม ส่วนพระสังคาลมาตาซึ่งนั่งอยู่ด้วย ได้บรรลุโสดา
ปัตติผล ณ ที่นั่นเอง

การบรรลุธรรมของพระสังคาลมาตามีข้อนำพิจารณาก็คือ
ความสามารถใช้แดนรับข้อมูลทางหูให้บังเกิดประโยชน์สุขกับตนเอง
บรรลุโสดาปัตติผล แสดงถึงการรับฟังอย่างมีโยนิโสมนสิการ ใช้
ความคิดและสืบสาวหาเหตุผลโดยพิเคราะห์ดูด้วยปัญญาที่คิดเป็น
ระเบียบ โดยเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตที่มีมาแต่บุตรชายตาม
สภาวะและเห็นความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยจนบรรลุธรรมในที่สุด

ในเรื่องการได้ยินได้ฟัง หรือได้เห็นสิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาเป็น
ข้อมูลในการพิจารณานี้ ท่านเจ้าคุณอาจารย์ พระธรรมปิฎก (ป.อ.

ปยุตโต) กล่าวในตอนหนึ่งของบทสัมภาษณ์เรื่องบทบาทและท่าที
ของพระพุทธศาสนาที่มีต่อบทเพลง เมื่อวันที่ ๑ พ.ค. ๒๕๕๓ ว่า

“...มีพระภิกษุจำนวนมากมายที่ใต้บรรลอรหัตผลเพราะ
ได้ยินเพลง แต่ว่าโดยเหตุบังเอิญ เช่น ท่านเดินเข้ามาแล้วมีเพลง
มีคนมาร้องเพลงในทางที่ท่านผ่านไป ท่านได้ยินได้ฟังแล้วทำให้
ได้คิดเกิดปัญญาขึ้นมาเลยบรรลอรหัตผล กรณีนั้นกรณีนี้รวมแล้ว
ก็เยอะ หรือแม้ไม่ใช่สมัยพุทธกาล ก็มีผู้ได้บรรลุปัจเจกโพธิญาณ
คือเป็นปัจเจกพระพุทธเจ้าเพราะได้ยินเพลงก็มี คือท่านเหล่านั้นท่าน
ปฏิบัติอยู่แล้ว ท่านมีแนวของท่าน แต่ว่าการได้ยินได้ฟังสิ่งต่าง ๆ
ก็เป็นข้อมูลที่จะพิจารณา เหมือนอย่างเราได้ไปเห็นใบไม้ร่วงหล่น
ใบไม้แก่ บางคนก็คิดไม่รู้จักพิจารณา เห็นแล้วก็ใจเศร้าหมอง วันนี้
โชคไม่ดีเลยมาเห็นใบไม้ห่อเหี่ยว น่าจะได้เห็นใบไม้เขียวขจี จะได้
เป็นสุข พอเห็นใบไม้ห่อเหี่ยวแห้งเลยใจไม่ดี แต่ท่านที่ศึกษาปฏิบัติ
ธรรมมาเห็นเข้ากลับเกิดปัญญาบอกว่า ต้นไม้ไม่เคยเห็นใบเขียวขจี
มาอีกวันเปลี่ยนแปลง ร่วงหล่น เหี่ยวแห้งไป นี่แหละคือความจริง
ของสิ่งทั้งหลาย ใจก็ไม่ห่อเหี่ยว เบิกบาน มีปัญญาเข้าใจความจริง
ของสิ่งทั้งหลาย กลับทำให้ตรัสรู้ได้ เกิดวิปัสสนาญาณ...”

สำหรับพระสังคาลมาตา หลังจากบรรลุโสดาปัตติผลแล้ว
ได้ออกบวช หลังจากนั้นไปฟังธรรมเทศนาที่พระศาสดาทรงแสดง
คอยตั้งตาดูพระพุทธสิริสมบัติด้วยศรัทธาแรงกล้า พระพุทธองค์
ทรงทราบดังนั้น ก็ทรงแสดงธรรมให้เหมาะกับอัชฌาศัย และเจริญ
พุทธานุสติ น้อมจิตระลึกถึงพระพิจารณาคณ สงบใจไปตามกระแส
พระธรรมเทศนานั้น ในที่สุดได้บรรลอรหัตผล มีศรัทธาแก่กล้าใน
การปฏิบัติ พระพุทธองค์ทรงตั้งให้เป็นเอตทัคคะด้านสัทธาวิมุตติ

ในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค ๒ พุทธรังษี
จริยาปิฎก พระไตรปิฎกเล่ม ๓๓ ฉบับของมหาจุฬาลงกรณราช-
วิทยาลัย มีภายิตคาถาในประวัติของพระสิงคลามาดาเถรี ซึ่งขอ
กัถลอกมาลงไว้เพื่อเป็นธรรมเอกอันจะได้ประโยชน์ทั้งในเรื่องสามัญ
ของชีวิตและประโยชน์ในขั้นจิตใจ ดังนี้

“ข้าแต่พระมหามุนี หม่อมฉันเป็นผู้มีความชำนาญในฤทธิ์
ในทิพโสตราตุ และในเจโตปริยญาณ

บุพเพนิวาสานุสติญาณ ทิพยจักขุหม่อมฉันก็ชำระให้หมด
จดแล้ว อาสวะทั้งปวงก็สิ้นไปแล้ว บัดนี้ ภพใหม่ไม่มี

ข้าแต่พระมหาวิระ อตถปฏิสัมภิตาญาณ ชัมมปฏิสัมภิตา-
ญาณ นิรุตติปฏิสัมภิตาญาณ และปฏิภาณปฏิสัมภิตาญาณ ของ
หม่อมฉันที่มีอยู่ ล้วนเกิดขึ้นแล้วในสำนักของพระองค์

กิเลสทั้งหลายหม่อมฉันก็ถอนได้แล้ว หม่อมฉันตัดกิเลส
เครื่องผูกพันได้แล้ว อยู่อย่างผู้ไม่มีอาสวะ ครอบงำข้างตัดเครื่อง
พันธนาการได้แล้วอยู่อย่างอิสระ

การที่หม่อมฉันมาในสำนักของพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐที่สุด
เป็นการมาดีแล้วโดยแท้ วิชชา ๓ หม่อมฉันได้บรรลุแล้วโดยลำดับ
คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า หม่อมฉันก็ได้ทำสำเร็จแล้ว

คุณพิเศษเหล่านี้คือ ปฏิสัมภิตา ๔ วิโมกข์ ๘ และอภิญญา ๖
หม่อมฉันก็ได้ทำให้แจ้งแล้ว คำสอนของพระพุทธเจ้า หม่อมฉัน
ก็ได้ทำสำเร็จแล้ว ดังนี้แล”

ขอขอบคุณ
เจ้าหน้าที่ห้องสมุดธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้กรุณาเอื้อเพื่อข้อมูล
ในงานเขียนครั้งนี้

สังคิตมงคล :

ยลคิตการในงานธรรม

“...อาตมานึกถึงเรื่องนี้มานาน
ว่า ทำอย่างไรในหมู่ชาวพุทธที่
จะสามารถสร้างพวกเพลงพวก
ดนตรีที่ดี ที่น้อมนำกุศล เพราะ
ดนตรีที่น้อมนำกุศลนี้ จะมี
ประโยชน์มาก สังคมสมัยนี้
น้อมนำกุศลเขอะเหลือเกิน
ใช้ไหม ฉะนั้นเราไม่มีมาถ่วงดุล

กันเลยก็แย่ นอกจากถ่วงดุลแล้ว ก็เป็นผลดีแก่ชีวิตสังคมของ
พวกเราด้วย...”

บางตอนจากธรรมเทศนาของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุต
โต) ในการสัมมนา ณ เมื่อวันที่ ๑ พ.ค. ๒๕๔๓

ดนตรีจัดเป็นสุนทรียภาพประเภทหนึ่งนอกเหนือจากศิลปะประเภทอื่นๆ เป็นศิลปะที่ผู้รับและผู้แสดงสามารถนำความรู้สึกที่มีต่อความงามอันทรงคุณค่าของโลกและชีวิต มาสื่อสารกันโดยผ่านถ้อยสำเนียง เสียง และถ้อยคำ ซึ่งความงดงามนั้นอาจจะเป็นการนำเสนอความหมายและคุณค่าทางจิตใจโดยผสมอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ท่ามกลางวัฒนธรรมและประเพณีในชาติหรือท้องถิ่นนั้น แต่นั่นก็อาจเป็นเครื่องจำกัดความงามนั้นให้มีรูปแบบเฉพาะ เพราะทุกชีวิตในโลกนี้สามารถเสพทิพย์รสในความงามนั้นร่วมกัน และสามารถเนรมิตให้โลกนี้มีความสุขสงบที่เป็นหนึ่งเดียวกันได้ ยิ่งความสำคัญที่คนเราสามารถดับสรรพเสียงสำเนียงต่างๆ โดยรอบตัวตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายของชีวิตมีมากเท่าใด ความผูกพันระหว่างท่วงทำนองดนตรีกับความความสุขที่ผู้คนปรารถนาบนเส้นทางชีวิตนี้ก็ยิ่งแน่นแฟ้นมากขึ้นเท่านั้น

เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ที่ผ่านมา ถือเป็นโอกาสอันเป็นมงคลของทีมงานสาวิกาอีกครั้งที่ได้ไปกราบพระธรรมปิฎก หรือพระเดชพระคุณเจ้าคุณประยูรท์ ปยุตโต ณ วัดญาณเวศกวัน เพื่อกราบอาราธนาขอให้ท่านให้ความเห็นในเรื่อง บทบาทและท่าทีของพระพุทธศาสนาที่มีต่อบทเพลงและดนตรี ซึ่งก็เป็นอีกครั้งหนึ่งที่พระมหาเถระผู้มีคุณูปการในงานเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ได้แจกแจงข้อธรรมะ หลักการและหลักปฏิบัติอันควรสำหรับพุทธศาสนิกชนในเรื่องดังกล่าวได้อย่างหมดจดงดงาม ซึ่งเป็นการยืนยันว่าในท้ายที่สุดแล้วการเข้าใจพุทธธรรมอย่างถ่องแท้จะเป็นหนทางแห่งการเข้าใจโลกและชีวิต เพื่อบรรลุสู่เส้นทางแห่งอิสรภาพอย่างแท้จริง

ความสุขมีสองระดับ

ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้ใช้หลักการในทางพุทธศาสนาเป็นปฐมบทว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องศึกษา ต้องเรียนรู้ ต้องฝึกและพัฒนาเรื่อยไปจนกว่าจะบรรลุผล ซึ่งในเส้นทางการฝึกของแต่ละคนย่อมมีระยะและระดับที่แตกต่างกัน โดยหลักการของความสุขอันเป็นผลที่คนต้องการจะบรรลุ นั้น อาจแบ่งได้เป็น ๒ พวกคือ อามิสสุข และนิรามิสสุข

อามิสสุข เป็นสุขที่ต้องอิงอามิส ผู้ที่มุ่งความสุขนี้จะต้องการความสุขจากภายนอก คืออิงวัตถุ ในขณะที่ นิรามิสสุข หมายถึงสุขที่ไม่อิงอามิส ไม่ขึ้นต่ออามิส ไม่พึ่งวัตถุหรือเป็นอิสระจากวัตถุ เป็นความสุขที่ประณีตลึกซึ้งเพราะเกิดจากภายใน จากจิตใจ เป็นความสุขที่เกิดจากปัญญา

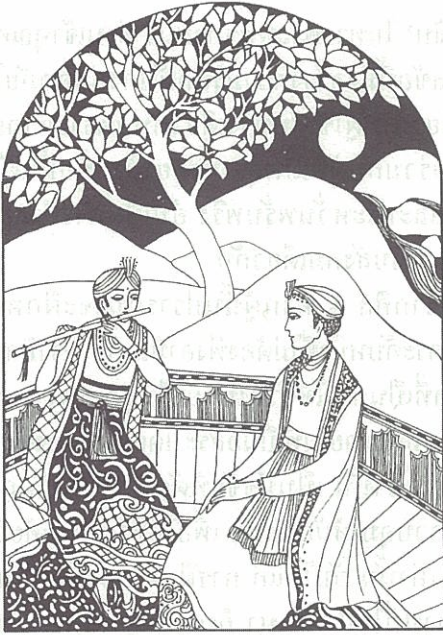
หลักการเบื้องต้นทั้ง ๒ ประการมีความเกี่ยวเนื่องกัน กล่าวคือเมื่อมนุษย์มีศักยภาพในการฝึก และสามารถรับคำแนะนำในการฝึกได้ พระพุทธศาสนาก็มีข้อแนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อเอื้อต่อการฝึกและมุ่งให้บรรลุในขั้นความสุขนั้น โดยจัดไว้ในเรื่องของศีล ซึ่งก็มีความเข้มแตกต่างกันไปตามระดับของการฝึก กล่าวคือผู้ที่ยังมีความสุขอยู่กับการอิงอามิส หากไม่มีเครื่องคุ้มครองกั้นขอบเขตความต้องการของตนเอง ก็จะเกิดการแย่งชิงอามิส มีการเบียดเบียนกัน ศีล ๕ จึงเป็นข้อแนะนำเพื่อให้คนเรามีความสัมพันธ์และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ว่าจะเป็นการไม่ทำร้ายร่างกาย ไม่ทำลายชีวิต ไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ไม่ลักขโมย แย่งชิงทรัพย์สินกันและกันด้วยความโลภ ไม่ประพฤติผิดในกามและไม่ล่วงละเมิดทางวาจา โดยเฉพาะศีลข้อสุดท้าย คือการให้เว้นจากน้ำเมา ซึ่งในยุคปัจจุบันสังคมอาจตรากฎหมายมีมาตรการรองรับ

เช่น ‘เมาไม่ขับ’ ในทางพระพุทธศาสนา ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้นำมาเห็นว่า ศีลข้อนี้มุ่งสร้างความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กับผู้ที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน ผู้ใช้เส้นทางเดียวกัน เพราะหากเมื่อใดก็ตามที่ต้องใช้ถนนร่วมกับผู้ที่เสพสุราหรือยาบ้า เมื่อนั้นผู้ไม่ได้เสพจะมีความวิตกและประหวั่นพรั่นพรึง อันเป็นการทำลายความรู้สึกมั่นคงของผู้ร่วมสังคมเดียวกัน

เหนือจากศีล ๕ หากผู้นั้นปรารถนาจะฝึกตนเพื่อให้พบความสุขในอีกระดับหนึ่งที่ไม่ต้องพึ่งอามิส คือ นิรามิสสุข ก็มีศีล ๘ คืออุโบสถศีลที่เป็นการใช้ชีวิตให้ขยับไปสู่การพึ่งพาอาศัยวัตถุให้น้อยลง มุ่งความสุขภายในที่เป็นอิสระ โดยสาระของศีล ๘ ที่เปลี่ยนและเพิ่มเติมขึ้นมานั้น เป็นปัจจัยที่ตัดสิ่งที่เป็นวัตถุบำรุงบำเรอออกไป หรือควบคุมให้น้อยที่สุด เพื่อให้ชีวิตอิงอาศัยวัตถุแต่เท่าที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น อันได้แก่ การฝึกตนเองที่จะเว้นจากการกินมาก ไม่กินตามที่ใจปรารถนา กินอาหารแต่พออยู่และเท่าที่จะเป็นประโยชน์ การไม่นอนที่นอนอันสูงใหญ่ซึ่งเป็นความหรุหราบุ่มเฟือย และการเว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี การดู การละเล่น การตัดดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ ตลอดจนเครื่องประดับตกแต่งต่างๆ และสำหรับศีล ๑๐ นอกจากจะมีสาระเหมือนศีล ๘ แล้ว ก็ละเว้นการพึ่งพาความสุขจากภายนอกเพิ่มขึ้นมาอีก คือเว้นจากการรับทองและเงินเพื่อประเทืองสุขให้กับกายนี้

ฟังเพลงแล้วเห็นพระไตรลักษณ์

จากหลักการที่พระพุทธศาสนาได้วางไว้จะเห็นได้ว่าเพลงหรือดนตรีต่างๆ ในทางโลกยังอยู่ในระดับของคนที่ยังหวังความสุขจากอามิส ซึ่งผู้ที่รักษาศีล ๕ ก็ไม่ต้องตัดสิ่งเหล่านี้ แต่การไม่ตัด

(ภาพจากหนังสือ คือเมฆสีขาว ทางก้าวเก่าแก่)

ไม่ได้หมายความว่าผู้นั้นจะถูกหล่อเราทำให้เกิดลุ่มหลงมัวเมาแล้ว
จมดิ่งลงไปในอามิสสุข เพราะจะเป็นการเบียดเบียนทั้งตนเองและ
ผู้อื่นที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน ในทางพระพุทธศาสนา เครื่องช่วย
ให้มีความสุขในระดับอามิสสุขนี้ยังมีหนทางต่อไปข้างหน้า คือ
สามารถพัฒนาไปถึงระดับนิรามิสสุข คือสุขที่เกิดจากภายใน จาก
จิตใจ จากปัญญาที่มุ่งบรรลุสู่ความอิสระ

หลักในทางพระพุทธศาสนามีระบบของการจัดเครื่องเกื้อ
หนุน เพื่อให้มนุษย์มีโอกาสฝึกและพัฒนาตนเอง มีกัลยาณมิตร
ที่เมตตาเข้ามาช่วยไม่ให้รู้สึกโดดเดี่ยว ทั้งนี้นอกจากจะไม่ให้จม

ลงไปในทางอกุศลที่จะเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นแล้ว ก็
สามารถโน้มนำให้มีทางพัฒนาขึ้นมาด้วย ซึ่งเพลงและดนตรีให้
ประโยชน์ได้ในความสุขทั้ง ๒ ระดับ ในทางพระพุทธศาสนาก็มี
หลักกลางๆ บัญญัติไว้ใช้ในการพิจารณาถึง รูป รส กลิ่น เสียง
สัมผัส หลักนั้นก็คือ ในการปฏิบัติใด ถ้าปฏิบัติแล้วกุศลธรรมเจริญ
อกุศลธรรมเสื่อม ฟังปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติแล้วกุศลธรรมเสื่อม อกุศล-
ธรรมเจริญ ไม่ควรปฏิบัติ

ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้เมตตายกหลักการมาประกอบการ
พิจารณาในเรื่องดนตรีและเพลงเพื่อให้จินตนาการเข้าหาธรรมะ ได้
เห็นธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิต

“เอาละ พอได้หลักการใหญ่ๆ อย่างนี้ก็ง่ายต่อการที่จะ
วินิจฉัยอะไรต่างๆ ยกตัวอย่างที่ว่าเสพแล้วกุศลธรรมเจริญ ทำให้
ราคะ โลกะ โทสะ โมหะ เจริญเพิ่มพูน ก็ทำให้เสื่อมในทางกุศลธรรม
ก็ไม่ควร เสพแล้วกุศลธรรมเจริญ เช่น เพลงที่ทำให้เกิดปสาทะ
จิตใจผ่องใส เบิกบาน น้อมเข้าหาธรรมะ เพลงบางเพลงฟังแล้ว
ทำให้ได้คิดสำหรับคนที่รู้จักฟัง คืออาจจะฟังเพลงเดียวกัน คนที่
ไม่มีโยนิโสมนสิการฟังแล้วเกิดโทษ แต่คนที่มียोนิโสมนสิการฟัง
แล้วกลับได้ประโยชน์ มองเห็นความจริงแม้กระทั่งว่า ฟังเพลงแล้ว
เห็นพระไตรลักษณ์ เช่น อนิจจังสัญญา^๑ ได้อสุกสัญญา เป็นต้น ก็
เป็นสิ่งที่ดี กุศลธรรมเจริญ...”

๑ อนิจจังสัญญา หมายถึง การกำหนดหมายความไม่เที่ยงแห่งสังขาร อสุกสัญญา
หมายถึง การกำหนดหมายความไม่งามแห่งกาย เป็นส่วนหนึ่งในสัญญา ๑๐ คือ
ความกำหนดหมาย, แนวความคิดความเข้าใจสำหรับใช้กำหนดพิจารณาในการเจริญ
กรรมฐาน (จากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระเทพเวที ปยุตโต)

แต่งเพลงอย่างไร ให้ได้กุศลธรรม

ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้กล่าวถึงคำอธิบายของพระอรรถกถาจารย์ว่า เพลงเอาธรรมมาประกอบ ไม่สมควร แต่ธรรมเอาเพลงมาประกอบ สมควร โดยได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

“...การมีเพลงเป็นหลัก เอาธรรมมาประกอบ เอาธรรมมาเป็นเครื่องเล่นสนุก มีโซ่ใหม่ มีพวกเล่นเพลงสนุกสนาน เอาธรรมมาแก้ง เอามาล้อเล่นเป็นตลกก็มี อย่างนี้เรียกว่าเอาเพลงเป็นหลัก แล้วเอาธรรมมาเป็นเครื่องประกอบ”

แต่เมื่อผู้แต่งเพลงจะทำเพลงในรูปแบบใด ก็ต้องพิจารณาให้อยู่ในหลักการใหญ่ข้างต้นคือเพลงที่แต่งไปแล้วนั้น ทำให้ได้กุศลธรรม หรือออกกุศลธรรม หลักที่ควรต้องพิจารณาก็คือ การคำนึงถึงมาตรฐานโดยทั่วไปที่จะสามารถให้คนฟังรับประโยชน์จากสิ่งที่ผู้ทำเพลงจัดให้ ซึ่งควรจะต้องเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ให้ข้อมูลที่จะชักจูงให้เกิดปัญญา หรือได้คุณธรรม อันเป็นหน้าที่ของกัลยาณมิตรที่จะพึงมีให้แก่กัน

สังคีต สังคายนา : ร้องเพลง กับสวดมนต์

จากความสุขในระดับอามิสสุขก้าวข้ามมายังนิรามิสสุข บทบาทของเพลงหรือดนตรี กล่าวโดยตัวศัพท์แล้วเป็นตัวเดียวกัน ดังที่ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้อธิบายว่า

“...การสวดมนต์ก็เป็นเพลงอย่างหนึ่งเหมือนกัน คำว่า สังคายนา ตัวศัพท์ก็แปลว่าสวดพร้อมกัน ตัวศัพท์นั้นเป็นศัพท์เดียวกันกับร้องเพลง ถ้าแปลเป็นไทยจะแปลว่าร้องเพลงพร้อมกันก็ได้ เราจะเห็นคำว่าสังคีต สังคีตที่แปลว่าสังคายนา สังคีตก็ตัวเดียวกันแต่มีสระอเพิ่ม เป็นเรื่องของไวยากรณ์...”

อย่างไรก็ตามการสวดมนต์กับการร้องเพลงนั้นมีความแตกต่าง ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้แยกก็คือ

“...ในระดับของพระหรือญาติโยมที่มุ่งนิรามิสสุข จะเห็นได้ชัดเจนว่าไม่มีเรื่องที่จะมาช่วยวนให้เกิดความรู้สึกในเรื่องอกุศล โลกะ โทสะ โมหะ เพราะฉะนั้นก็เลยมาจำกัดในเรื่องเนื้อหา ทำนอง แต่การจำกัดทำนองจึงกลายเป็นความแตกต่างระหว่างบทสวดกับบทเพลง สำหรับเนื้อหาก็คงต้องไม่มีเรื่องอะไรที่ไม่เหมาะสม เป็นเรื่องที่น่าไปในทางที่ดีงาม เป็นเรื่องของคุณธรรม เรื่องของความรู้ เรื่องของปัญญา เช่น นำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาสวด และคำสวดนั้นก็มียุ่ ๓ ประเภท คือประเภทพุทธพจน์ ประเภทบทสรรเสริญพระคุณของพระรัตนตรัย และบทสวดแสดงความปรารถนาดีอวยชัยให้พร แผ่เมตตาขอให้เป็นมงคล...”

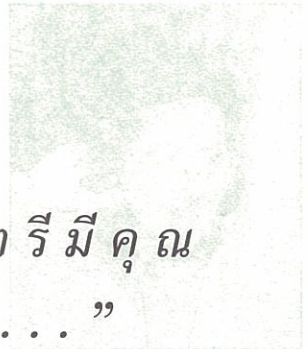
ความเมตตาที่ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้อธิบายให้ฟังถึงหลักการและท่าทีของพระพุทธรศาสนาที่มีต่อบทเพลงและดนตรีนั้นมิอาจแสดงเป็นตัวอักษรได้ครบถ้วน ณ ที่นี้ แต่ก็นับชั่วโมงที่พวกเราได้นั่งอยู่ต่อหน้าท่าน และสดับสิ่งเหล่านี้จากพระสุปฏิปันโนผู้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นพระมหาเถระผู้ร่วมสมัย เพราะในตอนท้ายท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้น้อมนำให้พวกเราทุกคนย้อนกลับมาพิจารณาถึงการกระทำหน้าที่ในฐานะผู้ที่เป็นสื่อ ช่วยจัดให้ดนตรีและบทเพลงมีคุณูปการต่อสังคมและหมู่ชาวพุทธทั่วไป ในฐานะที่เป็นเครื่องช่วยให้เกิดกุศลธรรมมากกว่าที่จะมุ่งไปในทิศทางตรงกันข้าม

“...พวกเราต้องทำหน้าที่สองอย่าง คือจัดให้เขาได้ในสิ่งดีโดยใช้ดนตรีเป็นเครื่องช่วย โดยเฉพาะเด็กซึ่งอินทรีย์กำลังฉับไวและ

คมชัด พร้อมทั้งจะรับ แต่ก็ยังต้องอาศัยการฝึก ดังนั้นเราต้องช่วยนำสิ่งที่ดี ๆ ไปให้โดยนำดนตรีมาใช้ในทางที่เป็นกุศล อีกประการหนึ่งก็คือจะต้องไปช่วยแนะนำผู้ที่อยู่ท่ามกลางดนตรีเพลงที่เป็นอกุศล ให้เขารู้จักปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างได้ประโยชน์ ป้องกันตัวเองไม่ให้ถูกครอบงำหรือว่าได้รับสิ่งชั่วร้ายที่เป็นโทษ ทำอย่างไรที่จะเอาประโยชน์จากสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้น”

ในท้ายที่สุด ท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้เมตตาให้กำลังใจแก่พวกเราในการทำหน้าที่เพื่อเอาระดับกับสังคม ไม่ปล่อยให้กระแสการพัฒนาครอบงำคนในสังคมให้ลุ่มหลงมัวเมากับอกุศลธรรมซึ่งแม้จะเป็นสุขก็สุขในระดับที่ต้องพึ่งอามิส และยังพึ่งพามากเท่าใด ก็อย่างยิ่งไกลกับหนทางหลุดพ้นสู่อิสรภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ธรรมเทศนาของท่านเจ้าคุณอาจารย์ จึงเป็นความเมตตาอันสูงยิ่ง ที่เตือนให้พวกเราทุกคนหันมาพิจารณากับการใช้อายตนะทางหู ซึ่งเป็นช่องทางการรับรู้อันสำคัญอีกประการหนึ่งอย่างผู้มีสัมมาทิฐิ กำลังใจที่ท่านมีให้และได้ถ่ายทอดผ่านบทความนี้ จึงเป็นเสมือนหยดน้ำบริสุทธิ์อันใสเย็นและหยาดรินก่อให้เกิดพลังใจแก่พวกเราทุกคนที่ได้มาอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน และมุ่งประพฤติตนตามแบบอย่างครูบาอาจารย์ เพื่อจะยังประโยชน์ในทางพระพุทธศาสนาต่อไป

ตติ (เนก) วิทยาลัยฯ (เนก)
๖.๖๖ ถึง ๖.๖๖ (เนก) (เนก) (เนก)
เนก (เนก) (เนก) (เนก) (เนก)

“...อันตรายมีคุณ
ทุกอย่างไป...”

เนก (เนก) (เนก) (เนก) (เนก) (เนก)
เนก (เนก) (เนก) (เนก) (เนก) (เนก)
เนก (เนก) (เนก) (เนก) (เนก) (เนก)

สืบเนื่องจากการที่ “สาวิกา” ได้เข้าร่วมงานมหกรรม
ดนตรีโลก ธรรมคีตา ที่บังกะลอร์ ประเทศอินเดีย ในเดือน
เมษายนที่ผ่านมา ทำให้เกิดความคิดในอันที่จะเรียนรู้ความหมาย
และเรื่องราวของดนตรีแห่งโลกให้มากยิ่งขึ้นไป

อีกทั้งปัจจุบันพบว่า ดนตรีกำลังมีอิทธิพลต่อชีวิตและจิตใจ
ของผู้คนในสังคมอย่างมาก เช่น การนำเสนอดนตรีในทุกสื่ออย่าง
ไม่มีขีดจำกัด ทั้งในด้านศิลปะและธุรกิจการค้า ความคลั่งไคล้
ศิลปินนักร้องในหมู่วัยรุ่น หรือการซึ้นนาค่านิยมในการดำเนินชีวิต
ย่อมมีดนตรีเป็นเครื่องมี้นำทาง

เพื่อนพ้องทางดนตรีหลายท่าน จึงมาช่วยกันค้นหานิยาม
ความหมายของดนตรีในหัวใจ เพื่อนำไปสู่คำตอบที่ว่า ในชีวิต
ของเรานี้ จะช่วยกันทำให้ “ดนตรีมีคุณทุกอย่างไป” ได้อย่างไร...

สุนิสา สุขบุญสังข์ (อ้อม) ดีเจ
วิทยุ เรดิโอไอโหวตเขตเทิลโลด์ ๘๓.๕
เอฟเอ็ม

“...ดนตรี คือชีวิต คือความ
เคยชิน คือสิ่งที่อยู่ในความรู้สึก คือ
ภาษาอีกภาษาหนึ่งที่มีท่วงทำนอง
เข้ามาเกี่ยว อ้อมอยู่กับเพลงมาตั้งแต่
เด็ก แม่ไม่ใช่คนที่ร้องเพลงเพราะ แต่

แม่เปิดเพลงให้อ้อมฟังเสมอ เปิดวิทยุ เปิดเทป อ้อมจะได้ยินเพลง
มาตั้งแต่เด็ก ตอนอ่านหนังสือสอบก็เปิดเพลงไปด้วย แก่เครียด
ถ้าเปิดเพลงไปด้วยก็จะดี ได้ทั้งภาษา ได้ทั้งความสุนทรีย์

อ้อมเป็นหลานคนแรกของบ้าน ทั้งแม่ทั้งน้าก็จะร้องเพลง
ให้ฟัง แม่จะเปิดเพลงและช่วยจดเนื้อให้อ้อมร้อง อ้อมเคยอยากได้
เทปผั๋งน้อย แม่บอกว่าต้องจำเพลงให้ได้แล้วไปยื่นร้องให้คนขายฟัง
ความที่อยากได้เทป อ้อมก็ต้องตั้งใจฟัง ร้องให้ได้ แล้วไปยื่นร้อง
แม่ก็ซื้อเทปให้ อ้อมทำอย่างนี้จนกระทั่งโต ได้ไปอังกฤษ ได้ยิน
เพลงหนึ่งแค่ลิบวินาที อ้อมก็จำได้และไปฮัมเพลงให้คนขายฟังจน
ซื้อแผ่นมาได้ ภูมิใจ

สำหรับคนทั่วไป อ้อมคิดว่า ดนตรีป๊อปเป็นดนตรีที่เข้าถึง
คนทุกกลุ่มได้ง่าย เป็นรากฐานของดนตรีที่ไปได้กว้าง แต่ดนตรีร็อก
ก็เป็นดนตรีที่ให้ความหมายด้วยคำร้องและท่วงทำนองที่ชัดเจน
เช่นกัน ขึ้นกับกลุ่มคนกลุ่มใดจะว่าอย่างไร

ดนตรีหรือเพลงอาจทำให้คนบางคนมองเห็นทางแก้ไขปัญหา
ได้ แต่ในทางกลับกัน เพลงก็อาจทำให้คนยิ่งจมลงไปในปัญหาที่มี
เช่น ออกหักแล้วมาฟังเพลงเศร้า อาจช่วยให้คิดได้หรือยิ่งตอกย้ำ

ให้แกลงไปอีก ทั้งนี้เพราะเพลงไม่ใช่ทั้งหมด มันขึ้นอยู่กับคนฟังด้วย และอยู่ในช่วงเวลาที่เราใช้ด้วย

ถ้าเพลงสามารถตอบสนองอารมณ์ของเราได้ มันก็มีคุณค่าดนตรีที่สัมผัสกับอารมณ์เราได้ก็คือ ‘ดนตรีที่สมบูรณ์’ ทั้งนี้ได้ับรวมการร้องและทำดนตรีอย่างถูกต้องตามทฤษฎีดนตรีไว้ด้วยแล้ว ดนตรีอะไรก็ได้ที่เราฟังแล้วมีความสุข ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่เราอยากไปตีรันฟันแทง ทำร้ายใคร หรืออยากแก่งแย่งใคร เป็นเพลงอะไรก็ได้ แต่ขอให้เข้าถึง อาจให้อารมณ์ที่แตกต่างกัน แต่ฟังแล้วมีความสุข

อ้อมชื่นชม และชื่นชอบเพลงชาติไทย เพราะเป็นเพลงที่บอกความเป็นคนไทย เราทุกคนต้องฝึกร้องกันตั้งแต่เด็ก

สำหรับเพลงอ้อม คือเพลง *อย่ายอมแพ้* ลิขปีผ่านไปคนก็ยังจำอ้อมได้ คนฟังเพลงบอกอ้อมว่าทุกครั้งทีรู้สึกแ่ เขาก็ยังใช้เพลงนี้ได้ ช่วยให้ม่มีกำลังใจ อ้อมถือว่าอ้อมได้คืนบางสิ่งให้กับสังคมบ้างโดยผ่านเพลงนี้ บอกทุกคนว่า อย่ายอมแพ้อุปสรรคทั้งหมด

อ้อมไม่ใช่คนที่มีอิทธิพลต่อคนฟังเพลงมากมาย อ้อมเป็นเพียงสื่อ...ขอฝากประโยคที่ว่า ชนใดไม่มีดนตรีการ ในสันดานเป็นคนชอบกลั่น

เพลงเป็นเรื่องที่ไม่ยากที่จะรับ ชอบแบบไหนก็รับแบบนั้น แม้ว่าเพลงไม่ใช่สิ่งจำเป็นที่สุดของชีวิต แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่ไม่ขาดในชีวิต...”

“...หากวันนี้เราล้มลง ยังคงลุกขึ้นได้ใหม่

ก็ยัง...มีหนทาง ก็ยังมียิ้มสดใส...”

จากบทเพลง *อย่ายอมแพ้*

สาลินี ปันยารชุน ผู้จัดการ
คลื่นวิทยุแพชั่นแพ็กเตอร์ ๘๘.๕

เอฟเอ็ม

“...มิวสิก อีส มายไลฟ์ ดนตรี
คือทั้งหมดของชีวิต แยกจากกัน
ไม่ออกเลย ดนตรีคืออะไร อะไรคือ
ดนตรี บางครั้งความเงียบก็เป็นดนตรี
ที่ไพเราะได้ อย่างที่ฝรั่งเรียกว่า เดอะ-

ชวनोंออฟไซเลนซ์ หรือเสียงจากธรรมชาติ ก็เป็นดนตรีที่อยู่ใน
ทุกอณูของชีวิต ทั้งหลับ ทั้งตื่น

งานของตนเองที่เกี่ยวกับดนตรีที่ประทับใจในความรู้สึกคือ
เมื่อครั้งเป็นเด็กนักศึกษา ลูกชิ้นจัดงานถนนดนตรี มิวสิกสตรีต
เฟสตีวัล ที่ธรรมศาสตร์ โดยจัดให้บ๊ิกๆ ในวงการดนตรีมาพบกัน
ได้อย่างไม่น่าเชื่อ เป็นการพบกันระหว่างดนตรีไทยและดนตรี
ตะวันตก เช่น วงบัตเตอร์ฟลาย และมีคุณมาโนช พุฒตาล มีพีเต๋อ
เรวัตี พุทธินันท์ มาพูดคุยให้น้องฟังในเรื่องดนตรี นับว่าเป็นงานที่
ภูมิใจมาก เพราะไม่มีใครคิดว่าเด็กอย่างเราจะจัดได้สำเร็จ

เคยไปอินเดีย ที่นั่นเป็นที่ที่ดนตรีมีจังหวะลึกลับซึ่งมาก และ
เต็มเปี่ยมมากในแง่วัฒนธรรมประเพณี เคยไปถ่ายทำทีวีเรื่องพระ-
บรมสารีริกธาตุที่อินเดียเลยได้ฟังดนตรี จำได้ว่าเป็นดนตรีของ
ระวี แสงการ์ ฟังแล้ว ให้สมาธิมาก ซ็อกกลับมาด้วย และฟังตลอด

ตอนเด็กชอบเพลงสวดมนต์ *องค์ใดพระสัมพุทธ...* ซึ่งต่อมา
เราก็ได้คิดว่า ทุกอย่างเป็นเพลงเป็นดนตรี อาจารย์บอกว่า ดนตรี
เป็นความสวยงาม เป็นสมาธิ เป็นสิ่งที่ถวายพระเจ้า...ตั้งแต่เกิดมา
ดนตรีก็เริ่มต้นผูกพันกับชีวิต สำหรับพีแล้ว ดนตรี คือเลิฟและไลฟ์

ดนตรีที่ทรงคุณค่า ขึ้นกับภาวะอารมณ์ และวุฒิภาวะของแต่ละคน
ตอนเริ่มมีเจ้าตัวเล็กในท้อง ก็เริ่มฟังดนตรีที่คิดว่าเหมาะสม เช่น
เสียงจากธรรมชาติ บทสวดของพระโพธิสัตว์กวนอิม เป็นต้น

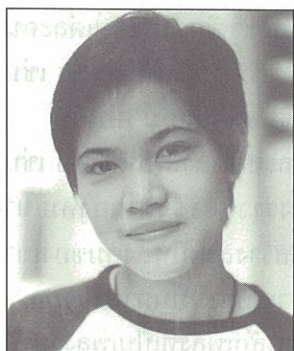
ดนตรีทุกชนิดบอกเล่าเรื่องราว และสร้างสันติให้สังคม เช่น
ดนตรีแร็ปของวัยรุ่น พยายามบอกเรื่องราวของชีวิตในสังคมเขา
อาจบอกทั้งเรื่องดีและไม่ดี แต่พยายามสร้างสันติในสังคมของเขา
ดนตรีทุกชนิดสร้างสันติให้โลกได้ เพราะดนตรีเป็นภาษาสากล

ดนตรีที่ประทับใจมีมาก ถ้าให้เลือกสักเพลงที่เป็นเพลงวัยรุ่น
จะเลือกเพลงจากภาพยนตร์เรื่อง *Flashdance* เป็นเพลงที่ทำให้กำลังใจ
ต่อสู้อุปสรรค หรือเพลง *You've Got a Friend* หรือ *Together in*
Electric Dream ฟังแล้ว จะพบว่าเราคิดถึงกันได้แม้ผู้คนละซีก
โลก และยังชอบดนตรีที่มาจากเครื่องดนตรีพื้นบ้านของทุกซีกโลก
ด้วย และชอบ คือ การร้องในโบสถ์ฝรั่งแบบไม่ต้องมีดนตรี...”

“...When you're down and trouble,
and you need some love and care
nothing...nothing is going right

You just call out my name,
And you'll know wherever I am,
I'm running to see you again...”

จากเพลง *You've Got a Friend*

อัยย์ พรรณี วีรานุกูล ศิลปิน
นักร้อง นักแต่งเพลง ค่ายโซนี่มิวสิก

“...ดนตรี คือ ความรัก ความ
สบายใจ การปลดปล่อยตัวเองจากสิ่ง
ต่างๆถ้าอยู่เงียบๆ ไม่มีดนตรี ก็
จะเฉื่อยๆ ยิ่งถ้าเศร้า เสียใจ จะแ่
มาก แต่ถ้ามีเพลงบรรเลงอยู่ด้วย
ตลอดเวลา เช่น มีกีตาร์ มีเปียโน จะ

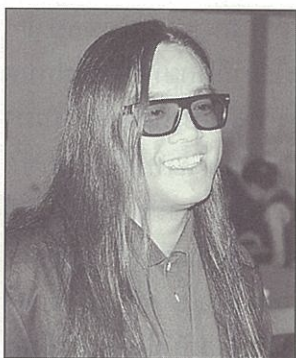
ดีขึ้นมาก อัยย์แต่งเพลงจากความรู้สึก บางช่วงที่กำลังตัดสินใจ
ในเรื่องราวของชีวิตหรืองาน อัยย์จะร้องเพลง

ดนตรีที่ทรงคุณค่าสำหรับอัยย์ คือ ดนตรีที่สามารถแทน
ความรู้สึกได้ทุกอย่าง ทั้งความคิด ความรู้สึกจากจิตใจ ไม่ว่าจะเพลง
นั้นจะมีเนื้อร้อง หรือเพลงบรรเลงอย่างไร ก็ทรงคุณค่าได้ทั้งสิ้น

ดนตรีทุกชนิดนำไปสู่สันติภาพของโลก ถ้าเราเปิดใจรับฟัง
เพราะดนตรีมีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์แตกต่างกัน แต่ดนตรี
ทุกชนิดเหมือนกันตรงที่ให้ความสุข ให้ความรู้สึกที่ดีต่อคนฟัง
ทำให้คนฟังรู้สึกผ่อนคลาย

ทุกชิ้นงานของอัยย์ที่เกี่ยวกับเพลง อัยย์รักและประทับใจ
ทั้งหมด เพราะได้ทุ่มเทความรู้สึกของเราที่มีอยู่ทั้งหมดให้กับ
เพลงเสมอ

ส่วนเพลงของคนอื่นที่ประทับใจ คือเพลง *แมลงปอผู้ยิ่งใหญ่*
ของคณา คำ อภิรดี เพราะสื่อถึงสัจธรรมของชีวิต ว่าถ้าเราพอใจ
ในสิ่งที่เรามีอยู่ เราก็จะมีความสุขอยู่ในโลกนี้ได้...”

ภิญโญ ฐัชรธรรม ผู้ผลิตรายการ โทรทัศน์สำหรับวัยรุ่นนั ทินทอลัก

“...ดนตรี เป็นเรื่องของเสียง และการรับฟังที่มีอารมณ์ มีเนื้อหา มี ท่วงทำนองและจังหวะ ตั้งแต่จำความ ได้ เพลงที่แม่กล่อมให้ฟังอยู่กับเรามา ตั้งแต่เด็กเลย จำได้ว่านอนเปลให้แม่ กล่อม โตมาแม่ก็กล่อมน้องก็จำได้

เอ๋...เอ๋... วัดเอ๋ย วัดโบสถ์ ปลูกข้าวโพดสาละ เป็นศิลปะที่คนเป็นแม่ เป็นผู้หญิงสืบทอดกันมาจากทวด จากยาย ผู้หญิงบางคนร้องเพลง ไม่เป็น แต่ก็ยังร้องเพลงกล่อมลูกได้ บางคนร้องออกมาเป็นเสียง เป็นคลื่น ทำให้เด็กง่วงแล้วหลับไป

...ผมแกะเนื้อเพลงสุนทราภรณ์ด้วยนะ จดใส่สมุดแล้วร้อง กับเพื่อน ตอนนั้นก็ดังมาก ฮิตมาก เท่ากับพีเบิร์ด หรือนิโคล ต่อมา ก็ฟังคุณวิฑูร วทัญญู ก็เลยได้เพลงฝรั่ง แรกๆ ฟังไม่ออก ต่อมา มี หนังสือเพลงก็เลยเริ่มเข้าใจ ถัดมาเป็นโฟล์ค เป็นร็อก แต่พอเข้า มหาวิทยาลัยก็เปลี่ยนไปอีก

ยี่สิบกว่าปีก่อน เทปเถื่อนยี่สิบห้าบาท เรามียี่สิบห้าซื่อ เพราะ เทปจริงจะแพงมาก พอเริ่มทำงานรับโปรโมตเพลงค่ายต่าง ๆ ก็เลย ต้องฟังเพลงไทยทั้งหมด พอเปลี่ยนอาชีพจากสถาปนิกมาทำ รายการโทรทัศน์ ต้องเดินหาเพลงบรรเลงแปลก ๆ มาทำไตเติ้ล

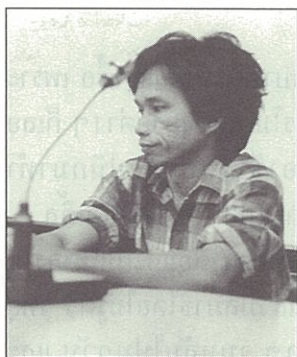
สมัยเตรียมตัวสอบเอ็นทรานซ์ อ่านหนังสือและเปิดเพลงไป วิทยูจุฬาฯ จะเปิดเพลงคลาสสิก เราฟังแล้วมีสมาธิโดยไม่รู้ตัว วิทยู กระจเป้าหัวจะวางอยู่ที่หัวนอน เปิดเบา ๆ จนหลับไปทุกวัน และ ค้นพบโดยบังเอิญว่าเพลงทำให้เรามีสมาธิ บางครั้งคนจัดรายการ

จะบรรยายว่าเพลงเกี่ยวกับอะไร ทำให้ได้จินตนาการพร้อมสมาธิ
ในชีวิตตอนที่ออกหัด เปิดเพลงอะไรมาก็ทุกข์ทรมานไปหมด
โดนทุกเพลง โดนทุกวรรค ก็เลยไม่ฟังเพลงแบบนั้นเลย หันมา
ฟังเพลงบรรเลงที่ไม่มีเนื้อแทน แนะนำไว้เลย สำหรับคนออกหัด
ไม่ควรเด็ดขาดคือฟังเพลงที่เคยฟังกับเขาคอนนั้น จะทำให้กินไม่ได้
นอนไม่หลับไปเลย... นั่นเป็นช่วงเดียวที่ฟังเพลงแล้วเศร้าหมอง

ดนตรีที่สร้างสันติให้โลกได้คงจะยากมาก ยากที่จะหาดนตรี
ที่เป็นกลาง ที่คนทุกคนสามารถเสพได้แล้วบวกกับมันได้ ถ้ามีใคร
สร้างดนตรีแบบนี้่ออกมาได้คงยิ่งใหญ่มาก แต่ผมก็คิดว่าคงต้องมี
ดนตรีแบบนี้แล้วอย่างแน่นอน

ดนตรีที่สร้างคุณค่า คือ ดนตรีที่สามารถดูแลคนทั้งโลกได้
ทำให้คนจำนวนมากมีความสุข เกิดผลดีต่อชีวิตของคน
จำนวนมาก เช่น เสียงจากธรรมชาติก็ถือว่าเป็นดนตรีที่ดีมาก

ดนตรีของโลก หรือ World Music น่าจะเป็นดนตรีเลียน
เสียงธรรมชาติ หรือเสียงสิ่งสารพัด...”

วัฒน์ วรรณยางกูร นักเขียน
สารคดีดีเด่น ชีวประวัติครูเพลง
ไพบุลย์ บุตรจันทร์

“ชอบฟังเพลงมากกว่าร้องเอง
การเขียนเพลง มาก่อนการร้องเพลง
ถือว่างานเขียนเพลงเป็นงานอดิเรก
ส่วนงานหลักคืองานเขียนหนังสือ

ดนตรี เป็นศิลปะทางด้านเสียง
ดนตรี คือความงาม ความไพเราะ และคือความหมายที่มีคุณค่า

กับทุกชีวิต สำหรับผม ดนตรีมีอิทธิพลกับผมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่นเพลงเป็นทางระบายความกดดันในชีวิต เป็นเพื่อนแก้เหงา เราเรียนรู้ท่วงทำนอง จังหวะของชีวิตได้จากเพลง เพราะเพลงย่อมมีจังหวะจะโคนของมัน บางครั้งช้า บางครั้งเร็ว ถ้าพอดีจะไพเราะชีวิตเป็นศิลปะเช่นกัน ย่อมต้องมีจังหวะ บางครั้งเร็วไปไม่ดี ช้าไปจะเนือย บางช่วงต้องเร็วปานกลาง ถ้าพอดีจะไพเราะ ชีวิตก็เป็นเหมือนเสียงเพลง ต้องมีความพอดีของชีวิต

... **คือ** ช่วงวัยรุ่นจะเป็นช่วงที่ฟังเพลงเพราะที่สุด จดจำได้มากที่สุด ปัจจุบันผมเห็นว่าเพลงมีคุณค่าทางปัญญาหรือทางให้อารมณ์ที่ลึกซึ้ง น้อยลงกว่ายุคก่อนมาก อาจเป็นเพราะความนิยมในการแต่งเพลง ในยุคสมัยนี้เปลี่ยนไป ยุคใหม่นิยมความบันเทิงรื่นเริง บางครั้งกลัวว่าจะแคว้งแคว้นเกินไป เดี่ยวจะขายไม่ได้ มีธุรกิจมาเป็นส่วนกำหนดมากกว่าแต่ก่อน ศิลปินจึงอาจแสดงออกได้ไม่เต็มที่ ทั้งที่ความลึกซึ้งในบทเพลงอาจมีอยู่ในศิลปินเช่นเดิม

การฟังดนตรีมีหลายขั้นตอน ขั้นต้น ให้ความเพลิดเพลิน ต่อมาให้สมาธิ และเมื่อมีสมาธิจะนำไปสู่ปัญญา ทั้งที่ในเพลงนั้น อาจมิได้พูดถึงปัญญาเลยก็ได้ เรื่องเหล่านี้ต้องค่อยๆ ฝึกฝน เช่น การฟังดนตรีที่มาจากความเป็นจริงของธรรมชาติ เครื่องดนตรีจากธรรมชาติก็จะต่างจากเครื่องดนตรีที่ให้เสียงสังเคราะห์ เป็นต้น

หนังสือประวัติชีวิตครูไพบูลย์ บุตรจันทร์ ที่ผมเขียนขึ้นและได้รับรางวัลสารคดีดีเด่น ก็องานเกี่ยวกับเพลงที่ผมประทับใจ เพราะผมได้เรียนรู้จากชีวิตของท่านว่า คนเราแม้มีอุปสรรคในชีวิต เป็นโรคร้ายประจำตัว ดนตรีก็เป็นทางออกของทุกอย่างในชีวิต เป็นความฝันและจินตนาการ เช่น อยากไปเที่ยวที่ใดที่หนึ่ง อยากกอดหญิงที่รักไว้ในอ้อมแขน แต่ทำไม่ได้ ท่านก็ใช้พลังที่ถูกกดดันอยู่

ไปในทางสร้างสรรค์ก็ออกมาเป็นบทเพลง บางคนมีทางระบายออกทางอื่นอยู่แล้ว แต่บางคนไม่มี การแบ่งความทุกข์ให้มาเป็นพลังของชีวิต นอกจากจะทำให้ตนเองสุขแล้ว คนรอบตัวก็จะมีความสุขไปด้วย

เพลง *โลกนี้คือละคร* ทำให้เราเห็นความเป็นจริงของชีวิต ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจถึงความจริงของชีวิต เมื่อเราเข้าใจแล้ว เราจะไม่ตกเป็นเหยื่ออีก เข้าใจมันตามความเป็นจริง เราจึงเข้าถึงสัจจะเพลงนำพาคนฟังไปถึงทางสว่างเหมือนธรรมของพระพุทธองค์... บทเพลงดี ๆ สักบท ก็เหมือนบทสวดมนต์ได้

บทสวดมนต์ เป็นภาษาบาลี ถ้าเราลองถอดภาษาบาลีออกมาเป็นภาษาที่เราเข้าใจได้ ก็จะเห็นว่าคือบทกวีที่ไพเราะ งดงาม สะท้อนความเป็นจริงของชีวิตในทำนองเดียวกันกับบทเพลง เพียงแต่ใช้ในพิธีกรรมที่ต่างกัน ผมเคยอ่านบทสวดมนต์ของพระพุทธเจ้าก็พบว่า เป็นบทกวีที่ไพเราะมาก...”

“โลกนี้คือละคร

บทบาทบางตอนชีวิตยกย่อนับเขิน

ชีวิตบางคนรุ่งเรื่องจำเริญ แสนเพลิน

เหมือนเดินอยู่บนหนทางวิมาน...

...โลกนี้ยังดู ยิ่งดูเศร้าใจ ชั่วชีวิตใหม่

หมุนเปลี่ยนผันไปเหมือนม่าน

ปิดฉากเรื่องรองผูกผ่องตระการ

ครั้นแล้วไม่นาน เปิดผ่านเป็นความเศร้าใจ...”

จากเพลง *โลกนี้คือละคร*

อาจารย์เครือมาศ วุฒิการณ์
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหา-
วิทยาลัยเชียงใหม่

“มีโอกาสร่วมงานธรรมคีตา
ที่บังกะลอร์ เพลงที่นำมาแสดงนั้น
บางเพลงได้ยินแล้วเจ็บอิงถึงหัวใจ
ไม่อาจบอกกล่าวความรู้สึกด้วยภาษา
ใดได้ นอกจากแวบขึ้นมาในสำนึกว่า

ดนตรีอะไรช่างเศร้าลึกและสุขล้ำกำกึ่งกันไปในเวลาเดียวกัน ดนตรี
ประเภทนี้หาใช้งานของอัจฉริยบุคคลที่ตั้งใจแสดงถึงความสามารถ
ปราดเปรื่อง หรือทักษะอันเชี่ยวชาญ หากเป็นงานแห่งการ
บันเทิงคดีของเทพ และเป็นงานแห่งความรักที่สัมผัสได้ด้วยใจ
จึงแสดงออกด้วยความถ่อมและเคารพบนอบต่อสิ่งสูงสุดอัน
ศักดิ์สิทธิ์

นี่เป็นแรงดลใจและเป็นกำลังใจให้ร่วมกันจัดงาน “ธรรม
คีตานานาชาติ” ปลายปีที่เชียงใหม่ แต่ไม่ได้คาดหวังว่าจะจัดได้
ยิ่งใหญ่เท่าเขา งานที่บังกะลอร์นั้นจัด ๗ คืนด้วยกัน ได้รับการ
สนับสนุนจากที่ต่างๆ มากมาย กลุ่มศิลปินเดินทางมาจากทั่วโลก
และทั่วชมพูทวีป เก็บตกแม้กระทั่งกลุ่มวณิพกพเนจร จะเห็นได้
ว่าเขาเคารพในความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์

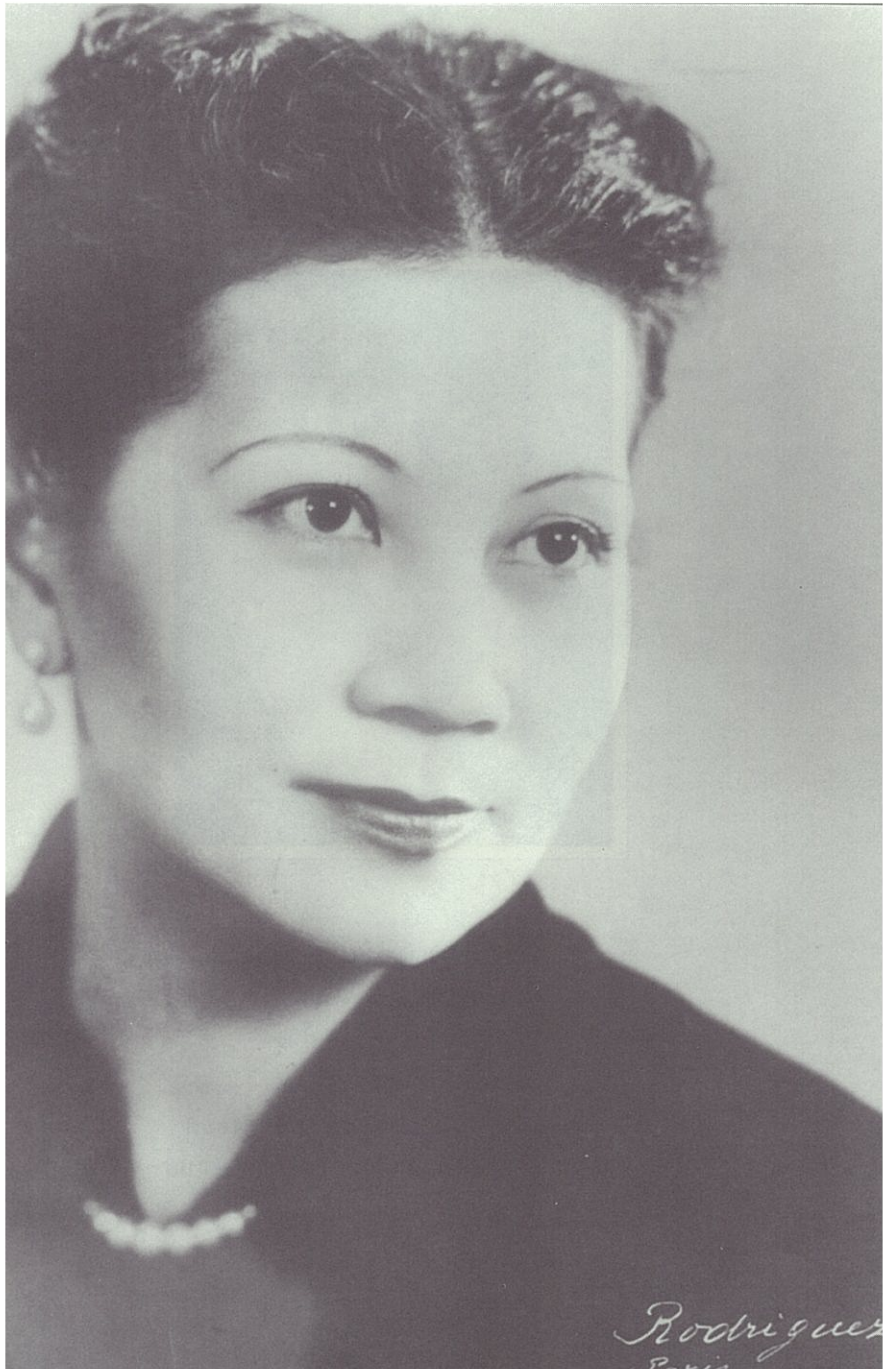
งานนี้เป็นความร่วมมือระหว่างมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะ
ประทีป เสมสิกขาลัย สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ โดยมีท่านอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์
เป็นประธานกรรมการ เป็นหัวเรือในการหาทุนจัดงาน เรากำลัง
ติดต่อ ประสานงานกับศิลปินกลุ่มต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ

ศิลปินบางกลุ่มก็ติดต่อมาร่วมงาน เช่น กลุ่มชาวแคนาดาที่ใช้เครื่องดนตรีไทยบางชิ้นประกอบการแสดง A Musical Mosaic of Canada งานจะมีในวันที่ ๘-๑๐ ธันวาคม โดยอาจจะจัดที่วัดสวนดอก มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ระหว่างเตรียมงานนี้ คงมีอีกร้อยเรื่องพันอย่างที่จะต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำ เคยถามเพื่อนที่อยู่ใกล้เคียงกัน (๔๐ ขึ้นไป) ว่ายังฟังเพลงกันอยู่หรือไม่ ปรากฏว่าหลายคนเลิกฟังเพลงไปนานแล้ว จนเกือบลืมไปว่าที่บ้านมีเครื่องเสียงและเทปบันทึกเพลงที่ดีที่สุดอยู่ เลยถามกันว่าเกิดอะไรขึ้นกับชีวิต แห้งแล้งว่างเปล่ามากหรือไร ครั้นนึกขึ้นมาได้จึงหยิบเทปเพลงคลาสสิกของชาวอาระบิกที่นำติดตัวมาจากบังกะลอร์มาเปิดในวันหนึ่ง *Call of the Valley* ส่งเสียงกว้างไกลออกไป จนกระทั่งมีเด็กหนุ่มชาวปกาญอผู้เป็นเพื่อนบ้านเดินเข้ามาถามว่า “ดนตรีธรรมะหรือพี่ ผมชอบฟัง ใจมันสว่างดี” ได้ยินแล้วต้องนึกในใจเป็นภาษาวัยรุ่นว่า “อย่างนี้ใช่เลย” ใจว่าตลุประสงค์ของการจัดงานครั้งนี้เลยทีเดียว คือ ร่วมจุดใจของกันและกันให้สว่างไสว ต้องขอบคุณเพื่อนบ้านผู้เยาว์ที่ทำให้นึกขึ้นได้ถึงสิ่งที่ดีงามที่จะออกเสียงขึ้นจากธรรมชาติ อีกทั้งเป็นกำลังใจให้ผู้ที่อาสาทำงานนี้กันทุกคน...”

ลักษณะของจิตที่มีปัญญจะสังเกตอยู่ภายในตัวเอง
จนกระทั่งไม่สนใจคนอื่น
ใครจะดีจะชั่วไม่ได้สนใจดู
เพราะดูข้างนอกมันดูไม่ไหว
ต่างมีกิเลสตัณหาอุปาทานมาด้วยกันทั้งหมด
ถ้าจะไปตามดูตามรู้จักเลสของคนอื่นก็เสียเวลาเปล่า
สู้ตามดูรู้จักใจของตนเองไม่ได้

Rodriguez
Paris

ท่านผู้หญิง พูนศุข พนมยงค์ ในบทบาทของแม่

“ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ มิใช่เป็นเพียงบุคคลหนึ่งที่มีชื่อผ่านเข้ามาในประวัติศาสตร์ในฐานะเป็นภริยาของท่านรัฐบุรุษอาวุโสปรกติ พนมยงค์เท่านั้น แต่ชีวิตของท่านผู้หญิงเป็นประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งด้วยทีเดียว อย่างน้อย ในกระแสแห่งความผันผวนปรวนแปรของเหตุการณ์บ้านเมือง ที่ชีวิตของท่านผู้หญิงพูนศุขถูกกระทบกระเทือนอย่างหนักหน่วงครั้งแล้วครั้งเล่า ตลอดช่วงเวลายาวนาน ท่านผู้หญิงเห็น รู้สึกรับรู้ มองสถานการณ์ และเหตุการณ์เหล่านั้นอย่างไร รวมทั้งนำชีวิตและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครอบครัวลุล่วงผ่านพ้นมาได้อย่างไรก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษามาก”

ข้อความข้างต้นคัดจากคำอนุโมทนา ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ที่ได้เขียนไว้ในหนังสือ ๗ รอบ ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ สาวิกาขออนุญาตยกมาประกอบเป็นดังภาพฉายให้เห็นชีวิตของท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ และเป็นเสมือนบทนำเข้าสู่ชีวิตของท่านผู้หญิงในอีกแง่มุมหนึ่ง คือบทบาทของแม่ ผู้ต้อง ปรคับประคองลูกๆ ถึง ๖ คน ในยามที่ชีวิตประสบความทุกข์ยาก และนับเป็นความกรุณาที่ท่านผู้หญิงและครอบครัวได้ให้โอกาส สาวิกาสัมภาษณ์และนำมาถ่ายทอดสู่ผู้อ่าน

ขอทราบถึงชีวิตประจำวันของท่านสักเล็กน้อยค่ะ ช่วงนี้ สุขภาพของท่านเป็นอย่างไรบ้างคะ

มีโรคประจำตัวหลายอย่าง อายุ ๘๘ เต็มย่างเข้า ๘๙ นัยน์ตา ก็มีปัญหา ทุกอย่างเป็น ไปตามกฎธรรมชาติ ดี ๓ ดี ๔ ก็ตื่นแล้ว เปิด วิทยุฟังข่าวบ้างหรือดู รายการโทรทัศน์บ้าง ยังไม่ถึง ๖ โมงก็ลง มาข้างล่างเตรียม อาหารเช้า พอทำ ธุระส่วนตัวเสร็จ อ่านหนังสือพิมพ์ ราชวัน ฟังวิทยุ อ่าน หนังสือธรรมะบ้าง แล้วเดินเล่นในบริเวณ บ้าน พอตอนสายๆ มี ญาติมิตรมาเยี่ยมเสมอ บางวันอาจมีงานเกี่ยวกับ นายปรีดีที่ต้องไปร่วม หรือถ้าเป็นวันศุกร์มีตลาดนัดที่จุฬาฯ ก็จะไปจ่ายตลาดซื้อของกิน หลังอาหารกลางวันเป็นเวลาพักผ่อนจะ ไม่รับแขกไปจนถึงบ่าย ๔ โมง ถ้าวันไหนมีงานศพของผู้ที่รู้จัก

คุณเคยก็จะไปลาและอธิษฐานกันเป็นครั้งสุดท้าย วันก่อนเพื่อนรักสมัยเรียนที่คอนแวนต์ด้วยกันตาย ฉันก็ไปรดน้ำศพด้วยความอาลัย เย็น ๆ เดินเล่นอีกรอบหนึ่ง ก็ถึงเวลาอาหารค่ำ รับประทานอาหารเบา ๆ หรืออาหารที่เหลือตั้งแต่เมื่อกลางวันประเภทน้ำพริก มะม่วงผัดกับปลาสลิด สลัดกับสลัด ข้าวภาคค่ำจะดูทุกคืนช่องทีวีเสรี ประมาณ ๓ ทุ่ม สวดมนต์แล้วก็เข้านอน

ท่านอบรมดูแลลูกอย่างไร ทั้งที่ลูกบางคนแยกย้ายกันอยู่คนละประเทศ

ลูกทั้ง ๖ คนเลี้ยงมาเอง แต่ก็มีพี่เลี้ยงลูกเป็นผู้ช่วย ฉันให้นมลูกคนละประมาณ ๑ ถึง ๓ เดือน ต่อมาไม่มีน้ำนมก็ต้องให้นมผง แล้วก็อาหารเสริม ประเภทน้ำข้าว กล้วยน้ำว่า มะละกอลูก ๆ โตขึ้นอาศัยดูความประพฤติปฏิบัติของพ่อแม่ ก็มีการกล่าวตักเตือนบ้าง หลังรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ นายปรีดีต้องลี้ภัยการเมืองไปต่างประเทศ ฉันจึงเป็นทั้งพ่อและแม่ หรืออย่างเช่นฉันถูกตำรวจจับกุมในข้อหาคบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักร หรือที่เรียกว่า “กบฏสันติภาพ” ๘๔ วันที่สูญสิ้นอิสรภาพ ฉันไม่ยอมจำนน เพราะฉันไม่ผิด ฉันไม่ร้องไห้ให้ใครเห็น สิ่งเหล่านี้ลูก ๆ ก็ซึมซับ ลูกชายคนโต (पाल) ก็ถูกจับในข้อหาเดียวกัน เขาก็เข้มแข็ง ได้กำลังใจจากแม่ เขาติดคุกนานเกือบ ๕ ปี... ลูกฉันทั้ง ๖ คน เว้นคนโต (ลลิตา) ซึ่งสมองไม่พัฒนา ทุกคนมีการมีงานที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและต่อสังคม แค่นี้สำหรับฉันผู้เป็นแม่ก็พอใจแล้ว

ท่านมีวิธีใดที่จะช่วยให้คลายความคิดถึงหรือห่วงใย

ทำใจ ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ ความคิดถึงและห่วงหาอาทร
ย่อมมีอยู่เป็นธรรมดา แต่จะไม่ทำให้ตัวเองมีทุกข์ เชื่อว่าคงไม่นาน
หรอก ครอบครัวเราจะได้อยู่กันตามประสาพ่อแม่ลูก แหม ใครจะ
คิดว่าความหวังนี้เลื่อนลอย ไม่สมหวัง

ถึงวันนี้ ชีวิตของท่านอาจเป็น
แบบอย่างให้ลูกหลานได้ศึกษาเรียนรู้
ท่านมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต
อย่างไร เมื่อต้องเผชิญช่วงเวลาที่ยาก
ลำบาก

ตั้งแต่เด็ก คุณพ่อ (พระยา
ชัยวิชิตวิศิษฏ์ธรรมธาดา-บำ ฌ
ป้อมเพชร) สอนให้ฉันและพี่ๆ น้องๆ

ต้องมีศีล ๕ ซึ่งฉันก็ยึดเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตมาโดย
ตลอด และเมื่อนั้นมาใช้ชีวิตอยู่กับนายปรีดี นายปรีดีเป็นผู้ที่
ยึดมั่นในคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราสองคน
มีความเชื่อเหมือนกันว่าชีวิตของคนเราเมื่อมีขึ้นย่อมมีลง เมื่อมี
สุขย่อมมีทุกข์ เมื่อมีความร่ำรวยย่อมมีความยากลำบาก นายปรีดี
เคยมีตำแหน่งสูงเป็นถึงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็น
รัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีหลายสมัย เป็นหัวหน้าขบวนการ
เสรีไทยที่ต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒
... แต่แล้วนายปรีดีต้องลี้ภัยไปต่างประเทศ ฉันต้องพลัดพราก
จากกันเป็นเวลาร่วม ๕ ปี ฉันถูกจับกุมคุมขัง ต้องใช้ชีวิตใน
ต่างแดน ๓๐ กว่าปี เป็นใครก็ต้องคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน... ฉัน

ผ่านมาแล้วทุกอย่าง ที่มีชีวิตอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ก็เพราะ “ธรรมะ
ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม”

ท่านเล่นเครื่องดนตรีประเภทใดบ้าง และท่านมีส่วนชิ้นไหน
ให้ลูกหลานสนใจทางดนตรีหรือไม่คะ

ตอนแรกคุณพ่อให้ฉันหัดซอด้วง เรามีพี่น้องหลายคน
เลยเป็นวงดนตรีไทยเล็กๆ คุณพ่อให้พวกลูกๆ แสดงความสามารถ
ในเวลาที่ท่านรับประทานอาหารเย็น พอฉันอายุ ๑๓ ขวบ ท่านให้
ฉันไปเรียนเปียโนที่โรงเรียนคอนแวนต์ ก็เลยชอบเปียโน ตอนไป
อยู่ประเทศจีน เป็นประเทศสังคมนิยม ฉันมีเงินติดตัวไปบ้าง ซื้อ
เปียโนและโน้ตเพลง Second-hand (มือ ๒) มาฝึกซ้อมเอาเอง
ลูกๆ ฉัน ผู้หญิงให้เรียนเปียโน ลูกผู้ชายให้เรียนไวโอลิน แต่ที่
เอาจริงเอาจังด้านดนตรี เป็นครูสอนดนตรี ก็มีสุดาสอนเปียโน คุณ
สอนขับร้อง

ทำไมอาจารย์คุณหญิงจึงกล่าวว่า ท่านเป็นครูดนตรีคนแรก
คงเป็นตั้งแต่เกิดกระมัง ที่ลูกคุณหญิงได้ยินเสียงดนตรี บางที
ฉันก็ดีดเปียโนอะไรอย่างนี้

มีบทเพลงใดบ้างใหม่ที่จะช่วยปลดปล่อยโลมยามท่านมีทุกข์
ไม่มีเพลงไหนเป็นพิเศษ แต่มีอยู่เพลงหนึ่ง เวลาฟังที่รู้สึก
สะเทือนใจมาก คือตอนนั้นนายปรีดีลี้ภัยการเมือง ฉันไม่รู้เลยว่า
นายปรีดีอยู่ไหนใด ทุกครั้งที่ลูกคุณหญิงร้องเพลง *One Fine Day*
จากอุปรากรเรื่อง *Madame Butterfly* ของคีตกวีปุซซินี
(Puccini) ฉันน้ำตาซึมทุกครั้ง เนื้อเพลงพรรณนาการรอคอย

การกลับมาของคนที่เรารัก ซึ่งก็เหมือนตัวฉัน รอคอยว่าสักวันหนึ่ง นายปรีดีจะกลับมา แต่แล้วพอกับแม่และลูกอีก ๖ คนไม่เคยได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันอีกเลย หลังรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ กระจัดกระจายกันอยู่ต่างประเทศต่างทวีป

ในงาน ๑๐๐ ปีชาตกาลท่านปรีดี ทำไมจึงเลือกใช้ดนตรีเป็นสื่อในการรำลึกถึงท่านรัฐบุรุษอาวุโสคะ

วันที่ ๑๑ พฤษภาคมปีนี้ ครบรอบ ๑๐๐ ปีชาตกาลนายปรีดี องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ประกาศในปฏิทินเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์สำคัญของโลกในช่วง ค.ศ. ๒๐๐๐ - ๒๐๐๑ ว่านายปรีดีเป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญของโลก ทางเมืองไทยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนก็ได้จัดกิจกรรมหลายอย่าง มีทั้งละครลิเก จิตรกรรม แล้วยังดนตรี จะมีอะไรอีกบ้าง ฉันก็จำไม่ได้เพราะเยอะไปหมด ส่วนดนตรีนั้น ฉันทราบมาว่าสมเถา สุจริตกุล มีความประสงค์ที่จะประพันธ์ซิมโฟนี *ปรีดีคีตานุสรณ์* ดนตรีเป็นสื่อสากลและดุริยนิพนธ์นี้ได้สะท้อนชีวิตและผลงานของนายปรีดี ตั้งแต่เกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ที่น่าสนใจก็คือ กระบวนที่ ๔ ของซิมโฟนีหมายเลข ๔ ของสมเถา สุจริตกุล ได้นำพุทธวจนะในธรรมบทภาษาบาลีมาเป็นเนื้อร้อง อย่างเช่นที่จะอ่านให้ฟังดังนี้

“ยอดเขาที่ปกคลุมด้วยหิมะย่อมมองเห็นได้แต่ไกลฉันใด
ความดีของมนุษย์ก็ย่อมมองเห็นได้แต่ไกลฉันนั้น”

หรืออีกตอนหนึ่ง

“ข้าฯ จะอดทนและวางเฉยต่อคำนิทาว่าร้าย เสมือนเช่น
ช่างศึกที่อดทนและฝ่าฟันคมศรที่กระหน่ำมา”

หรือ

“จงยินดีต่อสิ่งที่รู้ ปกป้องจิตไว้

พาดตนเองให้พ้นจากหนทางที่เต็มไปด้วยขวากหนาม

เช่นเดียวกับช้างที่พาดตัวเองให้พ้นจากดินโคลน”

และตอนสุดท้าย

“ผู้ใดที่สละแล้วและวางเฉยต่อคำวินิจฉัยปรัมปราและโชครวน
ด้วยพละอันยิ่งใหญ่ เช่น กองทัพแห่งขันติ

ข้าฯ เรียกเขาผู้นั้นว่า พราหมณ์ที่แท้จริง

ผู้ใดเป็นผู้มีญาณอันล้ำลึก ผู้ใดเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด
เป็นเลิศ ผู้ใดที่รู้แจ้งถึงมรรคาและอมรรคา

ผู้ใดที่ได้ไปถึง ณ จุดสูงสุดแล้ว

ข้าฯ เรียกเขาผู้นั้นว่าพราหมณ์ที่แท้จริง

พฤษภอঁางามเลิศแก่ล้ากล้า ปราชญ์ผู้สามารถ ผู้ชนะอัน
ปราศจากแล้วซึ่งกิเลส

ผู้ซึ่งได้ชำระล้างมลทินสิ้นแล้ว ผู้ที่ตื่นแล้ว

ข้าฯ เรียกเขาผู้นั้นว่า พราหมณ์ที่แท้จริง”

พุทธวจนะเหล่านี้ สอนให้เราทุกคนมุ่งทำความดี เมื่อนำมา
ร้องเป็นเพลง ย่อมง่ายที่จะซึมซับ คิดว่าผู้ฟังคงจะได้นำมาไตร่ตรอง
นำมาเป็นหลักธรรมในชีวิต มากบ้างน้อยบ้าง

ในฐานะภรรยา ท่านได้เรียนรู้อะไรจากคูชีวิต

ฉันแต่งงานกับนายปรีดีเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๑
ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ๕๕ ปี จนถึงวันที่นายปรีดีละสังขารไป

เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ฉันไม่เคยเห็นนายปรีดีทำความ
เลว จะมีก็แต่ความดีน้อยกับความดีมาก ส่วนความผิดพลาดและ
บกพร่องย่อมมีเช่นปลูชนทั่วไป สิ่งที่ประทับใจฉันมากที่สุดคือ
ความซื่อสัตย์สุจริต ความรักชาติ รักแผ่นดิน รักมวลราษฎรไทย
ไม่ว่าอยู่เมืองไทยหรืออยู่ต่างแดนความรู้สึกนึกคิดเช่นนี้ไม่ได้
เปลี่ยนแปลง นายปรีดีได้ยกย่องฉันเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด มอบความ
รักความไว้วางใจให้ฉันมาตลอด อีกอย่างหนึ่งคือให้ความรู้ ตัวฉัน
เองเรียนถึงชั้น Standard ๗ แต่หลังจากใช้ชีวิตร่วมกันมา นายปรีดี
พยายามถ่ายทอดวิชาความรู้ต่างๆ ให้ฉันจนแก่เฒ่า ตัวนายปรีดีเอง
ก็เหมือนกัน ชอบค้นคว้าศึกษาหาความรู้ สิ้นใจอย่างสงบคาโต๊ะ
เขียนหนังสือ

พร้อมหน้าครอบครัว ในงานพิธีสดุดีเกียรติคุณ ๑๐๐ ปี
รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์
ณ ห้องประชุมรัฐสภา (จากซ้ายไปขวา) ศุขปรีดา สุดา
ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ดุษฎี วาณี

ว่าง่าย

เปิดเทอมแล้ว วันนี้เลยขอพาไปเที่ยวโรงเรียนแพทย์
อาจารย์เริ่มชั่วโมงแรกของการสอนด้วยการพานักศึกษาใหม่
เข้าห้องทดลอง ในมือของอาจารย์เป็นแก้วใสใบหนึ่ง มีน้ำสีเหลือง
ก่อนแก้ว

“นี่เป็นปัสสาวะ คนที่จะเป็นหมอ ต้องมีใจกล้าและละเอียด
ถี่ถ้วน” อาจารย์เริ่มบรรยาย

“ต่อไปนี่ ขอให้ทุกคนทำตามอาจารย์ แหย่นิ้วลงไปในถ้วย
แล้วยึ่นิ้วใส่ปาก จากนั้นให้ใช้ลิ้นเลียดู”

นักศึกษาใหม่ทำหน้าเหยเก หันไปมองกันเล็กน้อย ชั่วโมง
แรกก็เอากันยังงี้เชียวหรือ หลายคนนึกในใจ แต่ยังไม่ทันจะพูดอะไร
ก็เห็นอาจารย์แหย่นิ้วมือจวางลงไปถ้วยปัสสาวะ ไม่ใช่แหย่เฉยๆ
ยังกวมน้ำจมนมุนตัว แล้วชักนิ้วออกมา ยึ่นิ้วเข้าปากดูเสียง
ดังจ๊วบ

“อู๊ย...” นักศึกษาครางกันเป็นแถว แต่ทำไงได้ ไหน ๆ อาจารย์ก็ลงทุนทำเป็นตัวอย่างแล้ว ลองทำตามอาจารย์ดู ยังไงก็ไม่ตายอยู่แล้ว ดังนั้นทุกคนจึงพากันแห่กันวิ่งลงไปในถ้วยπίσσωแล้วใส่ปากเลียอย่างพะอืดพะอม

เมื่อทำเสร็จสรรพแล้ว อาจารย์ก็พูดพลาถแย้งยืมว่า

“พวกเธอโง่จริง ๆ อาจารย์บอกให้ทุกคนใจกล้าและถ้วนถี่ทำไมไม่มีใครสังเกตเห็นว่า อาจารย์แห่กันวิ่งลงไปถ้วยπίσσωแต่ยืนนิ้วกลางเข้าปาก ไม่ได้เลียนิ้วชี้สักหน่อย”

การเชื่อฟังอาจารย์นั้นเป็นของดี แต่เชื่ออย่างเดียวไม่พอ ต้องมีสติและปัญญาประกอบด้วย ปัญหาก็คือ การเชื่อฟังหรือศรัทธานั้น บางครั้งก็เป็นตัวดบังปัญญา เพราะพอวางใจเสียแล้วก็เลยไม่ยอมใช้ความคิด ขณะเดียวกันก็หย่อนความสังเกต จนบางทีกลายเป็นความเพอเรอ สิ่งที่ควรเห็นก็เลยไม่เห็น กลายเป็นว่าทั้ง ‘ตาใน’ และ ‘ตาเนื้อ’ ก็พลอยถูกดบังไปด้วยเพราะศรัทธาตัวเดียว

สถานะอย่างนี้แหละที่ทำให้ใครต่อใครถูกหลอก เพราะไปหลงเชื่อคนที่ตั้งตัวเป็นอาจารย์ เมื่อฝากจิตฝากใจให้เขาหมด เขาจะเล่นกลอย่างไร ก็ไม่เคยเห็นพิรุณสักอย่าง ทั้ง ๆ ที่สามารถจับผิดได้มากมาย หากรู้จักสังเกต มีสติตื่นตัว และคิดเป็น

เป็นเพราะการเชื่อฟังอาจารย์มีจุดอ่อนดังว่า ในกาลามสูตรพระพุทธองค์จึงสอนว่า อย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะท่านผู้นั้นเป็นครูของเรา ต่อเมื่อใช้ปัญญาพิจารณาจนแลเห็นด้วยตนเองว่าถูกต้อง มีประโยชน์ จึงค่อยทำตามท่าน

อาจารย์ที่ดีจะไม่สบายใจเลยหากเห็นศิษย์เชื่อตนเองอย่าง

เรื่อง ๆ ท่านจะคอยกระตือรือร้นให้เห็นโทษของการหลงเชื่อแบบนั้น เพื่อจะได้รู้จักใช้หัวใจของตัวเองและมีสติตื่นตัวใฝ่สังเกต เหมือนกับที่อาจารย์หมอเรื่องข้างต้นสอนศิษย์ชนิดเห็นกันจึ้ง ๆ สอนแบบนี้แหละถึงจะฝังเข้าไปในหัว แทนที่จะเข้าหูซ้ายทะลุหูขวา

การเป็นคนว่าง่ายนั้นเป็นเรื่องดี จัดว่าเป็นมงคลอย่างหนึ่งในพุทธศาสนา แต่ถ้าไม่รู้จักคิดหรือมีความเฉลียว อาจทำให้เป็นคนเชื่อไปได้อย่างเรื่องข้างล่าง

จิระไปพักค้างคืนที่โรงแรมแห่งหนึ่งใกล้สถานีรถไฟ ครั้นตื่นขึ้นมาก็ตกใจว่าสายแล้ว จึงรีบเก็บข้าวของใส่กระเป๋า ตรงไปที่สถานีรถไฟ

แต่พอลงมาถึงลิบบบีโรงแรมเพื่อคืนกุญแจ ก็นึกได้ว่าลืมสายสร้อย มีดโกนหนวดและนาฬิกาข้อมือทิ้งไว้ในห้องน้ำ จึงบอกพนักงานโรงแรมว่า

“น้องช่วยขึ้นไปที่ห้อง ๖๐๓ ดูว่าสายสร้อย มีดโกนหนวด และนาฬิกาข้อมือของพี่อยู่ที่ห้องน้ำหรือเปล่า เร็วหน่อยนะ อีก ๕ นาทีรถไฟจะออกแล้ว”

พนักงานได้ยินดังนั้นก็รีบทำตาม ไม่รอให้ลิปต์ลงมาด้วยซ้ำ รีบวิ่งขึ้นบันไดไปถึงชั้น ๖

๓ นาทีต่อมาก็วิ่งกระหืดกระหอบกลับมาในสภาพมือเปล่า แล้วบอกว่า

“พี่พุดถูกรับ สายสร้อย มีดโกนหนวด และนาฬิกาข้อมือทิ้งอยู่ในห้องน้ำจริง ๆ ครับ”

(ภาพจากหนังสือ ศิลปวัฒนธรรม)

วาณิช จรุงกิจอนันต์ ำเรียนมาจากคณะจิตรกรรมและ
ประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร แต่มาเอาดีทางเขียนหนังสือ
และเขียนจนได้ดี...มีรางวัลซีไรต์ ปี ๒๕๒๗ จากรวมเรื่องสั้น
ชอยเดียวกัน เป็นประกัน

เป็นคอลัมนิสต์ระดับมือพระกาฬ เคยทำสถิติเขียนคอลัมน์
ประจำทุกวัน วันละ ๘ ฉบับ เนื้อหานั้นก็หลากหลาย ไม่ว่าจะ
เป็นการเมืองผู้หญิง บ้านเรือน เรื่องเด็ก ศิลปะ เพลง ท่องเที่ยว
ตอบปัญหา ...พอมมาถึง สาวิกา คุณวาณิชก็รั้วต้นฉบับส่งได้
ทันใจ แบบว่า ส่งได้...ขออนุโมทนา

เสียงขลุ่ยครวญ

วาสนาของผมในการอันเกี่ยวข้องกับดนตรีนั้นออกจะอาภัพ
คือไม่สามารถจะบอกกับใครได้เลยว่าตัวเองเล่นเครื่องดนตรีอะไร
เป็น ทั้ง ๆ ที่มีใจฝักใฝ่ในเรื่องเกี่ยวกับดนตรีอยู่ไม่น้อย ตอนเรียน
มัธยมนั้นผมพอจะเป่าม้ท้อร์แกนหรือหีบเพลงปากเป็นเพลงได้
เพราะต้องสอบวิชาดนตรีซึ่งมีข้อบังคับอยู่ว่าต้องเล่นเครื่องดนตรี
ชนิดใดชนิดหนึ่ง

เพลงที่ผมเป่าหีบเพลงปากเพื่อสอบวิชานี้คือสาวสวนแดง...
สาวสวนแดงแห่งเมืองสุพรรณ ชื่อเสียงน้องมาถือถัน ดังโจษจันกัน
ทั้งทั่วกรุง...

เพื่อนผมคนหนึ่งเล่นขลุ่ย และเขาเป่าขลุ่ยได้ไพเราะ ระบาย
ลมได้ การระบายลมคือการที่จะเป่าขลุ่ยให้เสียงต่อเนื่องไปได้เรื่อย ๆ
โดยไม่ต้องหยุดหายใจ ยังจำได้ว่าเพลงที่เขาเล่นคือเพลงแขกขาว
ผมจำได้แต่ชื่อ ทำนองเป็นอย่างไรก็จำไม่ได้หรือว่าคือไม่ได้จำ ฟัง
เขาเล่นแล้วไพเราะเหลือเกินก็ถามชื่อเพลง เขาก็บอกว่า แขกขาว

ผมก็พยายามหัดขลุ่ยบ้าง ก็เป่าได้เป็นเพลงนะครับ แต่ไม่ได้เรื่องราวอะไรที่จะบอกได้ว่าไพเราะ ท้อถอยเลิกกันไป แต่ความฝึใจในเรื่องความไพเราะของเสียงขลุ่ยนั้นยังฝึใจอยู่ เสียงขลุ่ยเพลงแขกขาว ของเพื่อนยังแว่ว ๆ อยู่ ผมชอบฟังเพลงลูกทุ่ง มีเพลงลูกทุ่งเพลงใดที่พูดถึงเรื่องเพลงขลุ่ยหรือการเป่าขลุ่ย ผมได้ยินครั้งใดก็จะสะดุดหู คล้าย ๆ ว่าใจยังผูกพัน

จากวัยนั้น ประมาณสิบสี่สิบห้าขวบ จนถึงวัยนี้ ห้าสิบเกินแล้ว เรื่องเสียงขลุ่ยก็ยังฝึใจผมอยู่

ผมไม่สามารถจะพูดได้เลยว่าผมมีพรสวรรค์หรือฝีมือใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องการเล่นเครื่องดนตรี แต่ผมว่าผมมีพรสวรรค์อีกอย่างหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับดนตรี แต่ไม่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี คือผมเป็นคนที่จำเนื้อเพลงได้เร็วและจำได้มาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงในสมัยที่ผมเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นและเติบโตมา เรียกว่าเป็นวัยที่ฟังเพลง

ในเรื่องการฟังเพลงและสนใจเรื่องเพลงนี้ ผมอาจจะเริ่มเร็วกว่าเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกัน และความสนใจในเรื่องการฟังเพลงของผมนั้นก็ออกจะต่อเนื่องยาวนาน ผมเริ่มฟังเพลงจริงจังในยุคที่เพลงของทูล ทองใจกำลังเป็นที่นิยม ผมร้องและจำเพลงของทูล ทองใจในเวลานั้น เรียกว่าแทบทั้งหมด

และน่าจะเป็นด้วยความสมอบดีในเรื่องเพลง แม้เพลงเก่า ๆ ที่ผมชอบว่ามีเนื้อหาท่วงทำนองไพเราะ ผมฟังไม่กี่เที่ยวแล้วก็จำเนื้อได้ นึก ๆ ย้อนไปแล้วผมยังรู้สึกว่าจะเวลาของความเป็นวัยรุ่นของผมนั้น สิ่งที่ได้มาเป็นชิ้นเป็นอันจับต้องได้ คือการที่ชอบฟังเพลงและจำเนื้อเพลงได้

ไม่ใช่แต่เพลงทูล ทองใจหรือเพลงลูกทุ่งทั่วไปนะครับ เพลง

สุเทพ ชรินทร์ หรือเพลงสุนทราภรณ์ ผมก็จำเนื้อเพลงได้
จำได้แบบว่าส่งประกวดก็ไม่อายใครละครับ

คนรุ่นผมเป็นรุ่นที่ทันเห็นการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม
เพลงและดนตรี ทั้งไทยทั้งฝรั่ง ทันเห็นและรู้สึกได้ในทุก ๆ หัว
วัยรุ่นรุ่นผมนั้นคนที่ทันสมัยแก่ไ้และฉลาด เขาจะฟังเพลงฝรั่ง ผม
เข้ากรุงเทพฯ มาในวัยสิบห้าสิบหกโดยที่แทบจะเรียกได้ว่าไม่รู้จัก
เพลงฝรั่งเพลงสากลอะไรเอาเลย เขาเห่อเอลวิส ฮิตคลิฟ ริชาร์ด
อะไรกันมาแล้วก่อนหน้า ผมก็ไม่เห่อไม่ฮิตอะไรไปกับเขา

ผมก็ยัง “แสงจันทร์อันกระจ่าง เคยได้แนบแอบนางพลาง
ผิวขลุ่ยเป็นเพลง” ของผมอยู่นั้น

เดอะบิตเติ้ลก็มาแล้ว “เหลิบ-เหลิบมีตุ้ ยูโหนไอเลิฟยู...”

เพื่อกำจัดคราบของความเป็นไอ้เห่อบ้านนอก ผมก็
พยายามฟังเพลงฝรั่งกับเขาบ้าง พยายามฟังและพยายามร้องบ้าง
จำได้ว่าถามเพื่อนคนหนึ่งที่ร้องเพลงฝรั่งได้มาก ว่าทำอย่างไร เขา
ก็บอกว่าทำให้ฟังบ่อยๆ เดี่ยวก็ร้องได้เอง ยังจำได้เลยว่าเพลงฝรั่ง
เพลงแรกที่ผมพยายามจะร้องและพยายามจำเนื้อคือเพลง ดาวนั้
ทาวนั้ ของเพทูร่า คลาร์ค “เวนนยูอะโลน แอนดไ้ไฟ้อีสเม็คกิงยู
โลนดี ยูแคนโกด้าวนั้ทาวนั้...”

เมื่อได้เพลงหนึ่งและไปตามกระแสฟังเพลงฝรั่งกับเขา ผม
ก็ร้องได้จำเนื้อได้อีกหลายๆ ลิบเพลงต่อมา เพียงแต่ผมไม่ค่อยกล้า
ร้องเพลงฝรั่งให้ใครๆ เขาได้ยินเท่านั้นแหละ เพราะเคยร้องแล้ว
ใครได้ยินเขาก็ว่าผมนั้นร้องเพลงฝรั่งเหมือนเพลงลูกทุ่ง

เป็นอย่างที่เขาว่าครับ เถียงเขาไม่ได้หรอก ผมเข้ากรุงเทพฯ
มาโดยที่ไม่ต้องบอกใครเลยว่ามีมาจากสุพรรณบุรี ได้ยินเสียงผมพูด
เขาก็รู้แล้วว่าผมมาจากไหน เพื่อนหญิงคนหนึ่งเรียกผมเลยว่าตา

ผู้ใหญ่ลี อาจารย์ที่สนิทท่านหนึ่งเรียกผมว่าไอ้สุพรรณ

ผมผ่านชีวิตวัยรุ่นมาด้วยการรำเรียนทางเขียนรูปอย่าง
คร่ำเคร่ง และในเวลาเดียวกันก็ติดตามเพลงไทยเพลงฝรั่งที่ฮิต
ติดสมัยนิยมอย่างเอาจริงเอาจัง

เพลงที่ผมเคยชอบเคยฟังเคยได้ยินยังมีบทบาทอยู่ในความ
คิดคำนึง จำได้ เมื่อได้ยินเพลงนั้นอีกในวันนี้ ว่าเคยได้ยินมันครั้ง
แรกหรือครั้งแรก ๆ ที่ไหน จากหนังสือ จากเพื่อนหรือจากการเล่น
ดนตรีตามที่ต่าง ๆ ที่เคยได้ดูเป็นอะไรแบบ *เฮสเตอร์เดย์วันซัมเมอร์*
...ซัสตี้ไลค์อะดอลงลอสต์เฟรนด์...

ผมผ่านห้วงเวลาวัยรุ่นของผมมาด้วยภาพความจำที่ดีใน
เรื่องของดนตรีและเพลง เนื้อเพลงจำนวนมากที่ชอบและฟังคิดหูใน
วันเวลาเหล่านั้น เป็นแหล่งหนึ่งของการเรียนรู้สั่งสมประสบการณ์
และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการร้อยกรอง ไม่ว่าจะเป็เพลงไทย
หรือเพลงฝรั่ง

วัยรุ่นจำเป็นต้องชอบเพลงและดนตรี ผมคิดว่าอย่างนั้น
โดยนึกถึงวัยและประสบการณ์ของตัวเองในเวลาที่ย้อนไป ดนตรี
และเพลงจะเป็นรอยจารึกในความทรงจำและจิตใจ ไม่ว่าจะชอบ
เพลงอะไร ฟังเพลงของใครอยู่ในวันนี้ เพลง ๆ นั้นจะไม่หายไปไหน
ในความจำ ความรู้สึกของเขา

ผู้อาวุโสจำนวนหนึ่งอาจจะมองว่าเพลงที่เขาฟัง ๆ กันนั้นเป็น
เพลงที่เหลวไหลไม่ได้เรื่องได้ราว ซึ่งผมว่าไม่เป็นไร ให้ฟังไปเถอะ
จะเด่นแรงเด่นรำอะไรไปด้วยก็ได้

เมื่อเวลาผ่านไป สำหรับเขา เพลงนั้น ๆ ก็จะเป็นอะไร
ทำนองเสียงขลุ่ยกรวยหวนมมากับลม...เป็นความสุขของเขาที่จะ
ได้รำลึกถึง

สัตว์ไม่กลัวผี เลยไม่มีผี
คนกลัวผี เลยมีผี
นี่น่าหัว และน่าละอายสัตว์ใหม่
มันเป็นความโง่ของพวกที่สร้างผีขึ้นมาเอง
แล้วกลัวผีอยู่หรือเปล่า
จงได้พิจารณาดูให้ดี ๆ เกิด
จะได้หมดปัญหาเรื่องผีกันเสียที

พุทธทาส อินทปัญโญ

ที่อยากจำ...

นารีเดินไปเดินมาในบ้านอยู่
หลายรอบแล้ว วนไปวนมาจนแม่
ตัวเองก็ยังสงสัย นี่เรากำลังหา
อะไรอยู่หนอ

“แม่...เป็นอะไรนะ”

เสียงลูกชายถามขึ้นก่อน

“ไม่รู้ซี”

นารีตอบ แต่เป็นคำตอบที่ทำให้คนสามคนที่นั่งอยู่ด้วยกัน
เงยหน้าขึ้นมองทั้งหมด เสียงพ่อบ้านว่า “แม่นี้เป็นเอามาก”

ตามมาด้วยเสียงของลูกสาว “เดี๋ยวนี้แม่แปลกๆ”

นารีเงยหน้าขึ้นยิ้มแห้งๆ “นั่นสิ...ว่าแต่ว่าแม่หาอะไรอยู่ล่ะ”

เสียงคนในบ้านหัวเราะกันครืน นารีรู้สึกเสียใจ แต่ก็นึกไม่
ออกเลยว่าหาอะไรอยู่

“เมื่อกี้แม่เดินมาจากไหนนะ”

นารีหันไปตามลูกสาว ลูกสาวหัวเราะแล้วชี้กลับให้เธอเดินไปที่ประตูครัว “โนนแม่ โนน”

นารีเดินกลับไปประตู แต่ก็ยังนึกไม่ออก เธอจึงถอยหลังไปอีกสองก้าว พอมองเห็นของที่วางอยู่บนโต๊ะในครัวจึงนึกออก

“อ้อ...” เธอว่า “แม่จะเดินไปเอาแจกัน แม่จะจัดดอกไม้สักหน่อย”

เสียงลูกสาวหัวเราะ บ่นว่า “เป็นอย่างนี้บ่อยไหม แม่” นารีไม่ตอบ หากตรงแนวไปที่ตู้ใส่ของ หยิบแจกันใบเก่งออกมา แล้วเดินเข้าครัวไป

ขณะจัดดอกไม้ นารีเริ่มทบทวนตัวเอง เธอพบว่าตัวเองแปลกเปลี่ยนไป ความสามารถในการจำลอง ความสามารถในการลืมเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นสัดส่วนกัน โดยเริ่มจากการจำคนไม่ได้ หลายครั้งที่เธอตกทายเพื่อนของลูกที่มาไหว้อย่างสนิทสนมว่า “ใครนะ” นารีเคยถามเพื่อนของลูกหลายคนที่มาที่บ้าน “แม่จำไม่ได้จริงๆ” ลูกสาวได้ยื่นเข้าก็จะโกรธหัวฟัดหัวเหวี่ยง

“โธ่เอ๊ย...” เธอร้อง “ยายนิดหน่อยใจ แม่จำไม่ได้หรือ เคยมาค้างบ้านเราตั้งหลายหนแล้ว”

จากนั้นก็ทำตามด้วยการลืมทำในสิ่งใหญ่ๆ เช่น ลืมวันนัด ลืมโทรศัพท์ตามที่ตั้งใจไว้ ตามด้วยการลืมจ่ายค่าไฟ ค่าน้ำ เพราะไม่รู้ว่าเอาบิลไปซ่อนไว้ตรงไหน

“พักนี้ทำไมเป็นบ่อย” เธอบ่นแบบไม่สบายใจ ขณะปักดอกไม้ดอกสุดท้าย

“แม่สงสัยเป็นประสาท” ลูกชายผู้มีนิสัยชอบพูดตรงไปตรงมาตัดสิน

นารีรู้สึกตกใจกับคำของลูกชาย เธอไม่ชอบคำนี้เพราะมันใกล้

กับคำว่า ‘บ้า’ เสียงพ่อบ้านหัวเราะหึๆ

“ต้องกินแปะก๊วย” ลูกสาวว่า “ใครๆ ก็บอกว่าแปะก๊วย
แก้โรคมะเร็ง”

“โอ๊ย...ไม่เอาหรอก” นารีร้องลั่น “แพงจะตาย”
เธอเดินถือแจกันออกมาจากห้องครัว เสียงลูกชายถามว่า
“จำได้ไหมแม่ว่าจะเอาไปตั้งตรงไหน” นารีหัวเราะ “อันนี้ไม่เป็นไร
ไม่ได้คิดไว้ก่อน” ว่าแล้วเธอก็ถือแจกันเดินตรงไปตั้งที่โต๊ะเล็ก
มุมห้อง

วันต่อมา ลูกสาวซื้อนิตยสารเล่มหนึ่งมาให้ มีคำโปรยที่
หน้าปกว่า “แก้โรคมะเร็งได้อย่างไร”

นารีหัวเราะ แต่ก็รับมาอ่านแต่โดยดี

“วัยทอง” ลูกสาวว่าแล้วก็หัวเราะคิกๆ

นารีอ่านบทความเรื่องโรคมะเร็ง แล้วก็หัวเราะคิกๆ เมื่อ
พบว่าพฤติกรรมตัวอย่างในบทความเหมือนของเธอเป็ย “ไม่
เป็นไร เป็นกันทั่วโลก” ว่าแล้วเธอก็ลืมต่อไป

วันหนึ่งเป็นวันอาทิตย์ หลังจากกินอาหารเช้าเสร็จ นารีก็เดิน
วนอีกแล้ว เดินวนไปวนมา คราวนี้ลูกชายถาม

“คราวนี้แม่หาอะไร”

นารีเงยหน้าขึ้นยิ้มกับลูกชาย “กระเป๋าสตางค์”

ลูกชายหัวเราะ ชีมือไปที่โต๊ะเล็กข้างโทรศัพท์ “นั่นไง”

นารีร้อง “เอ๊ย...ใช่แล้ว เมื่อกี้แม่ไปที่โทรศัพท์”

แต่แล้วอีกไม่กี่นาทีต่อมา เธอก็เดินวนไปรอบๆ อีก ลูกชาย
เงยหน้าขึ้นมองยิ้มๆ “อะไรอีกล่ะ”

“แว่นตา”

“เฮ้อ” เสียงลูกชายบ่น “รู้งี้ไปดูหนังดีกว่า”

ไม่มีใครหาแว่นสายตายาวของนารีเจอ แม้จะพยายามเท่าไร ก็ตาม ลูกสาวลงมาช่วยหา พ่อบ้านก็พยายามด้วย นารีเดินวนจน อ่อนใจ ในที่สุดทุกคนก็ยอมแพ้

“แม่เอาไปลืมนอกบ้านแน่” ลูกชายสรุป

“ใช่แล้ว” ลูกสาวว่า “เมื่อวันก่อนแม่ไปหาน้ำอ้อยไงล่ะ”

นารีส่ายหน้า “แม่ไม่ได้ลืมน้ำที่บ้านน้ำอ้อยหรอก เพราะเมื่อวานนี้แม่ยังอ่านหนังสืออยู่เลย ต้องเอามาจากบ้านน้ำอ้อยแล้วแน่ๆ”

“ช่างมันเหอะ ไว้ไปตัดใหม่แล้วกัน” พ่อบ้านสรุป

“เอ้” นารีร้องแบบยอมไม่ได้ “มันไม่ได้หายนี่ มันอยู่ในบ้านนี่แหละ ช่วยกันหาใหม่”

นารีสั่งการ ชายตาไปมองลูกทั้งสองคน ลูกโตๆ สองคนเดินไปเดินมาอยู่พักหนึ่งพร้อมกับนารี แล้วก็ทำท่าเป็นมีธุระจะออกไปนอกบ้านทันใด เหลือแต่นารีกับสามีสองคน ลักพักหนึ่งเขาก็ออกจากบ้านไปอีกคนหนึ่ง ด้วยเหตุผลว่านัดเพื่อนไว้

นารีเดินวนไปวนมาอยู่ในบ้าน “แว่นตาหาย แว่นตาหาย พุทโร แว่นตาหาย พุทโร แว่นตาหาย พุทโร แว่นตาหาย”

จนกระทั่งบ่าย แว่นตาที่หายก็ยังไม่ได้คืนมา นารีออกไปนั่งกุมขมับอยู่หน้าบ้าน ลูกสาวกลับมาก่อน พอเห็นท่านี้ของแม่ก็เดินเข้ามาถาม

“ยังไม่เจออีกหรือแม่” นารีพยักหน้า

ลูกสาวทำหน้างๆ แล้วก็ปลอบว่า “ตัดใหม่แล้วกันนะแม่”

นารีพยักหน้า “ก็คงต้องอย่างนั้นแหละ...แต่มันเจ็บใจนะ ของใส่อยู่ที่ตาแท้ๆ ยังหายไปได้ ไม่น่าจะมาเสียดังค์เพราะเรื่องแบบนี้เลย”

นารีกับลูกสาวเดินเข้าบ้านไปด้วยกัน สักพักหนึ่งนารีก็ได้ยินเสียงลูกสาวร้อง “โหยๆ” สลับกับเสียงหัวเราะ

“ทำอะไรนักรักษา ขายคนนี่” นารีถาม

“โหยๆ ...แม่นั้นแหละ...แม่นั้นแหละ” เสียงลูกสาวร้องซ้ำๆ

นารีเดินไปตามเสียง ก็เห็นลูกสาวยืนอยู่หน้าตู้เย็น ประตูตู้เย็นเปิด บานพับช่องแข็งเปิด

“มันอยู่ในนี้ มันอยู่ในนี้” เธอร้อง ในมือของเธอชูแว่นตาที่นารีหามาแต่เช้า

“แม่เอามาใส่ไว้ในนี้ได้ไง ได้ไง โหยๆ”

นารียืนนิ่งด้วยความงง

สักพักหนึ่งสองคนแม่ลูกก็นั่งหัวเราะด้วยกันจนน้ำตาไหล

“สงสัยตอนทำกับข้าวเช้า แม่เอาปลากะพงไปเก็บ ก็เลยเก็บแว่นตาเข้าไปด้วย”

“แม่เอามันมาทำไมในครัว”

นารีขินคิดอยู่พักหนึ่ง แล้วตอบว่า “ไม่รู้” สักพักหนึ่งจึงบอกลูกสาวว่า “สงสัยเอามาใส่ตู้ล้างปลา”

ว่าแล้วเธอก็หัวเราะก๊ากๆ “เรานี้มันแยจริงๆ”

เพราะเหตุที่ลืมแว่นสายตายาวไว้ในช่องแข็ง นารีจึงไปตัดแว่นใหม่เป็นแว่นสองชั้น

“ใส่มันตลอดเวลาเลยจะได้ไม่ลืม” เธอบอกกับทุกคนในบ้าน

เวลาผ่านไปไม่ถึงเดือน เช้าวันหนึ่ง นารีก็ถามลูกชายว่า “เห็นแว่นตาแม่ไหม” ลูกชายเหลือบมองหน้านารีแวบหนึ่ง แล้วตอบสั้นๆ ว่า

“อยู่บนตแม่ นั่นแหละ”

นารีร้อง “หา”

แล้วก็หัวเราะจนน้ำหูน้าตาไหล เพราะเธอใส่แว่นอยู่จริง ๆ
แต่ความเคซชินทำให้นึกไม่ออก

“น่าเกลียดจริง ๆ แม่เรา” ลูกสาวว่าเมื่อรู้เรื่อง

“นั่นสิ” นารีว่า แล้วก็หัวเราะขำตัวเอง พอไปเล่าเรื่องขำนี้
ให้หลวงพ่อฟัง นารีก็ได้ยินคำหลวงพ่อบ่นพิมพ์ว่า

“นี่ไม่ใช่เรื่องขำนะ เรื่องสติ”

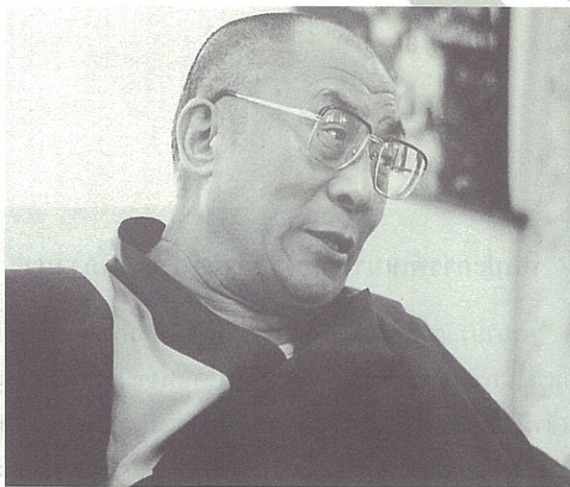
นารีกราบไปก็หัวเราะแหย ๆ ไปอยู่คนเดียว

ศิลปะการพัฒนาชีวิตด้วยอานาปานสติภาวนา

อานาปานสติภาวนา เป็นวิธีการภาวนาที่อบรมจิตให้เกิดความ
เป็นอิสระในการภาวนา ไม่ยึดติดอยู่กับสิ่งใด เพราะลมหายใจมีอยู่ตาม
ธรรมชาติ เพียงแต่ให้รู้จักใช้ลมหายใจให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น และ
ประโยชน์สูงสุด ก็เป็นเครื่องมือภาวนาให้เกิดความสงบภายใน จน
สามารถใคร่ครวญธรรม และเข้าถึงสภาวะของธรรมสัจจะได้ นั่นคือ
เห็นชัดอยู่ในสภาวะของความเป็นอนิจจังของสิ่งทั้งปวง

ขอเชิญชวนผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย เข้าร่วมปฏิบัติอานา-
ปานสติภาวนา วันที่ ๑-๒ ของทุกเดือน ณ เสถียรธรรมสถาน

มหัทศจรรย์แห่ง การฝึกฝน

“การเดินทางครั้งนี้ เราลองตั้งใจที่จะไม่ทำให้จิตของเราขุ่นมัว”

“ให้เราดูแลความโกรธอย่างรู้เท่าทัน
เพราะความโกรธมาแล้วก็ไป”

ประโยชน์แรกเป็นคติ
เตือนใจที่ท่านแม่ชีคันสนีย์
เสถียรสุดมอบให้ก่อนการ
เดินทางไปเมืองธรรมศาลา
ประเทศอินเดีย

ส่วนอีกประโยชน์หนึ่ง
เป็นโอวาทที่องค์ทะไลลามะ
ทรงรับสั่งแก่ทีมงานนิตยสาร
สาวิกา ในโอกาสที่ได้เข้าเฝ้า
พระองค์ท่านเมื่อกลางปีก่อน
ที่เมืองธรรมศาลา

แว่วเสียงของสองประโยชน์นี้ค่อยๆ ดังขึ้นอีกครั้งพร้อมกับ
ลมร้อนแห่งเดือนเมษาที่พัดพาความอบอุ่นมาและพัดพาเป็เขียว
คู่กาย กล้องคู่ใจ และผม พร้อมกับคณะคนไทยกว่า ๔๐ ชีวิต
เดินทางไกลไปพบความสงบเย็นของเสียงดนตรี ในงาน World
Festival of Sacred Music ณ เมือง บังกะลอร์ ทางตอนใต้ของ
ประเทศอินเดีย

เป็นอีกครั้งที่ผมได้มีโอกาสเดินทางติดตามแม่ชีคันสนีย์
เสถียรสุด ในฐานะตากล้อง และเข้าเฝ้าองค์ทะไลลามะในงานนี้
เป็นการฉลองสงกรานต์ในต่างแดนที่ถือว่าเป็นโชคสองชั้นในรอบ
สองปี

“ยังโกรธอยู่หรือเปล่า”

พระองค์ท่านทรงเมตตารับสั่งเพื่อเตือนสติแก่พวกเราคน
ไทยกว่า ๔๐ ชีวิตที่ได้เข้าเฝ้าในวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๓ ที่
เมืองบังกะลอร์

ความโกรธคงจะเป็นจุดเล็กๆ ที่เริ่มต้นก่อให้เกิดปัญหาใหญ่ กลายเป็นความขัดแย้ง สร้างความรุนแรง ไม่ว่าจะสงครามติดอาวุธ หรือสงครามทางความคิด วิกฤตการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่มากมาย น่าจะเป็นผลมาจากเจ้าความโกรธตัวนี้ ลองอ่านคู่มือหน้า ๑ ของหนังสือพิมพ์ทุกเช้าวันใหม่ เราจะพบความโกรธเรืองราวอยู่บนทุกหน้า ๑ ของทุกฉบับ ทุกภาษา เจ้าความโกรธนี้คงจะเป็นอารมณ์สากลที่สามารถเข้าไปเยี่ยมเยียนและครอบงำได้ทุกชนชาติ และได้รับความนิยมนักันแพร่หลาย

การจัดการกับเจ้าอารมณ์สากลตัวนี้คงจะมีอยู่หลายวิธี แต่ว่าเราจะมีมุมมองอย่างไร ถ้ามองอย่างเป็นฝักเป็นฝ่าย อาจจะทำให้เกิดมุมอับ ความคับแคบ ถ้ามองอย่างมุมแดง มุมน้ำเงิน เสี่ยงระฆังตั้งขึ้นเมื่อไหร่ละก็...

แต่ถ้าเรามองอย่างไม่จำกัด ไม่เลือกมุม จะได้ยินเสียงหนึ่ง ที่ขบกล่อมชีวิตให้รื่นรมย์ บทเพลงไพเราะที่ขับขานจากจิตวิญญาณ ที่เปี่ยมสุข สามารถกล่อมเกล่าจิตใจให้หลับไหล ลืมตื่นจากเจ้าอารมณ์สากลตัวนี้

ดนตรีเป็นภาษาสากลที่มีอยู่ในทุกชนชาติ ทุกชนชั้น ทุกวรรณะ ทุกศาสนา การใช้ดนตรีเป็นสื่อเพื่อสร้างศานติให้เกิดขึ้น ในใจเป็นจุดกำเนิดของ World Festival of Sacred Music เป็นความคิดริเริ่มจากองค์ทะเลลามะ ซึ่งได้จัดมาหลายครั้งแล้วที่ประเทศต่างๆ เพื่อสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นสหัสวรรษใหม่นี้

วันที่มีโอกาสดำฟังและชมดนตรีอันหลากหลายชาติ จากนักดนตรีที่เดินทางมาจากทั่วทุกมุมโลก เพื่อร่วมบรรเลง บทเพลงในงานนี้ ผมมีความประทับใจต่อบทเพลงจากนักดนตรีหลายคน

เสียงขลุ่ยอันสงบเย็น ด้วยทำนองที่สงบนิ่งจากฝัขลุ่ยของ
Nawang Khechong

การโต้ตอบจังหวะของสองนักดนตรีเพื่อนร่วมวงกับ
Nawang Khechong ด้วยความรวดเร็วอันบางเบา

กังวานเสียงที่นุ่มลึกและเยือกเย็นของ Franco Battiato
นักประพันธ์เพลงจากอิตาลี สัมผัสนุ่มนวลจากปลายนิ้วที่ไหลผ่าน
บนคีย์เปียโน และความละเมียดละไมจากเครื่องสายไวโอลินฝีมือ
ฉมัง ความแม่นยำในการให้จังหวะบนสองหน้ากลองจากมือน้อย
ของเด็กหนุ่ม ท่ามกลางนักดนตรีรุ่นพ่อจาก Rajasthan

เสียงดนตรีที่ไร้การปรุงแต่ง จังหวะลีลาที่ถ่ายทอดมาจาก
ธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ของ Umkhonto kashaka กลุ่มนักดนตรีจาก
แอฟริกาใต้

การประสานเสียงที่แตกต่าง ในจังหวะลีลาอันหลากหลาย
ภายใต้การให้จังหวะของคีตกวีหญิง ของ The Paranjoti
Academy Chorus ประเทศอินเดีย เสียงแตร และบทสวดมนต์
อันศักดิ์สิทธิ์ของนักบวชทิเบต ๑๐๘ รูป

การแสดงของนักดนตรีแต่ละกลุ่มทำให้เราสัมผัสถึงจังหวะชีวิตที่เคลื่อนไหวไปกับเครื่องดนตรี บรรเลงบทเพลงอยู่บนท่วงทำนองอันดงาม ต่างคนต่างเล่นเพื่อความเป็นหนึ่ง รวมเป็นพลังที่มีจังหวะชีพจรและลมหายใจของผู้เล่นและผู้ฟังเป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นพุทธ คริสต์ อิสลาม เอเชีย ยุโรป อเมริกา แอฟริกาที่นั่งฟังอยู่ใน J N Tata Auditorium ล้วนมีหัวใจเดียวกัน

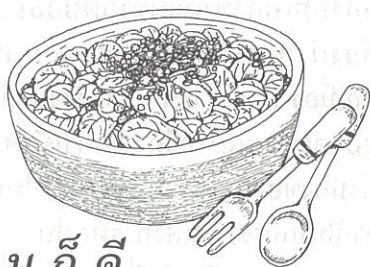
ภาษาสากลหยุดยั้งเจ้าอารมณ์สากลอย่างสงบ ความไพเราะของบทเพลงที่ได้ยินจากฝีมืออันเก่งกาจของนักดนตรีทั้งหลาย ต้องผ่านการฝึกฝนมายาวนาน สม่่าเสมอในการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง ค่อย ๆ สะสมและพัฒนาทักษะ เรียนรู้ที่จะเชื่อมธรรมชาติของตนเองและเครื่องดนตรีเข้าหากัน ประธานจังหวัดและท่วงทำนองของตนเองและผู้อื่นให้เป็นหนึ่งของบทเพลง อาจจะได้ว่าเป็นมหัศจรรย์แห่งการฝึกฝน

เป็นการฝึกฝนที่ลับความเป็นตัวตนเพื่อลดความเป็นตัวตน การนั่งฟังและชมดนตรีที่บังกะลอร์ชวนให้เรามองเห็นที่มาของเสียงดนตรี และแลเห็นที่ที่จะไปนั้นมีเสียงสะท้อนซึ่งบรรเลงรออยู่ท่ามกลางอากาศหนาวเย็นในอ้อมกอดแห่งขุนเขาทางตอนเหนือของประเทศไทย ดินแดนแห่งศิลปวัฒนธรรมล้านนา

ปลายปีนี้ ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ ธันวาคม คนไทยมีโอกาสดูอันดีที่จะได้ต้อนรับบทเพลงเพื่อสันติภาพในฐานะเจ้าภาพงาน World Festival of Sacred Music ชื่อภาษาไทยว่า “ธรรมคีตานานาชาติ” ที่ จ.เชียงใหม่ มีการแสดงด้วยกัน ๓ แห่ง คือ วัดสวนดอก มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นการส่งท้ายปีเก่าด้วยความรื่นรมย์ของเสียงดนตรี

มหัศจรรย์แห่งการฝึกฝนและปฎิหาริย์แห่งเสียงกำลังจะเกิดขึ้นอีกครั้งที่ จ.เชียงใหม่

“ยังโกรธอยู่หรือเปล่า” แว่วเสียงก้องกังวานจากนักบวชร่างใหญ่ ผู้เปี่ยมด้วยความเมตตา ค่อย ๆ ชัดขึ้นอีกครั้ง

ปวยเล้ง กินก็ได้ดื่มก็ดี

ตำนานฝรั่ง บันทึกไว้ว่า สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทหารฝรั่งเศสที่อ่อนเพลียสุดโทรมเนื่องจากเสียเลือดมากและรบนหนัก จะดื่มน้ำผักปวยเล้งผสมไวน์บำรุงกำลัง เพราะในผักปวยเล้งมีสารอาหารที่จำเป็นในการสร้างเม็ดเลือดหรือ “โฟเลต” อยู่ด้วย ส่วนไวน์ ผู้บันทึกมิได้บอกสรรพคุณไว้ แต่ถ้าถามผู้นิยมไวน์อาจจะได้คำตอบว่า ไวน์ช่วยให้เลือดสูบฉีดน้ำปวยเล้งไปทั่วร่างได้เร็วขึ้น

แปลกใจไหมคะว่า ท้องไรท้องนาฝรั่งก็มีผักปวยเล้งด้วย หรือ ผักปวยเล้งมีชื่อฝรั่งว่า สปีนิช ก็คือผักที่ป้อปอขาย กินบำรุงกล้ามเนื้อ เวลาขายโอลีฟขายาวร้องให้ช่วยไฉละ ส่วนชื่อไทย มักเรียกกันว่า “ผักขม” หรือ “ผักโคม” ละ (ต่างจากผักขมของแท้อีกชนิดหนึ่งที่มีใบเขียวเข้ม แต่ก่อนข้างขมจึงไม่ค่อยนิยมกินสดๆ)

ปวยเล้งเป็นผักสารพัดประโยชน์ นอกจากจะบำรุงเลือด ยัง

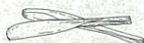
มีสารช่วยต้านมะเร็งอีกต่างหาก แม่ฝรั่งเลยหาเมนูจานเด็ดมาฝากค่ะ

เกี่ยวกับสด ๆ

เด็ดใบอ่อน ล้างให้สะอาด เอาเศษดินออกให้หมด จับไปแช่เย็น หรือทูนน้ำแข็งโปะลงไป เคี้ยวกรุบกรับ เป็นผักจิ้มแสนอร่อย

สลัดปวยเล้ง

เครื่องปรุง ผักปวยเล้งใบอ่อนสั๊ก ๑ ขามใหญ่แช่เย็นไว้ เค้าหู้เหลืองหั่นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ทอดกรอบ ๑/๒ แผ่น โปรตีนเกษตรเม็ดเล็ก ๆ ทอดกรอบ ๑/๒ ถ้วย ถั่วลิสงคั่วบุบ หอมเจียว ตะไคร้เจียว อย่างละ ๑ ช้อนโต๊ะ น้ำมันาว ๒ ช้อนชา พริกขี้หนูสวนบุบ ๑ ช้อนชา ซีอิ้วขาว ๒ ช้อนชา เกลือเล็กน้อย

วิธีทำ ผสมเครื่องปรุงทั้งหมด ชิมรส ถ้าชอบหวานเติมน้ำตาลเล็กน้อย เสร็จแล้วราดลงบนผักที่แช่เย็นไว้

น้ำผักปวยเล้ง

ล้างใบผักปวยเล้งให้สะอาด นำมาคั้นกับน้ำแช่ให้เย็นแล้วดื่มสด ๆ หรือถ้ากลัวขื่น สูตรนี้ไม่ใช่ไวน์ฝรั่งเศส แต่ให้ผสมน้ำแอปเปิ้ลเขียวลงไป ปริมาณ ๑ ใน ๓ ค่ะ

วิสาขปุณณมีดิถีเพ็ญ

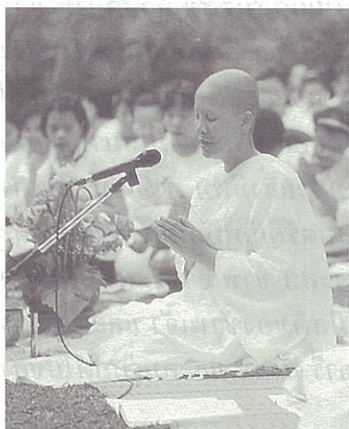
วิสาขปุณณมีบูชาเวียนมาอีกรอบ ที่ชุมชนของเรามีการจัดงานปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นพุทธบูชาเหมือนเช่นเคย นายินดีมีผู้สนใจต้องการมาพัฒนาจิตเข้ามาปฏิบัติในวิถีของชุมชนเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ก่อนถึงคืนเพ็ญเสียดีก พอถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ชุมชนของเราก็คึกคักขึ้นอีกใจ

ตั้งแต่เช้าเริ่มต้นของวัน ผู้คนเดินทางมาพร้อมด้วยใบหน้าสดใส รอยยิ้มพิมพิใจ พ่อแม่ลูกถือปิ่นโตเดินสบายๆ เข้ามาคุณยายงู่มือหลานมาด้วยความรัก หรือมาตามประสาคนโสดประเภทขำมากคนเดียวก็มีให้เห็น แต่ละคนมาจากต่างถิ่นอาศัย แต่ดูเหมือนบรรยากาศแห่งธรรม ได้หลอมรวมจิตใจให้เป็นหนึ่ง เป็น

จิตใจของผู้เปี่ยมมิตรไมตรีที่พร้อมมอบความสุขแก่กัน

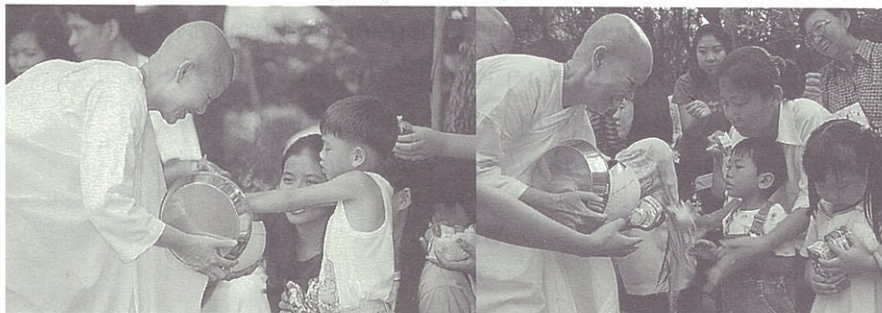
สมาชิกชุมชนเสถียรธรรมสถานในฐานะเจ้าบ้าน แบ่งปันรอยยิ้มทักทายผู้มาเยือนตั้งแต่หน้าประตู เป็นยิ้มกระซิบมิตรช่วยให้ผู้มาเยือนคราแรกรู้สึกอุ่นใจเมื่อย่างเหยียบเข้ามา ติดตามด้วยการทำหน้าที่จากทีมงานโลกสวยด้วยน้ำใจ อาสาสมัครวัยเยาว์ขอใช้มือขยันแบ่งเบาสัมภาระที่นำมาใส่บาตรไปช่วยถือ แล้วนำพาไปบริเวณสวนสวยอันเป็นสถานที่จัดงาน ในเวลาไม่นานสนามหญ้าอันร่มรื่น จึงเต็มไปด้วยผู้คนที่นั่งอย่างเป็นระเบียบเตรียมพร้อมจะใส่บาตรด้วยความตั้งใจ

บนเนินหญ้าสูงถัดขึ้นไป แม่ชีศันสนีย์ในชุดขาวนั่งสงบ

สำรวมอยู่พร้อมด้วยคณะแม่ชีท่านกล่าวถึงความพิเศษของวันวิสาขบูชาในปีนี้เป็นสหประชาชาติ ประกาศให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของโลก อันแสดงถึงความ เป็นสากลของพุทธศาสนา ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้คนได้โดยไม่เลือกชาติ ภาษา พร้อมกับอัญเชิญพระดำรัสจากสมเด็จพระสังฆราช

แม่ชี ๒๒ พรรษา ในโอกาสพิเศษเช่นนี้ ผู้ที่มาร่วมปฏิบัติธรรม

มาเป็นขวัญกำลังใจให้เราตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาทในการทำหน้าทีอย่างผู้มีสติปัญญา จากนั้นแม่ชีศันสนีย์นำสมาทานศีล ๕ ซึ่งสะท้อนถึงความละเอียดอ่อนในการใช้ชีวิตอย่างไม่เบียดเบียน แต่ก็อาจพลาดได้ถ้าการสำรวมระวังจิตไม่มากพอ การสมาทานนี้จึงเป็นเสมือนเสียงเตือนตนให้ทำหน้าที่ด้วยความรู้ตื่นยิ่งขึ้น ดังตอนหนึ่งในศีลข้อ ๕ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติของชุมชน

“...ตระหนักถึงความทุกข์อันเนื่องมาจากการบริโภคที่มีได้ ไตร่ตรอง ข้าพเจ้าสัญญาว่า จะบำรุงรักษาให้มีสุขภาพที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อตัวข้าพเจ้าเอง ครอบครัว และสังคม โดยการฝึกปฏิบัติให้ใส่ใจในการกิน การดื่ม และการบริโภค ข้าพเจ้าสัญญาที่จะบริโภคแต่สิ่งที่มีมนำให้เกิดสันติสุข สวัสดิภาพ และความเป็นประโยชน์ให้บังเกิดแก่ร่างกาย และความมีสติของข้าพเจ้า ของครอบครัวและสังคม ให้มีร่างกายและสติที่เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ข้าพเจ้าแน่วแน่ในการไม่ใช้แอลกอฮอล์ หรือของมีนเมาทุกชนิด อาหารและสิ่งอื่นใด ๆ ที่ประกอบไปด้วยสิ่งมีพิษ ทั้งนี้เช่น รายการโทรทัศน์ นิตยสาร หนังสือ ภาพยนตร์ที่ก่อให้เกิดกามราคะ และการสนทนาต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม ข้าพเจ้าตระหนักดีว่าสิ่งเหล่านี้ทำร้ายร่างกายและความมีสติของข้าพเจ้า และเป็นการเอาใจออกห่างต่อบรรพบุรุษ บุพการี สังคม และคนรุ่นถัดไปของชีวิตข้าพเจ้า...”

ความตั้งใจจะยกจิตใจสูงขึ้นของผู้ใหญ่ผ่านพ้นไป ทีนี้มาถึงคิวของเด็กๆ บ้างแล้ว เป็นการภาวนาโดยผ่านบทเพลง ซึ่งท่านแม่ชีหรือ ‘ยายจำ’ ของเด็กๆ เป็นผู้นำ มีหลานตัวน้อยร่วมกันทำท่าประกอบ น่ารักน่าเอ็นดู เรียกรอยยิ้มจากผู้ใหญ่ได้ดีทีเดียว

...ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ดังดอกไม้บาน ภูผาใหญ่กว้าง

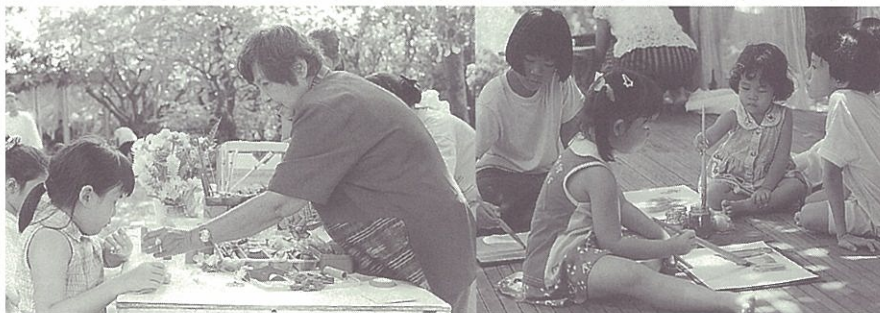
ดั่งสายน้ำไหลล้นเขื่อน ดั่งนภาภาศอันบางเบา...

หนึ่งบทเพลงสั้น ๆ ที่มีคุณค่าและความหมายเพียงพอ ที่จะ
ทำให้เจ้าตัวน้อยรู้ว่า เขาเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน ซึ่งมีความสำคัญ
ไม่น้อยกว่า อย่างน้อยก็เป็นดอกไม้บานในแผ่นดินให้ใคร ๆ ได้หวัง
และชื่นชม

มาถึงช่วงที่ทุกคนรอคอย ใส่บาตรสืบอายุพุทธศาสนาแต่
ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ แม้จะใช้เวลานานสักหน่อยสำหรับผู้อยู่ท้าย
แถว แต่มิได้ทำให้จิตศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนลดลงแต่อย่างใด
ด้วยประจักษ์แก่ใจว่าแม่ชีในชุมชนแห่งนี้ทำงานอย่างหนัก เพื่อสร้าง
สรรค์ชุมชนมาโดยตลอด ประทับใจเป็นพิเศษกับภาพเด็ก ๆ บรรจง
นำอาหารใส่บาตร เป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่าการเรียนรู้ด้วยการเป็น
ผู้ให้เริ่มบ่มเพาะลงในใจน้อย ๆ แล้ว

ใส่บาตรอิมบุญกันเรียบร้อย ใครใคร่เรียนรู้หรือพักผ่อนใน
อิริยาบถใดสามารถทำได้ตามแต่อัธยาศัย ผู้สูงอายุหลายคนของจ
กิวन्दเพื่อคลายกล้ามเนื้อ อีกหนึ่งกิจกรรมที่ชุมชนเตรียมไว้บริการ
ส่วนเด็ก ๆ ไม่พลาดที่จะหาความรู้จากหนังสือในห้องสมุดกิจกรรม
เป่าเทียน ประดิษฐ์ดอกไม้ สำนวจธรรมชาติ หรือจะวิ่งเล่นตามใจฉัน
ก็ไม่ว่ากัน บรรยากาศล้าลองสบาย ๆ แบบนี้ สามารถพบเห็นได้เป็น
ปกติในช่วงของวันหยุดพิเศษ

สำหรับผู้สนใจต้องการปฏิบัติแบบเข้มข้น ที่บริเวณธรรม

ศาลาและด้านในของชุมชน เป็นสถานที่สัปปายะเพียงพอจะก่อคุณ
แก่ผู้ปฏิบัติธรรม เมื่อแลไปรอบ ๆ พบว่าผู้มาปฏิบัติส่วนใหญ่เป็น
หญิง แม้ชีคันสนีย์จึงให้แง่คิดเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ผ่ากไว้ให้คิด
“ลูกเราควรมีความสุขที่จะให้ใครบ้าง มิใช่มีความสุขที่ได้รับ
แต่เพียงอย่างเดียว เรามักจะบอกว่า ถ้าเธอทำดีแล้วฉันจะให้เธอ
แล้วลูกก็จะมีความสุขที่จะคอยรับ พอเราตายเด็กก็อยู่ไม่ได้เพราะ
ไม่มีใครให้เหมือนที่แม่เคยให้ นำสงสารเด็ก ต้องเปลี่ยนวิธีการ
ให้เด็กมีความกล้าที่ได้เป็นผู้ให้ เพราะถ้าเขามีความสุขจากการเป็นผู้
ผู้ให้ เขาจะเป็นผู้รับที่มีกตัญญูต่อโลก ไม่ใช่ต่อแม่ผู้ให้เท่านั้น นั่น
คือความสำเร็จของแม่ที่เลี้ยงลูกให้เป็นอนุสาวรีย์ของความดีงาม
ในโลก นี่คือการรักของแม่ของพ่อ ของผู้ใหญ่ทุกคน”

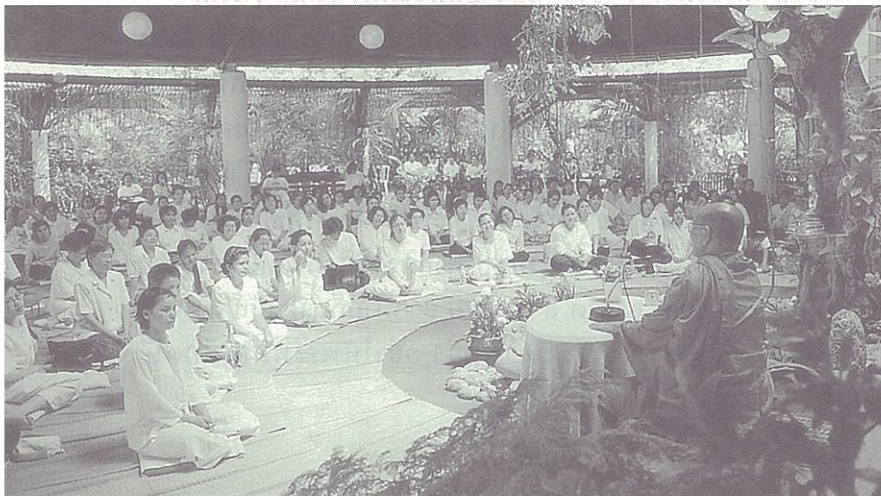
ในส่วนของภาคการบรรยายธรรมนั้น ได้รับเมตตาคุณจาก
พระอาจารย์วรศักดิ์ วรธัมโม จากวัดพุทธธรรม ประเทศสหรัฐ-
อเมริกา เป็นธรรมเทศนาที่มีเนื้อหาเข้มข้น น่าสนใจไม่น้อยกว่า
ทุกครั้งที่ผ่านมา

พุทธภาวะที่แท้จริง

“เมื่อถามว่าพระพุทธเจ้าคือใคร เราจะได้คำตอบต่างกันมาก
มาย ขึ้นกับสติปัญญา ความรู้สึก ความเข้าใจของแต่ละคนซึ่งไม่
เหมือนกัน จะขอบอกความหมายของพระพุทธเจ้าให้ทราบสัก ๓
ชนิด เป็นการเปรียบเทียบกัน พระพุทธเจ้าแบบแรก เป็นแบบ
ที่คนจำนวนมากมักจะระลึกถึง คือพระพุทธรูป หรือสัญลักษณ์
ต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเขียน มีการสำรวจพบว่าพระพุทธเจ้า
เป็นบุคคลที่มีผู้สร้างอนุสาวรีย์ให้มากที่สุด ซึ่งมีคนเข้าถึงพระ-
พุทธเจ้าแบบนี้เป็นจำนวนมาก

พระพุทธรเจ้าแบบที่ ๒ คือความหมายที่บางคนบอกว่าเป็น ลูกกษัตริย์ เกิดในอินเดีย เมื่ออายุ ๑๖ ปีแต่งงาน อายุ ๒๘ ออกบวช อายุ ๓๕ ปีได้ตรัสรู้ และอายุ ๘๐ ปีเสด็จดับขันธปรินิพพานมานาน ๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว อย่างนี้ก็ถูกอีก เป็นพระพุทธรเจ้าที่เป็นพระศาสดา เป็นผู้ก่อตั้งพุทธศาสนาขึ้นมา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์

พระพุทธรเจ้าที่สูงขึ้นมาอีกระดับ คือความหมายที่ว่า ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าในระดับนี้มีใช้บุคคลแต่เป็นพุทธภาวะ คือภาวะแห่งการเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ภาวะแห่งความเยือกเย็น สะอาด สว่าง สงบ รวมเรียกว่า พุทธภาวะ (Buddha Nature) ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ ซึ่งถ้ามีในบุคคลใด บุคคลนั้นเป็นพระพุทธรเจ้า เพราะพระพุทธรเจ้าที่ประสูติจากกรรมมารดานั้นมิได้เป็นพระพุทธรเจ้าเลยทีเดียว เมื่ออายุ ๓๕ ปีจึงเป็น เพราะภาวะแห่งความเป็นพุทธะปรากฏในใจของเจ้าชายสิทธัตถะ เจ้าชายสิทธัตถะจึงเป็นพระพุทธรเจ้า ภาวะนี้เรียกว่า พุทธภาวะ เป็นภาวะที่มีอยู่ตลอดไป สำคัญที่ว่าใครจะเข้าถึงเท่านั้น

พระพุทธเจ้าแบบที่ ๑ ท่านเข้าถึงได้มัย คือพระพุทธรูปที่อยู่ในโบสถ์ ใต้ต้นโพธิ์ หรือที่ไหนก็ตาม ท่านเข้าถึงได้ด้วยการจับต้อง ซึ่งเป็นการเข้าถึงแบบเด็ก เข้าถึงได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ถ้าเขาปิดโบสถ์ เราก็ถึงเข้าถึงไม่ได้ พระพุทธเจ้าแบบนี้เราจึงเข้าถึงได้บ้าง ไม่ได้บ้าง พระพุทธเจ้าแบบที่ ๒ ผ่านมาสองพันกว่าปีแล้ว ไม่มีโอกาสเข้าถึงได้ จะเห็นท่านด้วยการอ่านจากพุทธประวัติแล้วนำมาปฏิบัติ อันนี้พอเข้าถึงได้บ้างแต่ไม่แน่นอน พระพุทธเจ้าแบบที่ ๓ คือภาวะแห่งความสว่าง สะอาด สงบ เราเข้าถึงได้ที่นี้และเดี๋ยวนี้ เป็นคำสอนที่ปฏิบัติได้ ถ้าปฏิบัติไม่ได้ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้า ในความหมายที่ลึกซึ้งที่สุดคือพุทธภาวะซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึง สมกับที่เราเปล่งออกมาว่า พุทธังสรณัง กัจฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ พระพุทธเจ้าแบบ ๓ นี้ เป็นพระพุทธเจ้าที่แท้จริง คำว่าแท้คือไม่ปลอม คำว่าจริงคือพิสูจน์ได้ พระพุทธเจ้าแบบที่ ๓ พิสูจน์ได้ด้วยตัวเอง เวลาใดที่จิตสะอาดมีความเยือกเย็น ท่านรู้สึกเป็นอย่างไร เวลาในโลกโกรธ หลง ท่านรู้สึกอย่างไร ทั้งความทุกข์และความไม่ทุกข์ ท่านพิสูจน์ได้ด้วยตัวเอง เข้าลักษณะเป็นปัจเจกตั้ง รู้ได้เฉพาะตน

เมื่อพระพุทธเจ้าแบบที่ ๓ เป็นพระพุทธเจ้าที่แท้จริง ดังนั้นเราอยากเลิกแบบที่ ๑ และ ๒ กันดิมัย เพราะไม่สามารถพิสูจน์ได้ในบางเวลา... แต่อย่าลืมน่าคนในโลกมีหลายระดับ บางคนพึ่งพาอาศัยพุทธประวัติ คำสั่งสอนพระพุทธเจ้าจากตำรา ดังนั้นจึงไม่ต้องยกเลิก ต้องพยายามวิวัฒนาการให้ถึงพระพุทธเจ้าแบบที่ ๓ ให้ได้ ถ้าท่านกราบไหว้พระพุทธรูป ฟังคิดว่านี่คือตัวแทนของบุคคลที่มีความเยือกเย็น สะอาด สว่าง สงบ แล้วท่านก็ทำใจให้เป็นเช่นนั้น นี่คือการถึงพระพุทธเจ้า มีคำพูดว่า อย่าให้พระพุทธรูปปิดบัง

พระพุทธเจ้า ความหมายคืออย่าไปติดอยู่กับการกราบไหว้ คนส่วนใหญ่ติดอยู่กับการบูชา ขอให้พระพุทธเจ้าช่วยที แต่พระพุทธเจ้าจะช่วยท่านได้ต่อเมื่อจิตใจท่านมีพุทธภาวะการมาบูชาพระพุทธเจ้าในวันนี้ สามารถบูชาได้ถึง ๓ ระดับ บูชาพระพุทธรูปก็ได้ บูชาเจ้าชายสิทธัตถะผู้ค้นพบพุทธศาสนาก็ได้ ที่สำคัญท่านได้บูชาจิตใจที่เยือกเย็น สะอาด สว่าง สงบของตัวท่านไปพร้อมกัน”

สมบัติล้ำค่าที่พระพุทธเจ้าฝากไว้

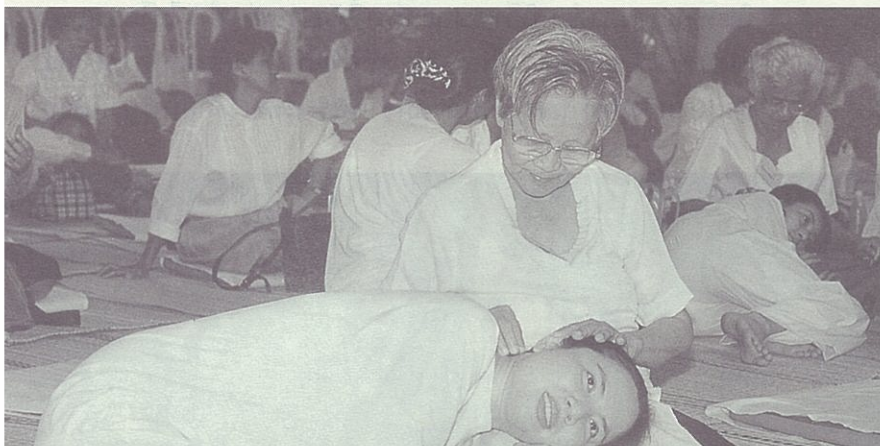
“ในระเบียบของพราหมณ์บัญญัติถึงการเที่ยวภิกขาจารว่าเป็นวรรณะของพราหมณ์ ธนูและลูกศรเป็นสมบัติของวรรณะกษัตริย์ การทำมาค้าขายเป็นสมบัติของวรรณะแพศย์ เช่นเดียวกับไม้คานเป็นสมบัติของวรรณะศูทร มีคนถามพระพุทธเจ้าว่าท่านให้อะไรแก่คนทั้ง ๔ วรรณะ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ดูกรพราหมณ์ เราให้นิพพานแก่คนทุกวรรณะ ท่านฟังแล้วรู้สึกอย่างไร พระพุทธเจ้าให้โลกุตตรธรรมคือจิตที่เยือกเย็น จิตที่สะอาด สว่าง สงบ เวลาใดก็ตามเมื่อท่านไม่มีตัณหา ประสพกับเหตุการณ์ทางตาหูจมูกลิ้นกายใจแล้ว ท่านไม่หลงรักหลงเกลียด สามารถรักษาจิตให้เป็นปกติได้ อย่างนี้เรียกว่านิพพาน เขามาตำหนิก็ขอบุณที่มาชี้ขอบกพร่องให้ ไม่โกรธตอบ เขามาชม ก็ขอบุณ ไม่หลงดีใจ นั่นคือท่านอยู่กับโลกุตตระแล้ว อาตมาหวังว่าท่านจะได้รับมรดกจากพระพุทธเจ้าคือนิพพานด้วย

กันทุกคน ให้มีความปีติปราโมทย์กับการเวียนเทียน น้อมรำลึกถึงพระพุทธเจ้า ผู้ได้แสดงธรรมชี้ทางออกของสัตว์โลก ผู้มีวมาอยู่ในเรื่องทางบวกทางลบ ดีใจและเสียใจ โดยพระองค์ได้ชี้ทางที่ ๓ คือ ชี้ทางบรรเทาทุกข์ และชี้สุขเกษมสถานต์ ชี้ทางพระนฤพานอันพ้นโศกวิโยคภัยให้แก่พวกเราแล้ว ดังนั้น ทางซ้ายก็ไม่เอา ทางขวาก็ไม่เอา ทางพ้นโศกวิโยคภัยคือ ทางสายกลางเท่านั้น”

สติที่ได้จากการฟังพระธรรมเทศนายังไม่จายคลายไปจากใจอีก ๒ วันถัดมา วิถีในชุมชนได้เปิดโอกาสแห่งการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอีกครั้งนี้มีไข่มุกจากการสดับธรรมของภิกษุองค์ใด หากเป็นการเรียนรู้ผ่านคุณยายผู้สูงวัยจากบ้านบางแค ๒ ซึ่งท่านมาเยี่ยมเสถียรธรรมสถาน เนื่องในวันวิสาขบูชาเช่นกัน นับเป็นโอกาสดีที่ผู้ปฏิบัติธรรมรุ่นลูกรุ่นหลานจะได้เรียนรู้จากท่าน ใครว่าผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์เอาใจยาก คงจะต้องเปลี่ยนมุมมองกันคราวนี้

ภาพที่ปรากฏไม่ได้เป็นเช่นนั้น เมื่อเชิญชวนท่านทำอะไรได้รับความร่วมมือด้วยดี ทำออกกำลังกายในเพลง ดอกไม้บานของคุณยาย มิได้สดชื่นน้อยไปกว่าคนหนุ่มสาว หากมันบานออก

จากใจที่พร้อมจะมีส่วนร่วมด้วยช่วยกันในการสร้างสรรค์ชุมชนขึ้นมา
เมื่อถึงช่วงพุดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องความตาย หัวข้อนี้มีได้ทำ
ให้บรรยากาศเงียบเหงาลงแต่อย่างใด ทุกคนรับฟังแลกเปลี่ยนอย่าง
คนที่เข้าใจว่า นี่คือความจริงของชีวิตที่ต้องเผชิญไม่มีใครหลีกเลี่ยง
สำคัญที่ว่า เมื่อวันเวลาเดินทางมาถึง ขอให้เป็นการร่วงโรยที่
สง่างาม มีศีลมีธรรมกำกับใจ

กิจกรรมสุดท้ายเป็นภาพแห่งความประทับใจ เมื่อถึงเวลาก่อน
อำลา คุณยายแสดงความเอ็นดูรักใคร่ลูกหลาน ด้วยการกล่อมนอน
หนุนตักเสมือนหนึ่งลูกหลานตน

กล่อมลูกน้อยซิดใกล้ไม่ให้ห่าง
ลูกจงวางอุทัยไม่ต้องกลัว
คำคืนบนนภามืดมัว ตะวันลับตา
ลูกยาเจ้านอนแม่จะกล่อมคอยเจ้าหลับ
ไม่มีความรักใดไหนจะเท่า
เท่าพ่อแม่รักเจ้านะลูกเอ๋ย
ลูกเติบโตให้แม่ชื่นเชย สมดังรักเจ้า
เมื่อเยาว์เจ้านอน แม่จะกล่อมเคียงเจ้าเอ๋ย

อ้อมแขนแห่งความรัก ความปรารถนาดีจากคุณยาย ได้แผ่ถึงลูกหลานอย่างอบอุ่น

ยินเสียงผู้ไม่เคยนอนหนุนตักแม่เป็นเวลานานแล้วดั่งว่า “ขอจดจำความรู้สึกนี้ไว้ เพื่อกลับไปทำหน้าที่ลูกหลานที่ดีกว่าเคย”

สนามหญ้าเขียวสดหน้าชุมชน เชื่อกับร้านอาหารสายสัมพันธ์ เป็นบริเวณหนึ่งซึ่งได้รับความสนใจ โดยเฉพาะกับเด็ก ๆ และคุณพ่อคุณแม่ทั้งหลายที่ต้องการบรรยากาศสบาย ๆ คุณอรุณ พานทอง อายุ ๔๖ ปี คุณแม่ของน้องการ์ตูนเป็นครอบครัวหนึ่ง ซึ่งมาใช้ช่วงเวลาของวันวิสาขบูชาที่นี่

“ความจริงแล้ว ไปทุกที่ที่มีวิชาความรู้เกี่ยวกับศาสนา แต่ที่เน้นที่นี่เพราะมีลูก เด็ก ๆ เขาต้องมีบริเวณพอสมควรที่จะวิ่งเล่น ถ้าเราพาลูกไปวัด เราได้ประโยชน์ แต่เด็กบางทีอึดอัดเพราะเขาเล่นไม่ได้ มาที่นี่เขาเล่นได้ด้วย สถานที่สะอาด ร่มรื่น เด็กรู้สึกสบาย แม่ก็สบาย และได้ฟังธรรมไปด้วยจากการถาม

ขอขอบคุณคุณยายจากบ้านบางแค ๒ ที่มาช่วยให้หลาน ๆ
มีโอกาสตรวจสอบจิตสำนึกของตนอีกครั้ง ว่าที่ผ่านมาได้
ละเอียดหลังลี้มญาติผู้ใหญ่ที่ควรเคารพนับถือไปนานเพียงใด

ตอบ โดยที่เราไม่ต้องถาม เพียงแต่ฟัง เราก็ได้ประโยชน์นำไป
ปฏิบัติได้ด้วย

พาลูกมาที่นี่ต้องการให้ซึมซับสิ่งดี ๆ เพื่อจะได้มีพลัง
ต่อสู้กับโลกปัจจุบัน ให้เขามีจิตสำนึกและสามารถปรับตัวเข้า
กับสังคมให้ได้ เราผ่านมาแล้วเรารู้ได้ แต่ลูกเขาเพิ่งจะเรียนรู้
เพิ่งสัมผัสโลกไม่นาน เขายังต้องเรียนรู้อีกมาก ถ้าเราไม่นำพา
ให้เขาไปพบสิ่งดีคือธรรมะเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต ถือว่าเราทำ
หน้าที่แม่ไม่สมบูรณ์”

คุณอรุณมิได้มาล่ำฟังกับลูกชายเท่านั้น เธอยังมีมิตรจิต
เชิญชวนเพื่อนรุ่นน้องมาร่วมเรียนรู้ด้วยกัน ด้วยหวังว่าเพื่อน
จะได้ผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากการทำงานหนักมาตลอด

คุณปัทมา ทวีกิจจินดา อายุ ๓๖ ปี อาชีพค้าขาย คุณแม่
ของน้องไวด์ น้องวิว

“เป็นคนที่ไม่ค่อยมีเวลาว่าง ทำงานทุกวัน วันนี้มีโอกาส
ดีได้พัก ๑ วัน พี่เขาชวนมาพักผ่อน ไม่คิดว่าจะมีสถานที่แบบนี้
เข้ามาแล้วรู้สึกร่มเย็นเป็นธรรมชาติ มีความรู้สึกว่าได้พักจริง ๆ
ได้อยู่กับโลกส่วนตัวจริง ๆ มีโอกาสเดินจงกรมเป็นครั้งแรก ได้
ตำรวมจิต ผ่อนคลายสบาย ๆ ได้ถอดรองเท้าสัมผัสดิน รู้สึก
ดีนะ เราไม่ค่อยได้เจอ รู้สึกว่ามันว่าง สงบ”

หลอกกันเล่น หรือเปล่า

คนเขียนเคยสงสัยมาตลอดว่า เจ้าหลานตัวเล็กวัย ๓ เดือนนอนยิ้มบ้างหัวเราะบ้างกับใคร ทั้งที่นอนอยู่คนเดียว ตามผู้ใหญ่ในบ้านก็ได้ความว่า เขาเล่นกับ ‘แม่ซื่อ’ ก็เลยสงสัยต่อว่า ‘แม่ซื่อ’ หน้าตาเป็นอย่างไร และเล่นอะไร เด็กจึงหัวเราะชอบใจ นั่งทบทวนถึงหน้า ‘แม่ซื่อ’ ของตัวเองก็นึกไม่ออก (แต่ไม่เป็นไร ไม่ต้องมารำลึกความหลังกันก็ได้...ขอบคุณ)

แต่ไม่ว่า ‘แม่ซื่อ’ จะมาในรูปแบบใดก็ตาม ด้วยใจที่บริสุทธิ์และสมองที่ยังไม่ได้รับการใส่ข้อมูลแห่งการปรุงแต่งต่างๆ เด็กน้อยจะหัวเราะเอิ๊กอ๊ากเวลามีคนหยอกล้อด้วย ไม่แบ่งแยกว่า นี่...ผีนั่น...คน โน่น...คนหน้าผี ซึ่งบางทีผีมือใหม่อาจสูญเสียความมั่นใจได้หากประเดิมีการหลอกหลอนที่เด็กตัวเล็ก ๆ เพราะนอกจากจะไม่เกรงกลัว ยังหัวเราะใส่ (เป็นผลให้การหลอกครั้งต่อไปเกิดการ

ดีเลย์ ๕ วินาที) ผิดกับผู้ใหญ่ (บางคน) ที่แม่ลมพัดผ่านยังสะดุ้ง
ต้นกล้วยแกว่งไปไปมาในเงามืดก็เห็นเป็นผีกวักมือ จินตนาการเป็น
เลิศจึงก็เลยไม่แปลกใจที่อ่านพบข่าวการสร้างเรื่อง 'เปรต' พร้อมรูป
ประกอบขึ้นมาหลอกลวงชาวบ้าน แล้วมีคนเชื่อ

'ความเชื่อ' แปลว่า 'ความเชื่อ' ถ้าไม่ปรุงแต่งและมมมาย
ก็คงไม่กระไร จริงไหม

ในช่วงสอบวิชาสตน. 'แดงกวาง' วัย ๘ ขวบ กำลังใช้ความคิด
เต็มที่กับข้อสอบที่ถามว่า

"อาหารที่นางสุชาดานำไปถวายเจ้าชายสิทธัตถะ หลังจากทรง
เลิกบำเพ็ญทุกรกิริยาคืออะไร"

แต่คิดเท่าไรก็คิดไม่ออก จำไม่ได้ เมื่อครูเดินคล้อยหลังจึงหัน
ไปถาม 'ก้อง' เพื่อนซี้ยามสอบที่นั่งเคียงไปข้างหลัง

ด้วยเกรงว่าครูจะได้ยิน ก้องก็เลยอ้าปาก
ตอบซำๆ แบบไม่มีเสียงกลับไปว่า "ข้าวมธุปายาส"

แดงกวางใช้สมาธิเพ่งมองอ่านริมฝีปาก
ก้อง แล้วเขียนคำตอบลงไปอย่าง
มั่นใจว่า

"ข้าวคลูกปลาย่าง"

สติของ... เจ้าตัวเล็ก

ชวนลูกชายคนเล็กขณะนั่งทานข้าวด้วยกัน “วันนี้ วัน
วิสาขบูชา เราไปเวียนเทียนกันนะลูก”

เจ้าตัวเล็กอืดออด “ไม่ไปได้ไหมแม่”

“อ้าว เราเป็นชาวพุทธนะลูก วันสำคัญของพุทธศาสนา เรา
จะไม่ไปร่วมได้ยังไง คุณปีนี้เนื่องด้วยการสหประชาชาติเขายังยอมรับ
ประกาศให้ วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของสหประชาชาติ แสดงว่า
ต้องดีแน่เลย” เหตุผลโน้มน้าวของแม่ระดับโลกเชียวนะ “...ลูกจะ
ไม่ไปจริงๆ เหรอ” ตามความเห็นลูกตามแนวประชาธิปไตย แต่
ในใจลึกๆ เตรียมไม้ตายแบบเผด็จการไว้เรียบร้อยแล้ว

“เป็นชาวพุทธ จำเป็นต้องไปงานพิธีแบบนี้ด้วยเหรอ ไม่ไป
...ก็เป็นชาวพุทธได้ ไม่ใช่เหรอแม่”

“จะไม่ไปก็ด้ายย ถ้าใจเราแนวแน่ชะอย่าง ปฏิบัติธรรมนะ
ปฏิบัติที่ไหนก็ได้ แต่แม่ถามหน่อย...อย่างวันแม่นะ แม่ก็รู้ว่าลูกรัก

แม่ทุกวัน แต่พ่อลูกเขียนการ์ดมาให้ เอาดอกไม้มาให้ แม่ก็แสน
จะชื่นใจ แบบนี้ควรมีวันแม่หรือไม่ควรมีล่ะลูก”

“ก็...ควรแหละ...” ตอบแบบไม่เต็มใจเท่าไร เพราะเริ่มเดา
ออกแล้วว่า ตอนจบของแม่จะเป็นยังไง

“ถ้าควรมี เราควรไปมั๊ยลูก”

“ก็...ควรแหละ...”

“นั่นสิลูก ...จัดงานไม่มีคนไป วันหลังก็ไม่มีใครจัด ไม่มีใคร
จัดงานวันวิสาขบูชา แล้วต่อไปใครจะรู้ถึงความสำคัญของพุทธ-
ศาสนา เราไปร่วมงาน ก็เป็นโอกาสได้ไประลึกถึงพระพุทธรูป
ที่พระพุทธรเจ้าให้คำสอนดี ๆ ไว้เป็นหลักแก่นมนุษย์เรา ถ้าไม่จัด
งานวิสาขบูชา ไม่มีคนพูดถึง ในที่สุดคำสอนของพระพุทธรเจ้าก็
อาจจะเลียบ ๆ ไป ไม่มีคนจดจำศึกษานะลูก”

“.....” อึ้งล่ะสิ

เสียบไปพัก รู่ ๆ เจ้าตัวเล็กวัย ๑๒ ขวบก็โผล่ขึ้นมา “แปง
ว่าเป็นชาวพุทธนี่ ขอให้มัสติ มัสติแล้วทุกอย่างมาเองแหละ มี
สติก็มีความรับผิดชอบ มีสติก็มีวินัย ไซ้ไหมแม่...”

ซอสน้อมแทบหล่นจากมือ เหมือนเห็นอภิวังมาปรากฏอยู่
เบื้องหน้า พุดจาหลักแหลมนะลูกแม่

“ครูสอนที่โรงเรียนเหรอลูก”

“เฮอะ...จริงนะแม่ วิชาจริยธรรมไม่เคยสอนอะไรเลย มีแต่
ท่อง ๆ ๆ จำ ๆ ๆ ๆ”

“แล้วลูกคิดมาไง”

“ก็ได้ยินพ่อกับแม่บ่นเรื่องโน้นเรื่องนี้อยู่ทุกวันไง”

อมิตตาพุทธ !!!

มันก็จริงของเขา นั่งรถไปด้วยกัน เจอรถเฉี่ยวกันเป็นรอย

เท่าแม่ว่าน เจ้าของรถสองคันกอดดอกคুমเชิงอยู่คนละฝั่ง คงจะ
รอดตัวแทนประกันมาตัดสินความว่า ใครต้องจ่าย ...แต่ท้ายแถวของ
รถที่ติดขัดเพราะสองคันนี้ขวางทางอยู่ ยาวไปนั่นน...สองกิโล

ลูกชายต้องไต่ยืมเสียงไม่พอกี่แม่ บ่นทำนองนี้ “แค่นี้ก็ไม่
มียอมกัน ไม่รู้ตัวเลยหรือไงว่าทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนโดยไม่ควร”

เห็นคนเผาห้วยริมทางไฮเวย์ คนใดคนหนึ่งต้องชี้ชวนให้ดู
“ดูซินั่น จุดไฟเผาหญ้าได้สายไฟฟ้า เดี่ยวไฟมันลุกขึ้นมาจะว้ายังไง”

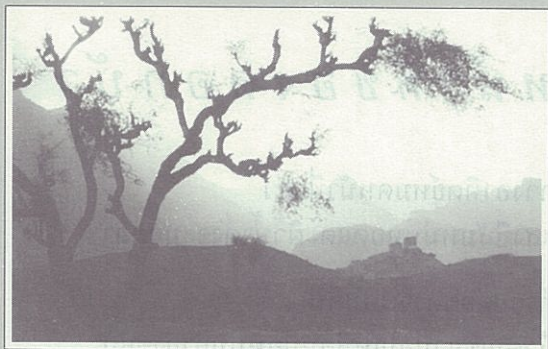
ผ่านเด็กสาว ๆ นุ่งเสื้อตัวจิ๋วเปิดอกวาบหวี เดินปลิวไปกับ
หนุ่ม ๆ แม่เป็นต้องเปรยขึ้นมา “น่าดูอยู่หรือ แต่รู้ตัวไหมว่า
นุ่งแบบนี้อาจกระตุ้นให้อั้หนุ่มมันใจกล้ามากขึ้น เป็นอันตรายต่อ
ตัวเองและเป็นทุกข์แก่คนอื่นมากกว่า” ฯลฯ เจอะเจอะอะไรใน
ถนนร่นแควม พอกับแม่เป็นต้องหยิบมาสอนลูกเรื่องความรู้ตัว-
ไม่รู้ตัวได้เป็นประจำ ตรงนี้คงจะมีส่วนทำให้เจ้าตัวเล็กตระหนก
ตื่นขึ้นใจ ...จะทำอะไรให้รู้ตัว มีสติ

ชักสบายใจ ลูกชายเข้าใกล้ธรรมชาติแล้วละเรา...

คิดไปคิดมา คนที่น่าเป็นห่วง ก็ตัวพอกับแม่นี้แหละ มัวแต่
บ่นชาวบ้านจนขาดสติ กลายเป็นตาแก่ยายแก่ขี้บ่นโดยไม่รู้ตัว

ตกลงคืนนั้นเราสี่คนพ่อแม่ลูกลูก ไปเวียนเทียนวันวิสาขบูชา
โดยแม่มยังมีสติอยู่ได้ ไม่ต้องใช้ไม้เท้าเข้าเผด็จการ !!!

ชีวิตมีบทพิสูจน์ของความสัมพันธ์
ความเคลือบแคลงสงสัย
ความหวาดระแวง อคติ
และความขัดแย้งอันรุนแรงเหล่านี้
คืออุปสรรคและขวากหนามแห่งความสัมพันธ์
ทว่าในขณะเดียวกันก็เป็นบทพิสูจน์
เป็นเครื่องเชื่อมสมานความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
ให้ลึกซึ้งและแนบแน่นยิ่งขึ้น
หลังจากผ่านพ้นสิ่งเหล่านั้นไปแล้ว

(จากหนังสือเรื่อง ในความรู้สึก)

หน้าทีของดอกบัว

ดวงอาทิตย์หมดหน้าที่แล้ว
แสงสีส้มหม่นทอดตะผิวน้ำดั่งจะบอกลา
ที่รอยต่อของวันกับคืน
บัวตูมเขียวป้อมเหมือนมือพนมกำลังขยับ
ดอกบัววิกตอเรีย...กลีบขาวซ้อนคล้อออกทีละนิด
ลมหยุดพัด ใบไม้หยุดสะบัด
แมลงปอหุบปีกใส
เกาะใบบัวนิ่ง

ดอกบัวบานเต็มที่แล้ว

อวดกลีบสีงาช้างบานรับแสงจันทร์

กระจายกลิ่นหอมจรุงทุกครั้งเมื่อลมโชย

ดอกบัวบานจนแสงแรกของตะวันอาบกลีบขาว

ให้เปลี่ยนเป็นชมพูอ่อน แดง จนม่วง

แล้วจึงหุบกลีบนิ่งเมื่ออาทิตย์เต็มดวงทักทายท้องฟ้า

ดอกบัวทำหน้าที่แล้ว

โลกนี้งดงามด้วยดอกไม้แล้ว

เมื่อทำหน้าที่อย่างเต็มที่ก็สิ้นสงสัยแล้ว

กลีบดอกบานจึงหุบลงอย่างสง่างาม

แล้วใคร ๆ ที่เฝ้าดูบัวบานอยู่เล่า

ได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่อย่างสิ้นสงสัยแล้วหรือยัง

จากดวงใจ: ดนตรีที่อยู่ ในหัวใจ

ถึงอยู่กลางดองดงพงไพรกว้าง
ถึงชีพข้าอ้างวังลักเพียงไหน
ถึงข้าทุกข์ตรอมตรมระบมใจ
ข้ายังได้ คู่ชีวา...อา! คนตรี

จากกลอนท่อนสุดท้ายในหน้าเปิด ประพันธ์โดยผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ คีตกวี จ.มวงคณจร หรืออาจารย์ศาสตราจารย์อินทรกำแหงนั่นเอง

จากดวงใจ ตีพิมพ์มาหลายครั้งแล้ว ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๘ จนมาครั้งล่าสุดในปีนี้ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แพรวเอนเตอร์เทน อายุครบ ๔๕ ปีพอดี

เห็น จากดวงใจ ครั้งแรก สมัยวัยกระเตาะ ราว ๒๐ ปีมาแล้ว เพราะต้องส่งรายงานเรื่องชีวประวัตินักดนตรีคลาสสิก เวลานั้นก็ได้แต่อ่านแล้วขีดเส้นใต้ เพื่อให้มีงานเล่มหนาส่งอาจารย์

มาได้้อ่านอีกครั้ง เมื่อไม่นาน เพราะพี่ผู้หวังดี ยื่นมาให้ตรงหน้ายุ่งๆ ที่กำลังขยับยู่ยี่ “อ่านชะ...จะได้หายคลัง”

เลยตะลุดอ่านเสีย ๒ วันจบ...เพราะอ่านไปก็เหมือนได้ยินเสียงดนตรี เสียงลม เสียงน้ำ และเสียงของใจตัวเองที่บอกว่า เพียงได้อ่านเธอ ฉันก็สุขแล้ว

จากดวงใจ เป็นจดหมายของชายคนหนึ่งที่มีความรู้และเข้าใจเรื่องดนตรีเป็นอย่างดี เขียนถึง ‘น้อย’ หญิงคนรัก แล้วเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับดนตรีคลาสสิก ดนตรีแจ๊ซ เครื่องดนตรี วิธีการฟังดนตรี สลับกับชีวประวัติ ๕ คีตกวีเอกของโลก และหลวงประดิษฐไพเราะ เพชรน้ำงามของวงการดนตรีไทย

การนำชีวประวัติของสุดยอดคีตกวีมาสลับกับการแนะนำเรื่องดนตรีคลาสสิก ช่วยให้หนังสือเล่มนี้ไม่หนักเกินไป และทำให้คำว่า “ดนตรีคลาสสิก” ที่หลายคนแหวะเอาว่า “ต้องป็นบันไดฟัง” เป็นเรื่องที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้นและชวนให้อากฟังมากขึ้นเพราะชีวิตของแต่ละคนล้วนแปลกแตกต่าง น่าสนใจ หลายคนอ่านแล้วก็นำมา...อย่างนี้ก็มิด้วย แต่หลายคนทีเดียวที่อาภัพ ทุกข์ยาก และ

ผิดหวัง แต่ไม่ยอมแพ้ กลับสร้างความสุข ความอ่อนหวาน และจินตนาการให้กับโลกด้วยบทเพลงและเสียงดนตรีของเขา

ฟรานซ์ โจเซฟ ไฮเดิน คีตกวีหน้าเป็น ผู้วางรากฐานให้กับวงออเคสตราจากบ้าน จากพ่อแม่ตั้งแต่อายุ ๕ ขวบ เพื่อเรียนร้องเพลง

และดนตรี ความสามารถพิเศษของเขาคือแต่งเพลงได้ทุกขณะจิต
ไม่ว่าสุขหรือทุกข์เพียงใด

โวลฟกัง อมาเดอุส โมซาร์ท เรียนดนตรี
ตั้งแต่ ๓ ขวบ พออายุ ๑๒ ขวบ แต่งโอเปร่า
และนำออกแสดงโดยเป็นผู้กำกับเอง ตายเมื่อ
อายุ ๓๖ ปี ขณะเป็นอัมพาต และยากจนเป็น
ที่สุด

ลูทวิก ฟอน เบโธเฟน ผู้ไม่ยอมคุกเข่า
ให้โชคชะตา แม้หูจะเริ่มหนวก ก็ยังสามารถ
ประพันธ์เพลงอันเป็นผลงานเยี่ยมยอดออกมา

อ่านสนุกค่ะ ไม่อยากให้ใครพลาดเลย
โดยเฉพาะในบทส่งท้ายที่ อาจารย์สาทิสได้
เขียนฝากไว้

“เมื่อมีความเป็นหนึ่งเดียวกันกับโลกดนตรีและตัวคุณเอง
แล้ว ก็อย่าลืมนำ ‘ดนตรีในหัวใจ’ เข้าไปรวมในโลกดนตรีของ
คุณด้วย”

ผู้ปลูกสวนกลางใจ

เสถียรธรรมสถาน มีโอกาสต้อนรับผู้มาเยือนมากหน้าหลายตาอยู่เป็นนิจ แทบทุกคนต่างเอ่ยเป็นเสียงเดียวกันถึงความ เป็นธรรมชาติของสวนธรรมแห่งนี้ จนยกให้เป็น ‘เสน่ห์’ เชิญชวนให้อยากกลับมาเยือนอีก คำถามที่มักจะถูกถามมาด้วยเสมอคือ แม่ชี ศันสนีย์เนรมิตสวนงามขึ้นท่ามกลางอาคารอันร่มรื่นของกรุงเทพมหานครได้อย่างไร ผู้ที่สามารถให้คำตอบนี้ได้ดีที่สดกไม่แพ้ผู้อยู่เบื้องหลัง ซึ่งทำหน้าที่ดูแลสวนสวยด้วยความรักและเอาใจใส่

ชม เอิบฝักแวน คนหนุ่มวัย ๓๘ ปี ย้อนระลึกถึงเมื่อครั้งที่เสถียรธรรมสถานยังไม่รุ่มร่ามด้วยไม้نانาพันธุ์เช่นทุกวันนี้

“ต้นไม้ชุดแรกเป็นต้นไม้ ๓ ต้นหน้าบ้าน เราต้องไปขุดล้อมมาจากที่อื่น ที่ตามมาจะมีต้นไม้ ต้นคุณ ทองกวาว รวมถึงทุกต้นที่สามารถจะหาได้ ใครบอกที่ไหนมีอะไรดีก็ไปเอามาจากหลายจังหวัด กะว่าจะรวบรวมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ไว้ให้เด็กดู ผมดูแลสวนนี้มานานประมาณ ๑๐ กว่าปีแล้ว”

การสร้างสรรค์สวนงามให้เติบโตใหญ่ ถึงจะเป็นการล้อมต้นไม้มาในตอนแรก แต่เชื่อว่าสำเร็จในคราวเดียว ต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิตซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาปรับตัวให้เข้ากับที่อยู่ใหม่ ว่าเป็นไปแล้วก็เหมือนคนเรา หากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมก็ล้มได้เช่นกัน มีบ่อยครั้ง ต้นไม้ที่คาดว่าจะมาเป็นร่มเงาให้อาศัย มีอันต้องจากไปอย่างน่าเสียดาย คุณชมให้เหตุผลว่าที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากคนปลูกไม่รู้จักธรรมชาติที่แท้จริงของต้นไม้ประเภทนั้นๆ ดีพอ

“สิ่งสำคัญคือรู้ธรรมชาติ รู้ใจต้นไม้ ว่าเขาชอบอะไรชอบความชื้นขนาดไหน ชอบแดดอย่างไร สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยการเฝ้าสังเกตจึงจะสัมผัสรับรู้ได้ เช่น ต้นปรง พันธุ์ไม้หายากที่ตายไปช่วงแรก ธรรมชาติของเขาคืออยู่ที่สูงแดดจัด แต่เรามาปลูกไว้ที่ลุ่ม พอฝนตกหน่อย รากก็เน่า ทีแรกไม่รู้ว่าต้องปลูกในที่สูง ต่อมาค่อยๆ นึกถึงที่มาของเขา ว่าเขามาอย่างไร อยู่ที่เก่าทำไมงาม พอนึกได้ว่าเขามาจากยอดเขาที่สระบุรี ก็จัดแจงเปลี่ยนแปลงทำเลที่เหมาะสมให้ ต้นปรงก็อยู่รอดจนสามารถขยายพันธุ์ได้ในปัจจุบัน” การเฝ้า

สังเกตุต้นไม้ถือเป็นเคล็ดลับอันสำคัญยิ่งที่นำไปสู่ความมั่งคั่งของสวนสวยเป็นธรรมชาติ ที่สำคัญคุณชมยังเป็นยอดนักทดลอง ซึ่งอาศัยต้นไม้เป็นครูนำไปสู่การเรียนรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

“ผมชอบตัดแปลงทดลองเพาะต้นไม้ ช่วงนี้กำลังทดลองหาธรรมชาติของกล้วยไม้พันธุ์ฟาเลนออปซิส กำลังดูว่าเมื่อนำมาปลูกกับถ่าน กับมะพร้าว กับทรายจะให้ความแตกต่างกันอย่างไร หรือถ้าปลูกในภาชนะดินเผา กับภาชนะที่เป็นไม้จะมีความแตกต่างกันอย่างไร แบบไหนจะให้ดอกใหญ่ดอกเล็กกว่ากัน ทดลอง ๒ เดือนก็เริ่มจะสังเกตเห็นผลที่แตกต่างกันเรียกว่าหาธรรมชาติของต้นไม้เจอแล้ว” คุณชมเล่าถึงผลงานอย่างภาคภูมิใจพร้อมกับย้ำว่าแม้จะดูแลต้นไม้มานาน แต่ก็ยังค้นไม่พบธรรมชาติของบางต้น

“เช่น ต้นบานบุรีหอม เป็นไม้เลื้อยพันธุ์เก่าของไทยที่เพาะยากมาก ต้องใช้ฝีมือจริงๆ เพาะไป ๑๐๐ ต้นจะเหลือ ๒ ต้น หรือชำเกือบ ๒๐๐ ต้น เหลืออยู่แค่ ๕-๖ ต้น ตอนนี้ก็ยังคงคิดไม่ออกว่าทำอย่างไรจึงจะชำได้ผลมากกว่านี้ ยังหาธรรมชาติต้นนี้ไม่เจอ ทำทายมากที่จะตามหาต่อไป”

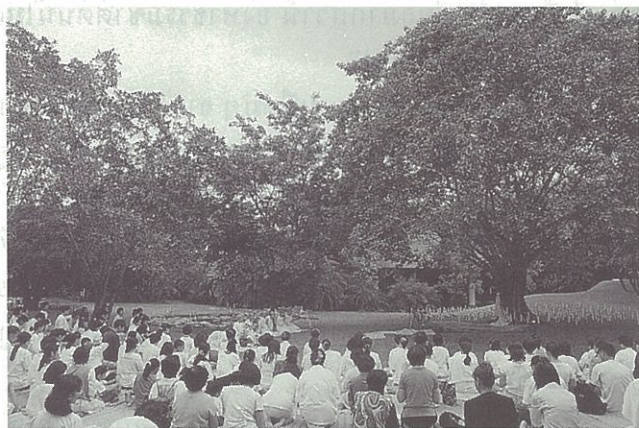
การมีโอกาสทดลองหาความรู้ใหม่ๆ จากไม่นานาพันธุ์ที่สวนแห่งนี้ นับเป็นความสุขที่คุณชมบอกว่าหาไม่ได้จากการเป็นผู้ดูแลสวนที่อื่นซึ่งเขาเคยทำก่อนหน้านี้ ไม่ว่าจะเป็นคนสวนให้นักการเมือง รวมถึงจัดแต่งสวนสวยให้โรงแรมชื่อดัง ถึงค่าใช้สอยที่ได้รับจะน้อยกว่าก็ตาม แต่เขาก็ยืนยันว่าที่นี่ให้ความสุขและการเรียนรู้มากกว่า ไซ้แต่เพียงต้นไม้ที่เติบโตขึ้นเท่านั้น จิตใจของผู้ดูแลเองก็สดชื่นงอกงามไม่แพ้กัน

“ชีวิตที่งอกงามในความหมายของผม คือการเบียดเบียนน้อยลง เห็นแก่ตัวน้อยลง สังคมวัตถุนิยมภายนอกสอนว่า ถ้ากิน

ขนมขึ้นหนึ่ง ขยะขึ้นโตมากจะตามมา ไม่สามารถกำจัดขยะหรือ
เอาไปทิ้งที่ไหนได้ ถ้าเอาใส่ถังขยะก็เป็นการปลุกภาระให้พันตัว
เท่านั้น นั่นก็เป็นการเบียดเบียนสังคมในความคิดเล็กๆ ของผม

อยู่ใกล้ต้นไม้ทำให้ใจเย็นลง สมัยก่อนไม่ได้สังเกตใจตัวเอง
ทำอะไรก็หวังแต่ให้เสร็จเร็วๆ สิ่งที่มาเร็วก็ไปเร็ว เพราะเราไม่พิถี-
พิถัน ต้นไม้ก็จะสวยไม่ทน ช่วงหลังได้เรียนรู้ที่จะรอกอย สังเกต
ให้เข้าถึงธรรมชาติของแต่ละต้น ต้นไม้ทุกต้นมีชีวิต อ่อนไหวเป็น
ธรรมดา ถ้าเราเข้าไปไม่ถึงใจเขา ก็ไม่มีวันที่ปลูกแล้วต้นไม้จะออกมา”

สวนสวยแห่งนี้ จึงมิได้เกิดจากการเนรมิตขึ้นแต่อย่างใด
หากเกิดขึ้นจากความเอาใจใส่ ฝ่าสังเกตุ อดทน และรู้จักรอกอย
ของคนทีลงไปทุ่มเทให้ได้มา

จากลูกศิษย์ถึง หลวงพ่อชา

เมื่อปลายปีที่ผ่านมา คณะสาวิกาในนามสาวิกาสิกขาลัย มีโอกาสไปศึกษาภาคปฏิบัตินอกสถานที่ ด้วยการติดตามพระอาจารย์ปสันโนภิกขุ ไปจุดงค์ทางภาคอีสาน และได้ไปกราบนมัสการพระอาจารย์เอนก ยสทินฺโน (อยู่สุข) แห่งวัดป่าไทรงาม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งท่านเป็นลูกศิษย์ที่ได้ใกล้ชิดและอุปัฏฐากหลวงพ่อชา รวมถึงได้น้อมนำคำสอนมาปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างจนเป็นที่เคารพเลื่อมใส ท่านอเนกเล่าว่าธรรมะจากหลวงพ่อชานั้น บางเรื่องก็ได้มาจากเรื่องใกล้ตัว แม้ลูกศิษย์ลูกหาก็ยังนึกไม่ถึง

เรียนรู้ธรรมจากหมาขี้เรื้อน

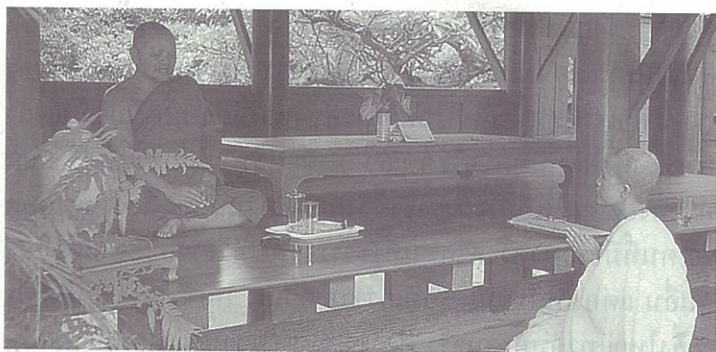
“มีอยู่คราวหนึ่ง หมาขี้เรื้อนเดินเข้ามาใกล้บริเวณที่หลวงพ่อ

กำลังฉัน อาตมาก็จะไล่หมาจิ้งจอก ไม่อยากให้มารบกวน ครูบา-
อาจารย์ของท่านมีความหวังดีอยู่เสมอ แต่เราเข้าไปไม่ถึงความรู้สึก
ของท่าน เรามองว่าหมาจิ้งจอกน่าเกลียด ไม่ควรเข้าใกล้ครูบา-
อาจารย์ อาตมาก็เลยไล่มันไป ท่านบอกหยุด อย่าไปไล่มัน ใครบ้าง
อยากเป็นอย่างนี้ คนไม่อยากเป็น หมาก็ไม่อยากเป็น ว่าแล้วท่าน
ก็เอาข้าวในบาตรของท่านโยนให้มันกิน ด้วยความหิวมันก็กินโดย
ไม่เคี้ยว เรียกว่าเกือบจะกลืนลงไปทีเดียว กินครั้งที่ ๑ ยังไม่อิ่ม
ท่านก็บอกเอาให้มันอีก มันก็กินอีก กินถึง ๓ ครั้ง เมื่ออิ่มแล้ว มัน
ก็เดินจากไปเองโดยไม่ต้องไล่อีกแล้ว ทีแรกเราคิดว่าท่านจะรังเกียจ
เพราะใครก็เห็นว่าหมาจิ้งจอกน่ารังเกียจทั้งนั้น ยิ่งกำลังรับประทาน
อาหาร กลัวท่านจะเคี้ยวไม่ได้ กลืนไม่ลง แต่ท่านไม่มีจิตคิดอย่างนั้น
สักนิด”

เมตตาธรรมของหลวงพ่อก็คือท่านเอนกได้กรุณาเล่าให้ชาวคณะ
สาวิกาสิกขาลัยฟังยังอยู่ในความประทับใจ แล้วมาวันหนึ่งวันที่
อากาศไม่ร้อนรุ่มจนเกินไป ท่านเอนกได้แวะมาเยี่ยมเยือนเสถียร-
ธรรมสถานโดยมิได้นัดหมาย อันแสดงถึงความห่วงใยในฐานะ
กัลยาณมิตรที่มีแด่กัน ทันทีที่พบท่าน แม่ชีคันสนีย์เข้าไปกราบ
นมัสการ นิมนต์ท่านพักที่เรือนไทยอันร่มรื่น จากนั้นกราบเรียน
ท่านให้พูดถึงเกร็ดธรรมะจากหลวงพ่อบ้างอีกครั้ง เพื่อจะนำมา
ถ่ายทอดแก่ผู้อ่าน “สาวิกา” ผู้ศรัทธาในธรรมะของพระสุปฏิปันโน
ผู้ล่วงลับ

เมตตาธรรมของหลวงพ่อก็คือ

“เมื่อหลายสิบปีมาแล้ว โรคเรื้อนระบาด มีการจัดตั้งนิคม
โรคเรื้อนขึ้น ตรงนั้นเป็นที่ที่ทุกคนไม่ต้องการเข้าไปคบหาสมาคม

เป็นที่รังเกียจ แม้กระทั่งคนเป็นลูก ถ้าพ่อแม่เป็นโรคเรื้อนก็ไม่
อยากเข้าไปใกล้เช่นกัน กลัวจะติดโรค หลวงพ่อท่านมีเมตตาไป
รับบิณฑบาต ท่านบอกว่าเป็นอย่างไรก็ให้เป็นไป ถ้าจะติดโรคเรื้อน
ตายก็ตาย พ่อท่านเข้าไปบิณฑบาต เขาถือเป็นเรื่องแปลกมาก
เพราะไม่เคยเห็นพระบิณฑบาตผ่านมาเลย เขาก็ใส่จนแทบล้นบาตร
ในขณะที่กำลังฉัน มันก็เกิดความกลัว โรคเรื้อนจะติดต่อที่ไหน
อย่างไร ต่อมาได้คิดจึงเอาความกลัวนั้นแหละมาเป็นโจทย์ น้อม
นำมาแก้ที่จิตของตัวเอง ท่านพิจารณาปลงว่า การติดในรส ยึดมั่น
ในอารมณ์ที่ไม่เป็นจริงเป็นจริงเป็นอย่างนี้หรือ ทำไมจึงให้สิ่งเหล่านี้
มาเป็นปัญหาสำหรับการอยู่การกินของสมณะ วันที่ ๒ ก็ไปอีก
วันที่ ๓ ก็ไป ท่านไปบิณฑบาตในนิคมหมู่บ้านโรคเรื้อนเป็นประจำ
ท่านบอกว่าถ้าเราไม่ไปโปรดเขา เขาก็ไม่กล้าไปวัด เพราะไปที่ไหน
เขาก็จะถูกรังเกียจ ฉะนั้น เราควรเป็นผู้ไปหาเขาเอง ไปสร้างความ
อิมใจ สุขใจ เพื่อเขาจะได้มีโอกาสทำบุญให้ท่านกัน ช่วยให้จิตใจ
ของเขาไม่ขาดจากศีลธรรม ฉะนั้นการพิสูจน์ทดสอบอะไรก็ตาม
ครูบาอาจารย์จึงถือว่าเป็นสูตรที่ต้องเรียนรู้ ด้วยการสัมผัส ปฏิบัติ
ให้ถึงจิตจริง ๆ ว่า ที่ว่ามันละ มันติด มันอยู่ตรงไหน ไม่ใช่ว่าจะ

ด้วยการเขียนให้ท่องจำ พอไปเจอเข้าจริงๆ ที่ท่องมาทั้งหมดไม่มีความหมายเลย เหมือนกับว่าจะเขียนคำว่า “พันทุกข์” ที่หัวใจของเรา ถ้าใจเรามีทุกข์ มันก็ไม่สามารถนำพาให้พันทุกข์ไปได้ แต่ถ้าหากเข้าถึงใจ พันทุกข์จริงๆ แล้ว จะเขียนว่า “ที่นี้กองทุกข์” มันก็หากองอยู่ตรงนั้นไม่ เป็นเพียงชื่อสมมติเท่านั้น ฉะนั้นท่านจึงบอก ว่า คนที่มีธรรมชาติต่างจากคนที่รู้ธรรมชาติ คนที่รู้ธรรมชาติชอบเอาชนะคนอื่น แต่คนที่มีธรรมชาติชอบเอาชนะตัวเอง ให้เข้าใจว่า ไม่มีอะไรจะยิ่งใหญ่เท่ากับความจริง คือ อนิจจัง (ความไม่เที่ยง) และไม่มีอะไรจะเป็นทุกข์เท่ากับการยึดมั่นในอนิจจัง ถ้ารู้ได้แบบนี้ ใจของเรา ก็จะค่อยๆ ถอนออกมาจากความยึดมั่นทั้งหลาย”

ใบ้ บอด หนวก เคล็ดลับการอยู่ร่วม

วิถีชีวิตของคนที่อยู่ร่วมกันย่อมมีการกระทบกระทั่งเป็นธรรมดา ในท้ายที่สุดท่านเอนกได้ให้หลักธรรมเพื่อเป็นสติและกำลังใจในการใช้ชีวิตด้วยกันในชุมชน รวมถึงไม่ว่าจะอยู่ที่ใด

“ถึงเราจะถูกอย่างไร มีเหตุผลอย่างไร ไปพูดกับคนไม่มีเหตุผล คนพูดก็ลั่นหูลุด คนฟังก็หูลุด ไม่มีเหตุผลอะไรเลยที่จะพูด ทางที่ดีที่สุด ถ้าเหตุไม่ควรพูด ไม่พูดนั้นแหละดีที่สุด เราจะไม่ได้ศัตรู ถึงคราวที่จะเกิดขัดแย้งอะไรต่างๆ ถ้ามันไม่บอด ก็ทำให้บอด ถ้ามันไม่ใบ้ ก็ทำให้มันใบ้ ถ้ามันไม่หนวก ก็ทำให้มันหนวก ให้มันหยุดปัญหาเสียตรงนั้น นั่นคือการไม่รับเอาอารมณ์ร้อนมาทำลายตัวเองให้เราร้อน”

นับเป็นเคล็ดลับที่จะช่วยให้อยู่เย็นในสังคมร้อนดังเช่นทุกวันนี้ได้เป็นอย่างดี

ฉันว่าคุณเธอนั้นนะ
ฉลาดดี

ใช่... คุณเธอบางครั้ง
ก็เป็นเช่นนั้น

และยิ่งแก่ลงยิ่งฉลาดใหญ่
เพราะเอาเงินไปให้วัด

เขาเรียกว่าทำบุญจะ

ทำ
บุญ
ให้
วัด
ดีกว่า

เพื่อนทุกข์

การเตรียมตัวที่งดงาม

ดิฉันตัดสินใจอยู่นานเรื่องจดหมายฉบับนี้ เพราะรู้ดีว่าเป็นการรบกวนเวลาท่าน ดิฉันเป็นหญิงโสด อายุ ๓๐ ปี มีอาชีพการทำงานอยู่ในทีมบุคลากรทางการแพทย์ เริ่มมีปัญหามาเมื่อปี ๒๕๓๕ ทางศูนย์บริการโลหิตได้แจ้งว่าเลือดของดิฉันติดเชื้อ HIV และได้ทำการตรวจซ้ำจนแน่ใจ แต่ที่หาสาเหตุไม่ได้คือได้รับมาจากไหน เพราะดิฉันบริจาคโลหิตมาตลอด ๗ ครั้ง จนครั้งสุดท้ายถึงมีปัญหา ถ้าถามว่าดิฉันเคยมีเพศสัมพันธ์หรือ สักครั้งก็ไม่เคยมีค่ะ ถามว่าเคยโดนเข็มตำหรือไม่ แน่แน่นอนว่าต้องมีบ้าง แต่ที่สงสัยคือช่วง ๖ เดือนก่อนเจอผล ดิฉันเปลี่ยนร้านทำฟัน ๑ ครั้ง เป็นแพทย์ปริญา เลยสงสัยว่าจะเป็นสาเหตุจากทำฟัน แต่ยังไม่ก็เถอะ เมื่อมีมันมาแล้ว ดิฉันก็ทำใจอยู่กับมันมานาน คิดดูแล้วทุกสิ่งทุกอย่างคงเป็นกรรมที่ส่งผลมาจากชาติก่อน แต่ก็ไม่ได้รักษาตัวเองเป็นกิจจะลักษณะเพราะคิดว่ามันเป็นกรรม ธรรมชาติคนอย่างไรก็ต้อง

ตายอยู่แล้ว แต่จะดูแลตัวเองให้สุขภาพแข็งแรงอยู่เสมอ มา ๓ ปี
หลังเริ่มมีอาการมากขึ้นเพราะภูมิต้านทานน้อยลง แต่ยังมีแรง
ที่จะทำงานอยู่บ้าง เรียกได้ว่าแทบจะไม่มีประโยชน์อยู่แล้ว แต่
โชคดีที่คนรอบข้างไม่กีดกันเขาช่วยเหลือตลอด อีกไม่นานดิฉันคง
หมดแรงและหมดลมหายใจ ดิฉันได้เคยคุยกับแม่แล้ว (แม่ดิฉัน
ไม่รู้ว่าดิฉันเป็นอะไร เพียงแต่สงสัย) ว่าดิฉันคงจะอยู่กับท่านอีก
ไม่นาน และสิ่งที่สูญเสียได้เพื่อให้ท่านทำใจไว้ ดิฉันรู้ว่าดิฉันทำให้
ท่านกังวล แต่บอกเพื่อลวงหน้าตึกว่า จะได้ไม่เกิดเหตุการณ์
กะทันหัน ดิฉันว่าสังคมนี้หรือไหน ๆ ก็ไม่เห็นน่าอยู่อีกเลย ดิฉัน
ไม่ได้เขียนมารบกวนท่านเพื่อต้องการคำปลอบใจ เพียงแต่แค่
ปรับทุกข์ แต่ถ้าท่านมีคำแนะนำก็ตอบในสาขาาก็ได้เพราะเป็น
สมาชิกอยู่

ดิฉันคิดว่าตัวเองค่อนข้างพร้อมกับความตาย แต่ไม่คิดว่า
ตัวตายหรือปล่อยให้ไปเป็นไปตามธรรมชาติดีกว่า เพราะอยู่ไปก็
เป็นภาระคนอื่น ดิฉันจะพยายามฝึกจิตใจให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ขอให้ท่าน
ดำเนินกิจกรรมอันดีงามเพื่อช่วยเหลือสังคมต่อไปด้วยดี

‘นวลจันทร์’

ปล. “สาวิกา” ช่วยทำให้ดิฉันคลายทุกข์ได้ และเป็นเพื่อน
ในชีวิตได้ดีพอสมควร ชอบคอลัมน์เพื่อนทุกข์มาก

ตอบ คุณนวลจันทร์

การดำรงชีวิตของคุณ จะไม่เป็นภาระกับใครเลย ถ้าคุณยังมี
ความสุขกับเวลาที่คุณมีเหลืออยู่ จะยาวหรือสั้นแค่ไหนถ้าไม่เป็น
เงื่อนไขของความทุกข์ ก็มีคุณค่าทั้งนั้น ถ้าคุณรู้จักใช้มันให้หมด

ความสงสัย เคยได้ยินหรือไม่ สิ้นสงสัยก็สิ้นทุกข์ ความสงสัย เป็นเหตุแห่งทุกข์ อย่ามีวแต่รอคอยว่าเมื่อไรชีวิตจะถึงวาระสุดท้าย แต่จงทำความสงสัยให้สิ้นไปในทุกขณะ เต็มที่กับเวลาที่เหลืออยู่ ด้วยความไม่ประมาทอย่างถึงที่สุด ในเหตุที่กำลังกระทำอยู่ เวลา ปัจจุบันเป็นเวลาที่ดีที่สุดของคุณ มันเป็นที่รวมของอดีตและอนาคต เราตั้งรับผลของกรรมในอดีตได้ที่ปัจจุบันและทำปัจจุบันด้วยความไม่ประมาทให้ถึงที่สุด เพื่ออนาคตที่งดงาม ชีวิตของคุณมีอยู่จริงที่ ปัจจุบันเท่านั้น จงมีความสุขกับปัจจุบันขณะ ร่าเริง รู้ตื่น และเบิกบานในทุกการกระทำ สังคมจะยังนำอยู่ก็เพราะการกระทำของคุณนี่แหละ ขอให้คุณจงมีความสุขกับการช่วยกันทำให้สังคมยัง นำอยู่ด้วยวิถีชีวิตที่รู้เท่าทันปัจจุบันขณะ และตื่นจากความสงสัย ตื่นจากความประมาท นี่คือการเตรียมตัวที่งดงาม เพื่อความเบิกบาน อยู่เนื่องนิจ ขอส่งกำลังใจมาในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์

รักที่มีเงื่อนไข

ผมได้ติดตามนิตยสาร “สาวิกา” ประทับใจในเนื้อหาสาระ มาก โดยเฉพาะคอลัมน์เพื่อนทุกข์ คราวนี้ขอปรึกษาเรื่องของผม บ้าง หวังว่าคุณแม่จะได้เมตตา ชี้ทางสว่างแก่คนตาบอดด้วยนะครับ

ผมเป็นชนชั้นกลาง ที่พออยู่พอกินไม่ลำบากลำบากอะไรนัก ปัจจุบันยังอยู่ในวัยหนุ่ม มีหน้าที่การงานดี มีโอกาสก้าวหน้าอีกไกล เป็นความหวังของพ่อแม่ และเป็นลูกที่พ่อแม่ท่านรักมากกว่าคนอื่น เพราะอยู่ในโอวาท เชื่อฟังท่านมาตลอด (และทำให้ท่านผิดหวัง น้อยที่สุดในหมู่พี่น้อง) แต่ไม่ทราบว่าได้ทำกรรมอะไรไว้ ชาตินี้จึง ต้องเกิดเป็นคนจิตใจเบี่ยงเบน รักชอบคนเพศเดียวกัน ซึ่งผมก็ พยายามไม่แสดงออก พยายามทำตัวให้เหมือนคนอื่นเขาเพื่อไม่ให้

พ่อแม่รับรู้และเสียใจ (เชื่อแน่ว่าท่านคงรับไม่ได้) ผมเคยศึกษาธรรม และเชื่อแน่ว่าทางมีความรักแบบหนุ่มสาวคงไม่ใช่ทรัพย์สินประเสริฐสุดที่มนุษย์พึงได้ จึงได้พยายามตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติธรรมและพยายาม ปฏิเสธการมีความรักมาตลอด แต่ก็ไม่พ้นกิเลสตามรบเร้า มักมีความรู้สึกว่าเหว่ กลัวความเดียวดาย อยากให้มีคนที่รู้ใจมาเป็นเพื่อนปรึกษา คอยอยู่ใกล้ๆ บ้าง อยากให้มีคนมาเอาใจเราบ้าง ช่วงนี้ก็เลยรักษาใจไว้ไม่อยู่ ไปหลงรักเพื่อนคนหนึ่งเข้า ด้วยความถูกใจในนิสัย และบุคลิกหลายๆ อย่าง ตอนแรกที่ผมตีสนิทด้วย เขาก็มีไมตรีกับผมดี แต่พักหลังนี้เขาคงรู้ตัวแล้วว่าผมคิดเกินเลยจากความเป็นเพื่อน เขาจึงเริ่มตีตัวออกห่าง คุณแม่ครับ ผมจะอย่างไรดีกับความเจ็บปวดนี้ พิจารณาดูแล้วเขาคงเป็นผู้ชายปกติ แต่ผมก็ยังตัดใจไม่ได้ ทุกวันนี้ผมยังคงทำงานและเข้าสังคมได้เป็นปกติ แต่ทุกครั้งที่อยู่คนเดียวจะคอยนึกถึงเขา แล้วยังเจ็บปวด ความเหงาและความเศร้ารุมเร้าทุกวัน ยิ่งเห็นเพื่อนๆ ที่สนิททยอยออกจากกลุ่มไปแต่งงาน ก็รู้สึกอิจฉา อยากมีคู่มือนั้นที่รู้ใจเหมือนคนอื่นบ้าง แต่ก็จนปัญญาเพราะรักผู้หญิงก็ไม่ได้ รักผู้ชายก็มีแต่ผิดหวัง ที่จริงมีผู้หญิงดี ๆ มามีใจให้ผมอยู่มาก แต่ผมก็ได้แต่ปล่อยให้เธอเหล่านั้นผ่านไป เพราะรู้ว่ากันไปไม่ได้ และไม่อยากจะหลอกหลวงพวกเธอ

คุณแม่ครับ ผมจะอย่างไรดี ชอบไปเที่ยวหลงรักใครเขาบ้าง ทั้งที่รู้ว่าจะต้องเจ็บปวด ผมจะอย่างไรดีกับความว่าเหว่และหวาดกลัว และทำอย่างไรจึงจะตัดใจจากคนที่เราไปหลงรักใจจริงผมเองไม่อยากใกล้ชิดเขามากกว่านี้ เพราะคิดว่าไม่อยากให้ชื่อเสียงเขาต้องแปดเปื้อน และอยากให้เขามีความสุข แต่งงานกับผู้หญิงมีลูกเต้าตามประสาคนปกติ แต่พอคิดว่ามีแต่เราที่เสียสละและต้องทนทุกข์อยู่คนเดียว จิตใจก็ยิ่งดิ้นรนแผดร้อง ได้แต่กอด

หมอนนอนร้องให้อยู่คนเดียว จะปรึกษาพ่อแม่ก็ไม่กล้าส่งสารท่าน
กลัวท่านรับไม่ได้ ทุกวันนี้ในครอบครัวผมเป็นเหมือนความหวังเดียว
ที่หล่อเลี้ยงให้ท่านชื่นใจ ผมไม่อยากให้ท่านต้องแบกรับความทุกข์
ไปมากกว่านี้อีกแล้ว เพื่อนๆ ก็ไม่มีใครรู้ว่าผมเป็นอย่างนี้ ทุกวันนี้
จึงปรึกษาใครไม่ได้ ผมกราบขออภัยคุณแม่ช่วยชี้ทางสว่างด้วยเถิด
ครับ ผมจะคอยอ่านจากหนังสือ “สาวิกา” ทุกเล่ม

‘ลูกผู้มีกรรม’

ตอบ คุณ ‘ลูกผู้มีกรรม’

จะทำอย่างไรกับความเหงา ความว่าเหวและความหวาดกลัว
คนเหงาหลายๆ คนต่างไขว่คว้าหา ‘ความรัก’ จากใคร
สักคน เพื่อหวังที่จะเสริมในส่วนที่พร่องให้เพิ่ม...และเติมเต็ม
แล้วต่างก็ผิดหวังและเกิดทุกข์ เพราะวังหาอย่างคนที่ไม่มีสติเป็น
ทางเสือกัดท่ายเรือชีวิต...

ความรัก...เมื่อเกิดขึ้นระหว่างสรรพสัตว์ พืช สิ่งแวดล้อม
มวลมนุษยชาติและโดยเฉพาะมนุษย์ต่อมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็
นระหว่างเพศ หรือในหมู่เพศเดียวกัน ก็ล้วนแต่งดงามทั้งสิ้น

แต่ความรักต้องวางอยู่บนฐานแห่งความมีสติ รักอย่างมี
ปัญญา เพราะจะทำให้ผู้รักมีความสุข เป็นอิสระ ไม่มีจิตใจคับแคบ
ที่จะผูกมัดรัด ‘เขา’ เอาไว้เป็นของ ‘เรา’

คงต้องหันกลับมามองความรักกันใหม่ เริ่มจาก ‘ใจ’ ของ
เราก่อน

ลองหันกลับมาเพื่อมองตัวเราอย่างจริงจัง และมีเมตตา ว่าเรา
‘รัก’ ตัวเราเองเป็นหรือเปล่า ลองมองดูซิว่า เราดูแลกาย จิตและ

วิญญาณของเราที่อยู่หรือไม่ เราเบียดเบียนตัวเราเองจนเกิดทุกข์
บ้างไหม

เราต้องเริ่ม 'รัก' ตัวเองให้เป็นเสียก่อน

ถ้าเรา 'รัก' ตัวเรา เราจะมีเมตตาต่อตัวเอง เราจะไม่
เบียดเบียนหรือทำร้ายใจของเราให้ขุ่นมัว แล้วเราจะรักตัวเราอย่าง
ไม่เห็นแก่ตัว แต่ระมัดระวังใจของเราอย่างดี ใจอย่างนี้จะเข้มแข็ง
และมีพลังแห่งความรักกว้างขวางยิ่งใหญ

เมื่อนั้น เราจึงใช้หัวใจดวงเดียวกันนี้ รักผู้อื่นแต่ต้องเตือนใจ
ตัวเองเสมอว่า เราจะรักอย่างมีสติ พร้อมด้วยปัญญา จะต้องไม่ติด
อยู่ในความหลงใหลไร้สติ ที่มุ่งคิดจะให้เขากลับมาตอบสนองเรา
เราจึงจะมีความสุข เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น เราเองนั้นแหละที่จะ
เจ็บปวดและเกิดทุกข์

จงเป็นสุขที่ได้รักเถิด

รักอย่างไม่มีเงื่อนไข รักอย่างไม่คิดจะยึดครองไว้เป็นของตน
และจงรักอย่างไม่ต้องการการตอบแทน

ถ้าทำได้...จะเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ ไม่คับแคบหากแต่งดงาม
อย่างกว้างขวาง ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีประมาณ

รักให้เป็นนะคะ...มีคนที่เข้าใจคุณช่วยตอบให้ค่ะ

จงอย่าหนีทุกข์ อย่าเกลียดทุกข์ อย่ากลัวทุกข์
เรามาช่วยกันวิเคราะห์ทุกข์ รื้อรากเหง้าแห่งทุกข์ และเผชิญกับ
ทุกข์ด้วยสติปัญญาของเรา

หากคุณต้องการเพื่อนร่วมทุกข์ โปรดส่งจดหมายมายัง คอลัมน์
เพื่อนทุกข์

เสถียรธรรมสถาน ๒๔/๕ ซอยวัชรพล ถนนรามอินทรา ๕๕
ลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐

ปฎิทินข่าว ประจำเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม

เดือนมิถุนายน

- ๒๕ มิ.ย. เวลา ๐๙.๐๐ น. สนทนาธรรมกับหลวงพ่อสุมเมโธ
“การแผ่แพร่พุทธศาสนาในต่างแดน”
๒๙ มิ.ย.-๑ ก.ค. “Dhamma and Despaired Women”
โดย Dr. John Mc Cornell

เดือนกรกฎาคม

- ๑-๗ ก.ค. ขอเชิญชวนผู้ที่สนใจในธรรมทั้งหลาย
เข้าร่วมปฏิบัติอานาปานสติภาวนา
นำปฏิบัติโดยพระสุเมธาจารย์
๑ ก.ค. เวลา ๑๔.๐๐ น. (หลวงพ่อสุมเมโธ) แห่งวัดอมราวดี
๑๔-๑๗ ก.ค. ปฏิบัติธรรมเนื่องในวันอาสาฬหบูชา
๑๗ ก.ค. เวลา ๐๗.๓๐ น. ทำบุญตักบาตร
๐๙.๓๐ น. ปฏิบัติบูชา
๑๓.๓๐ น. เดินเล่นอย่างมีสติ
๑๔.๓๐ น. สนทนาธรรม และตอบคำถาม
๑๗.๓๐ น. ทำวัตรเย็น
๑๘.๓๐ น. ปาฐกถาธรรมและนำเวียนเทียน
๒๖-๒๗ ก.ค. ครอบคร้วแห่งสติ

สวีกา

สื่อเพื่อชีวิตที่งดงามและเป็นอิสระ

ใบสมัครสมาชิก

สมัครเพื่อตัวเอง เป็นของขวัญ สมาชิกอุปถัมภ์เพื่อมอบให้แก่สถานศึกษาทั่วประเทศ

ผู้อุปถัมภ์ ชื่อ.....นามสกุล.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

ผู้รับหนังสือ ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี อาชีพ.....

สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....

ขอสมัครเป็นสมาชิก 'สวีกา' สมาชิกใหม่ ต่ออายุสมาชิก
เป็นเวลา ๑ ปี ราคา ๓๖๐ บาท

ขอสมัครให้ สมาชิกอุปถัมภ์ เป็นของขวัญ
 ๑ ปี ราคา ๓๐๐ บาท

เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....ถึงฉบับที่.....วันที่สมัคร.....

โดยได้แนบ เงินสด ตั๋วแลกเงิน
 ธนาณัติ เช็คเลขที่.....

ส่งจ่าย ปณ.จรเข้บัว ไนนาม จันทนา ศรีมุกดา เสถียรธรรมสถาน ๒๔/๕ ซอย
วิชรพล ถนนรามอินทรา ๕๕ แขวงจรเข้บัว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐ หรือ
โดยผ่าน แมชีศันสนีย์ เสถียรสุต เพื่อกองทุนสวีกา ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
(มหาชน) สาขารามอินทรา บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี ๑๘๗๐๖ ๒๖๒๔ -๗

๓๖๐ บาทจากค่าสมาชิก สวีกา ของท่าน นอกจากจะทำให้ สวีกา
หยิ่งรากอย่างมั่นคง ยังจะทำให้ สวีกา แตกหน่ออย่างงดงาม ไปสู่
สวีกาสิกขาลัย โครงการเพื่อนักบวชหญิงและผู้สนใจ เพื่อสืบสาน
เจตนารมณ์ของการทำให้โลกนี้มีธรรมเป็นมารดาต่อไป

สาวิกาสิกขาลัย ให้โลกนี้มีธรรมเป็นมารดา

โปรดสนับสนุน

สาวิกาสิกขาลัย

การศึกษาของผู้หญิงที่สนใจในธรรมทั้งหลาย

โดยผ่านบัญชี

แมชีคันสนีย์ เสถียรสุด เพื่อกองทุนสาวิกา

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

สาขารามอินทรา

บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๑๘๗๐๖๒๖๒๔-๗

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

เสถียรธรรมสถาน

โทร. ๕๐๙-๐๐๘๕, ๕๑๐-๔๗๕๖, ๕๑๐-๖๖๙๗

ขอเชิญผู้หญิงที่สนใจในธรรมทั้งหลายสมัครเข้าร่วม

โครงการ “สาวิกาสิกขาลัย” ได้ที่เสถียรธรรมสถาน

๒๔/๕ ซอยวัชรพล ถนนรามอินทรา ๕๕ ลาดพร้าว

กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐ โทร. ๕๐๙-๐๐๘๕, ๕๐๖-

๒๒๓๗, ๕๑๐-๔๗๕๖ โทรสาร ๕๑๙-๔๖๓๓

ท้ายเล่ม

6 พ.ค. 2543

พี่ชน ทานดูจิตกร พี่ทยสร สวิท
 ผมได้อ่านพบว่า สวิท ออกหนังสือแนว: จากสู่ต้น บำ
 พงส์ เว่ม เมอ. 43 นี้ มีเนื้อหาดีผมต้องใจคนมา คือ ตัวพิมพ์ รอ
 สวิท ได้เปลี่ยนจากสีดำ มาเป็นสีนี้แทน ทำให้ไม่ออกอ่านเลย
 อาจเป็นเพราะ ทานม ดูตาอยู่แล้ว แม้จะเพ่งมาก แต่ก็ไม่ไป: เห็นอะไร
 ไล่สายตา ก็ยังเห็นสีนี้ รือไปอีก 2-3 ได้จน ตบรี: เป็นท้อ เล็กอ่าน
 อรทรงกันยาให้ทวน เพื่อดูแทน

ขอพรต่อสมพันธ์

(Signature)

(น.พ.โรจน์ ทนอดพันธ์)

☒ ผมเป็นสมาชิกสาวิกาเก่านานมากแล้ว ปรับปรุงใหม่
 ผมคิดว่าดีขึ้นอย่างมาก ทั้งเนื้อหา อ่านแล้วก็ไม่เครียด ไม่รกร
 รุงรัง อ่านแล้วทำให้สบายๆ แต่ผมขอให้ตัวหนังสือหนากว่านี้นิด
 ได้ไหมครับ ผมแก่แล้ว ผมขอลัดกทอกกับสาวิกาไปนานๆ โดยการ
 บอกต่อๆ กันไปครับ

สถาพร บางกอกน้อย

📖 เลิกแล้วละ...ตัวบางสีอ่อน

ตั้งแต่ฉบับนี้ไป แก้วตัวใหม่ ตัวหนังสือจะหนา เข้ม เนื้อ

กระดาษจะเป็นพื้นสีเหลืองอ่อน ๆ ที่อ่านแล้วทำให้สบายตาขึ้น
ขอบคุณค่ะที่จะช่วย “บอกต่อ ๆ กันไป” แต่อย่าลืมบอก
ให้สมัครสมาชิกด้วยนะคะ

☒ ชอบสาวิกาฉบับล่าสุดที่ปกเป็นรูปพระพุทธเจ้ามากค่ะ
ลูกชายคนโตที่เรียนช่างศิลป์อยู่ จัดแจงจะมาตัดปกเอาไปใส่กรอบ
เลยเกิดศึกกันเล็กน้อยระหว่างแม่ลูก เจ้าตัวดีคิดว่าแม่ว่า อ่าน
หนังสือธรรมะแล้วหวงของ พ่อเขาเลยมาตัดสินโดยเอาไปถ่าย
เอกสารสีแล้วใส่กรอบไม้ให้ แต่มีข้อแม้ว่าลูกต้องอ่านด้วย

เลยอยากจะเขียนมาบอกคณะผู้จัดทำว่า ขอให้มึ่เรื่องที่
อ่านกันได้ทั้งพ่อแม่และลูก ๆ ให้มากขึ้นกว่านี้อีกจะได้ไหม
คะ เพื่อเจ้าลูกชายที่กำลังห้าม ๆ ของดิฉันจะได้มีสติมากขึ้น ๆ
กัญญา

✍ งานนี้คุณพ่อยอดจริง ๆ เลยค่ะ

เอ...สงสัยฉบับใหม่นี้ คุณพ่อต้องเสียสตางค์ค่าถ่ายเอกสารสี
อีกแล้ว เพราะปกสวยเหลือเกิน แล้วครั้งนี้จะแลกเปลี่ยนด้วย
อะไรละคะ

สำหรับเรื่องที่ลูก ๆ อ่านได้ กอบก. คุยกันแล้ว เราจะ
พยายามให้มีมากขึ้น ๆ นะคะ แต่คิดว่า ฉบับนี้คงถูกใจพ่อหนุ่ม
น้อยพอสมควร เพราะมีเรื่องราวเกี่ยวกับดนตรีเยอะค่ะ

៣៧៧៧ រៀបរយ ៣៦
 គ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង
 ២២២២២២ គ្រប់គ្រង
 គ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង

២២២២២២
 ២២២២២២
 ២២២២២២
 ២២២២២២

